

Universitetet
i Stavanger

DET HUMANISTISKE FAKULTET

MASTEROPPGAVE

Studieprogram: Mastergradsstudie i spesialpedagogikk	Høst semesteret, 2011 Åpen
Forfatter: Daniella Maglio (signatur forfatter)
Veileder: Anne Nevøy.	
Tittel på masteroppgaven: Å være minoritetsspråklige foreldre i barnehagen. Engelsk tittel: Language – minority parents in Norwegian kindergarten.	
Emneord: Minoritetsspråklige foreldre Barnehage Kultur Sosialisering Språk	Sidetall: 81 + vedlegg/annet: 21 Stavanger, 17.11.2011

Innholdsfortegnelse:

Forord.....	3
Historien til mamma på spansk.....	4
Historien til mamma på norsk.....	5
1.0 Innledning.....	6
1.1 Bakgrunn og aktualitet.....	6
1.2 Tematikk.....	7
1.3 Struktur og oppbygging.....	7
2.0 Minoritetsspråklige foreldre i barnehagen.....	8
2.1 Barnehagens rolle i det norske utdanningssystemet.....	8
2.2 Minoritetsspråkliges posisjon i barnehagen og i samfunnet.....	9
2.3 Minoritetsspråkliges ulike livsverden.....	12
2.4 Samarbeid mellom barnehage og hjem.....	13
2.5 Samfunnets ulike kapital- og maktformer.....	17
2.6 Språkets rolle i møte med minoritetsspråklige foreldre.....	19
2.7 Minoritetsspråklige foreldres drømmer.....	20
2.8 Klassereise og sosial mobilitet, minoritetsspråklige foreldres reise.....	21
2.9 Avrunding.....	24
3.0 Metodekapittel.....	25
3.1 Vitenskapelig forankring i hermeneutikken.....	25
3.1.1 utfordringer og tilnærming til studiens vitenskapelig forankring.....	26
3.2 Kvalitativ metode.....	27
3.2.1 Studiens inngangsport.....	28
3.2.2 utfordringer til studiens metode.....	28
3.3 Utvalget.....	29
3.3.1 Rekruttering av utvalget.....	30
3.3.2 Beskrivelse av utvalget.....	30
3.4 Loggbøker anvendt her som ”dagbøker”.....	31
3.5 Det kvalitative forskningsintervjuet.....	32
3.5.1 Gjennomføring av intervjuene.....	33
3.5.2 utfordringer.....	35
3.6 Min rolle som forsker og etiske refleksjoner.....	36

3.7 Troverdighet og overføringsverdi.....	38
3.8 Avrundning.....	39
4.0 Presentasjon av analyse og funn.....	40
4.1 La idioma – Språket.....	41
4.2 La educacion y el trabajo – Utdanning og arbeid.....	45
4.3 El papel de la madre – Mødrenes rolle.....	49
4.4 Los sueños y desedos – Drømmene og ønskene.....	51
4.5 La cultura – Kulturen.....	53
4.6 Los desafios – Utfordringene.....	56
4.7 El jardin infantil – Barnehagen.....	59
4.8 La comunicasion – Kommunikasjonen.....	62
4.9 La Integracion – Integrering.....	65
4.10 La asistente de español – Morsmålsassistenten.....	67
5.0 Diskusjon.....	69
5.1 Minoritetsspråklig foreldre i barnehagen.....	70
5.1a Minoritetsspråklige foreldre i skjæringspunktet mellom to kulturer.....	72
5.1b Barnas sosialiseringssprosess i skjæringspunktet mellom to kulturer.....	74
5.2 Barnehagens muligheter til å myndiggjøre minoritetsspråklige foreldre.....	76
6.0 Konklusjon.....	79
6.1 Videreforskning.....	79
7.0 Litteraturliste.....	80

10 Vedlegg:

Vedlegg 1.....	NSD
Vedlegg 2.....	Intervjuguide
Vedlegg 3.....	Intervjuguide på spansk
Vedlegg 4.....	Transkriberings mal
Vedlegg 5.....	Informasjonsskriv
Vedlegg 6.....	Informasjonsskriv på spansk
Vedlegg 7.....	Samtykkeerklæring
Vedlegg 8.....	Samtykkeerklæring på spansk
Vedlegg 9.....	Veiledning til dagbøkene
Vedlegg 10.....	Veiledning til dagbøkene på spansk

Forord:

Å ha fått muligheten til å forske på tematikken minoritetsspråklige foreldre i barnehagen og forhold knyttet til integrering og ekskludering gjennom denne masteroppgaven har vært en utrolig reise. Interessen for tematikken er i forhold til min egen oppvekst. Jeg er født i Chile og foreldrene mine er fra Chile. Jeg er oppvokst i Norge, nærmere bestemt i Stavanger med den chilenske og norske kulturen side om side. Jeg vet hvordan det er å vokse opp i Norge med en annen bakgrunn og hvordan det er å ha minoritetsspråklige foreldre i det norske utdanningssystemet og utfordringene det representerer. Foreldrene mine sine utfordringer, deres kamper, drømmer og forsakelser har motivert meg å studere minoritetsspråklige foreldre i barnehagen.

Takk mamma og pappa for alt dere har gjort for meg. Takk for at dere aldri ga opp, takk for at dere alltid har støttet meg og motivert meg til å nå mine mål. Takk mamma for at du ikke ga opp når jeg ikke ville studere lenger. Takk for at dere satt hver kveld ved min side når jeg gjorde leksene, dere hørte på når jeg leste, skrev og trøblet med mine små matematiske utregninger. Takk for at dere satt med ordboken og bladde frem og tilbake helt til dere fikk oversatt lekseplanen for å kunne hjelpe meg på tross av deres manglende norskkunnskaper.

Gracias mamá y papá por siempre apoyadome y por siempre creer en mi y mis metas. Padres como ustedes no hay muchos y me siento afortunada de poder llamarnos mis padres. Me saco el sombrero por todo los sacrificios que han echo para dar me una oportinidad y un futuro mejor que en Chile con su sistema educativo.

Jeg vil med stor takknemmelighet takke foreldrepårene som har deltatt i studien og delt sine historier og erfaringer som minoritetsspråklige foreldre i Norge. Takk for at jeg fikk komme inn i deres hjem og fikk ta del i deres historier. Dere har mottatt meg med åpne armer og vi har hatt gode samtaler om hvordan det er å være minoritetsspråklige foreldre i barnehagen. Uten dere ville studien ikke vært mulig. Takk til min kjære samboer for oppmuntring, motivering og innspill underveis. Takk for at du alltid har tatt deg tid til å høre på meg snakke om masterprosjektet, både sent og tidlig.

Til slutt en stor takk til Anne Nevøy, min veileder i forskningsprosessen. Takk for støtten, interessen og engasjementet for studien og dens tematikk helt fra første dag. Takk for de gode veiledningstimene vi har hatt med faglig innspill og gode samtaler fylt av refleksjoner.

La historia de mi madre en la integracion del sistema educacional Noruego:

Cuando llegue a Noruega me llamo mucho la atencion que la educacion era muy distinta a Chile. Aca era la educacion gratuita, la asistencia al jardin infantil no era un privilegio como sucedia en mi pais en esa epoca. Mis otros hijos no tuvieron acceso al Jardin Infantil ya que era pagado y como hacia pocos años que estaban funcionando era solo para gente con poder econmico. Para mi obtener esa plaza para mi hija Daniella fue una alegria, a pesar que tenia que ocupar traductor me senti realizada y feliz y me di cuenta que era muy provechoso para mi hija. Le enseñaron a valerse sola, vestirse, comer y a tener mas personalidad.

Su segunda etapa fue su paso al colegio se sentia feliz y nosotros como padres tambien, hablaba Noruego y estaba intregada a la sociedad, en el sentido que tenia amigas noruegas y participaba en todas las actividades escolares. Tambien yo participaba en las reuniones, actividades Navideñas, en la cual me sentia realizada. Pero una vez una mama noruega me critico mi Noruego y desde ese momento tuve una fructacion y mi personalidad cambio. Cuando iba a reunion ya no hablaba y asi no iba muy seguido a las reuniones. En el Ungdomsskole fue la etapa mas dificil para ambas ya que su profesora que tuvo durante 3 años fue racista con nosotros. En las reuniones no tenia respeto hacia mi en la cual hablaba tan mal de mi hija, ella era que la hacia toda las cosas malas y era atrevida, en fin era un martirio ir a reunines. Su profesora me decia que mi hija nunca iba a salir adelante, que no soñara que iba a ser una profesional. Desde ese momento las dos nos propusimos demostrarle a ella que sadriamos adelante en nuestros sueños.

Su tercera etapa fue mas placentera ya que encontro mas apoyo con sus profesoras y compañeras. La veia llegar contenta, con deseos de seguir adelante esforzandose en su futuro, siempre con el apoyo de nosotrs conversandole que no fuera igual que sus padres.

Su cuarta etapa nos hizo muy feliz logro entrar a la universidad se recibio de førskolelærer y fue una felicidad de verla con su titulo y verla tan esforzada y quizo seguir adelate que es grato de ver que nuestros sueños y el de ella se han hecho realidad.

Mi corazon esta feliz de ver que que mi hija se realizo a pesar que nos encontramos con una sociedad muy cerrada, muchas veces inclusive intolerante con personas de diferentes origenes.

Mamá.

Mamma sin historie, integreringsprosessen i det norske utdanningssystemet:

Når jeg kom til Norge slo det meg at utdanningssystemet var veldig ulikt det i Chile. Her var utdanningen gratis, barnehagen var ikke et privilegium for de få med god økonomi slik som det var i mitt land. Barnehage var svært dyrt, derfor hadde ikke mine andre barn muligheten til å gå i barnehagen. Det var heller ikke vanlig at barna gikk i barnehage, siden det var kun et par år siden barnehagen ble opprettet. Å få barnehageplass for min datter Daniella var en glede, selv om jeg måtte ha en tolk til stede følte jeg meg glad, jeg la merke til at dette var veldig nyttig for min datter. De lærte henne å være selvstendig, kle seg, spise og ved å gå i barnehagen ble hun sosial og fikk en utadvendt personlighet.

Hennes andre etappe var steget over til skolen, hun gledet seg og vi som foreldre også. Hun snakket norsk og hun var integrert i samfunnet i den forstand at hun hadde norske venninner og deltok i alle skoleaktivitetene. Jeg deltok på alle foreldremøtene, juleaktivitetene og jeg følte meg lykkelig. Men en gang var det en norsk mor som kritiserte min norskkunnskap. Fra den dagen av ble jeg frustrert og det endret meg. Når jeg gikk på foreldremøtene etter den episoden snakket jeg ikke lenger og dermed endte det opp med at jeg ikke deltok like ofte som før. Ungdomsskolen var den tøffeste perioden da vi følte oss forskjellsbehandlet av klasseforstanderen hun hadde i disse tre årene. På foreldremøtene hadde hun lite respekt ovenfor meg da hun snakket nedlatende om min datter. Det var min datter som gjorde alt det galne og var uhøflig i følge lærerinnen. I bunn og grunn var det en prøvelse å gå på de foreldremøtene. Lærerinnen pleide å si til meg at min datter kom aldri til å lykkes, at jeg ikke skulle drømme om at hun skulle være en profesjonell kvinne. Fra den stunden av bestemte vi oss for at vi skulle vise henne at vi kunne lykkes med våre drømmer.

Hennes tredje etappe, nå på videregående skole var bedre for oss alle. Her fant hun mer støtte i hennes lærere og medstudenter. Jeg kunne se hun kom glad hjem og hun ønsket å fortsette skolegangen. Alltid med vår støtte. Vi sa at hun ikke skulle bli lik sine foreldre. Hennes fjerde etappe gjorde oss veldig lykkelig da hun fikk studieplass ved universitetet og ble ferdig utdannet som førskolelærer. Det var en stor glede å se henne med sin tittel etter alt strevet og at hun ønsket å fortsette fremover. Det er en fryd å se at både våre og hennes drømmer har gått opp i oppfyllelse.

Mitt hjerte er lykkelig av å se min datter lykkes på tross av at vi møtet et veldig lukket samfunn, i mange tilfeller intolerant ovenfor mennesker av ulik opprinnelse.

Mamma.

1.0 Innledning:

Innledningsvis presenteres bakgrunn for valg av oppgave, studiens tematikk og studiens forskningsspørsmål. Jeg vil også belyse tematikkens aktualitet i dagens samfunn. Til slutt vil jeg presentere oppgavens struktur og oppbygging. Jeg har gått ut over oppgavens omfang i forhold til sidetallsrammen, dette for å få frem og belyse foreldrenes stemmer i form av spanske fotnoter i analysen.

1.1 Bakgrunn og aktualitet:

Som sagt i forordet er interessen for tematikken ”minoritetsspråklige foreldre i barnehagen” i forbindelse med min egen oppvekst. Det er den frustrasjonen av at du aldri er god nok, eller 100 % norsk og mine foreldres erfaringer, særlig min mors erfaringer i møte med det norske utdanningssystemet som har vært drivkraften bak denne studien. Etter angrepet på stortingskvartalet og Utøya 22. juli har det vært mye i media om forholdet mellom minoritetsspråklige og etnisk norske. I Stavanger Aftenblad 6. September er det et leserinnlegg om det flerkulturelle Norge. En ”multiinnvandrer” sier at nordmenn har skapt seg et falskt selvbilde. *”Norge er ikke det åpne, tolerante og flerkulturelle samfunnet vi vil ha det til”*. Kjenner meg igjen i det som diskuteres og spørsmålene som stilles til refleksjon. Hvor Norsk må minoritetsspråklige foreldrene være i barnehagen for å bli akseptert og inkludert som fullverdige samfunnsborgere? Hva forstås med begrepet integrert, er det at vi skal alle sammen være like, full assimilering? Svarene på disse spørsmålene ligger i enhver av oss og i våre holdninger. Dessverre er det slik at vi mennesker ofte er oppmerksomme på forskjellene istedenfor å fokusere på likhetene som finnes på tross av forskjellene. Vi lager skillelinjer i samfunnet ved å bruke ordene ”dem” og ”vi”. Finnes det holdninger i barnehagen som er med på å danne slike skiller, grupperinger?

I bladet *Utdanning* nr.14/9. september 2011 er det portrett av foreldrelederen (Foreldreutvalget for grunnopplæring) Loveleen Brenna der hun blant annet påpeker folks forståelse til begrepet integrering. *”Når noen sier til meg ”du er jo så godt integrert”, da svarer jeg ”takk i like måte”*. Hun treffer spikeren på hodet med det utsagnet, å være norsk betyr ikke at du elsker å gå tur i skogen, stå på ski, spise pinnekjøtt eller lutefisk. Det finnes mangfoldige variasjoner på å være norsk. Tema minoritetsspråklige barn, ungdom og foreldre er og vil være aktuelt i dagens multikulturelle samfunn der mangfoldigheten stadig blomstrer.

Barnehagen er en integreringsarena som er et treffpunkt like mye for barna som foreldrene og personalet, det handler om å være *sammen*.

1.2 Tematikken er minoritetsspråklige foreldre i barnehagen, integrering og ekskludering:

Studiens tematikk er kompleks og krever en bred inngangsport til studiens teoretiske ramme. I denne studien anses barnehagen som første trappetrinn til det norske utdanningssystemet. I tillegg er barnehagen en inkluderingsarena, og for mange minoritetsspråklige foreldre og barn deres første møte med det norske samfunnet. Jeg er opptatt av å forstå hvordan minoritetsspråklige foreldre opplever interaksjonen med barnehagen og foreldregruppen. Studiens forskningsfokus er minoritetsspråklige foreldre i barnehagen. Studiens forskningsspørsmål er følgende:

1. Hvordan er det å være minoritetsspråklig foreldre i barnehagen?
 - a. Hvordan er det som minoritetsspråklige foreldre å være i skjæringspunktet mellom to kulturer?
 - b. Foreldrenes synspunkter på barnas sosialiseringssprosess i skjæringspunktet mellom to kulturer.
2. Basert på foreldrenes erfaringer: Hvilke muligheter har barnehagen til å myndiggjøre minoritetsspråklige foreldre?

1.3 Struktur og oppbygging:

I kapittel 2 presenteres studiens teoretiske ramme. Noen stikkord for studiens teoretiske ramme er sosialisering, kultur, språk, samarbeid mellom hjem og barnehage, holdninger og klassereise. I kapittel 3 legges frem studiens forskningsprosess, metoder og vitenskapelig forankring. Her beskrives utvalget og valgene tatt underveis i forskningsprosessen. I kapittel 4 presenteres analysen, det sentrale her er å belyse foreldrenes stemmer. I kapittel 5 legges selve diskusjonen frem som baserer seg på analysen av foreldrenes stemmer og studiens forskningsspørsmål. Sist, men ikke minst konkluderes oppgaven i kapittel 6. Her oppsummeres studien med en refleksjonsdel og tanker til videre forskning.

2.0 Minoritetsspråklige foreldre i barnehagen:

Ved hjelp av denne studien ønsker jeg å få tak i foreldrenes stemmer om hvordan det er å være minoritetsspråklige foreldre i barnehagen, både utfordringene og ressursene. Det handler om integrering og relasjoner i møte mellom individer fra alle verdens hjørner i barnehagen. Jeg ønsker å sette fokus på en reel gruppe i samfunnet og ved hjelp av deres stemmer bidra til dypere forståelse for tematikken og forhåpentligvis bidra med innsikt til barnehagefeltet.

Sentrale aspekter i studiens teoretiske innramming er Anton Höems og Thor Ola Engens sosialiseringsteorier med vekt på verdi og interessefellesskap knyttet opp mot integrerende sosialisering. Jeg ønsker å se denne teorien i sammenheng med Pierre Bourdieus teori om sosial og kulturell kapital og samfunnets ”skjulte” maktsystemer. Her vil jeg trekke inn Anders Bakkens optimismehypotese som er en motstand til Bourdieus reproduksjonshypotese. Det er en selvfølge at Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver trekkes inn i denne studien, da studiens arena er barnehagen. Dessuten vil jeg trekke inn Roger Säljös teori om språk og Anthony Giddens interessante forståelse på begrepet etnisitet knyttet opp mot barnehagens holdninger. Med forankring i disse teoriene blir det sentralt å nevne Mats Trondman og Ulla-Britt Wennerströms studier om klassereise og sosial mobilitet. Disse teoriene danner til sammen et grunnlag for å kunne forstå de ulike prosessene som inngår i det å være minoritetsspråklige foreldre i barnehagen. Det er ved hjelp av denne teoretiske rammen jeg vil formulere spørsmål, fortolke og forstå underveis i forskningsprosessen.

2.1 Barnehagens rolle i det norske utdanningssystemet:

Barnehagen er i dagens samfunn en institusjon med stort ansvar for barnas fremtid. I dagens moderniserte samfunn hvor begge foreldre jobber fulltid, er barnehagen en viktig ressurs for foreldre. Det er ikke uvanlig at barn begynner i barnehagen så tidlig som 9 måneder gamle og tilbringer 7-8 timer hver dag i barnehagen. Barnehagen er en institusjon hvor mangfold ikke er ukjent. I barnehagen møter man en foreldregruppe med mangfold i form av kjønn, alder, utdanning, profesjon, språk, økonomi, etnisitet, religion, kultur, livssyn og livsstil. Barnehagen spiller en meget stor rolle i sosialisering av barn, og er det første ”trappetrinnet” inn i den enkeltes utdanningsforløp. Det er i barnehagen man formes og utvikles, for så å gå videre til det neste ”trappetrinnet” skolen, i en alder av 6 år.

Barnehagens samfunnsmandat er å være en pedagogisk virksomhet og et velferdstilbud til småbarnsforeldre. Barnehagen som en pedagogisk arena skal møte alle barn og foreldre med respekt, likeverd og toleranse. Den skal være en arena som representerer de grunnleggende verdiene som fellesskap, omsorg, medansvar og respekt for retten til å være forskjellig. Rammeplanen belyser det slik: *”Barnehagen skal ha et helsefremmende og en forebyggende funksjon og bidra til å utjevne sosiale forskjeller. Barnehagen har en samfunnsoppgave i tidlig forebygging av diskriminering og mobbing”* (Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver, 2006: 7). Barnehagen skal være en institusjon som utjevner sosiale forskjeller, ikke bidra til å opprettholde dem. Pedagoger har et ansvar for å speile samholdets syn på hvordan vi møter og tar hånd om barn. Vi skal formidle det norske samholdets verdier og mål i barnehagen, samt by på norsk kultur. Samtidig skal vi kunne ta del i det barnet og foreldrene har å by på. I barnehagen skal man ikke kun sosialisere barnegruppen, men like viktig er det å sosialisere foreldregruppen. Foreldre møter barnehagen daglig og det dannes her en relasjon mellom barnehagen og hjem. I arbeid med minoritetsspråklige foreldre må man lykkes med å skape en relasjon mellom barnehagen og hjem, for å kunne starte en integreringsprosess (Bozarslan, 2001).

2.2 Minoritetsspråkliges posisjon i barnehagen og i samfunnet:

”Det norske samfunnet består i tillegg til majoritetsbefolkningen av det samiske urfolket, de nasjonale majoritetene og minoriteter med innvandrerbakgrunn. Geografisk mobilitet og en økende internasjonalisering har medført at det norske samfunnet er langt mer sammensatt enn tidligere. Det er derfor mange måter å være norsk på. Det kulturelle mangfoldet skal gjenspeiles i barnehagen” (Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver, 2006: 7).

”Det er 500 000 innvandrere i Norge, og 100 000 personer norskfødte med innvandrerforeldre. Til sammen utgjør disse to gruppene 12,2 prosent av befolkningen”, 01.01.2011(<http://www.ssb.no/innvandring/>)¹ Antall innbyggere i Rogaland er ca. 428 000, som utgjør ca. 8,7 % av landets totale befolkning. Rogaland er et fylke hvor mangfoldet blomstrer stadig, det finnes 22 245 innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre i Rogaland (<http://www.stavanger.kommune.no/Om-Stavanger/Stavangerstatistikken/>)² Dette utgjør 4, 74 % av Rogalands befolkning. Barnehagen spiller dermed en veldig stor rolle i sosialisering av barn og foreldre med minoritetsspråklig bakgrunn da dette er en stor og signifikant gruppe i samfunnet. Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver (2006)

¹ <http://www.ssb.no/innvandring/> 01.01.2011

² <http://www.stavanger.kommune.no/Om-Stavanger/Stavangerstatistikken/> 09.09.2011

understreker at kulturell mangfold skal gjenspeiles i barnehagen og det norske samfunnets sammensetning. I dag vil de fleste være enige med at Norge er et flerkulturelt samfunn med store og synlige utenlandske grupper som Norge blir berørt av. De minoritetsspråklige skal i all sin rett bevare sin egen kultur, samtidig som man integreres i det norske samfunnet. Tanken er ikke assimilering, men integrerende sosialisering.

For å få frem studiens tematikk minoritetsspråklige foreldre i barnehagen er det naturlig å begynne med den britiske sosiolog Anthony Giddens definisjon og syn på etnisitet. Ifølge Giddens (2003) er etnisitet ikke medfødt, men kun et sosialt fenomen som er sosialt produsert og reproduisert over tid. Etnisitet innebærer kulturelle praksiser og kulturelle verdier som skiller en gruppe mennesker fra andre, som oftest er majoriteten. Medlemmene av etniske grupper opplever seg selv som kulturell ulike fra andre grupper i samfunnet, dette er en oppfatning som oftest deles av begge partene. Giddens (2003) fremhever at etnisitet ikke er noe man er født med, men noe man lærer. Det er gjennom sosialiseringprosessen individer tillærer seg den livsstilen, normene og verdiene som kjennetegner deres etniske fellesskap. Giddens (2003) fremhever at etnisitet ikke er noe statisk og uforanderlig, det blir stadig påvirket av omstendighetene rundt oss over tid.

Giddens (2003) definisjon på etnisitet er det at kulturelle praksiser og utsikter gitt et fellesskap av mennesker er det som danner skillet mellom mennesker. Det er de kulturelle praksisene og utsiktene som danner skiller mellom "oss" og "dem" i et samfunn, (Giddens, 2003). De aller fleste av oss ser på vår etnisitet og dens ulike faktorer som en stor del av vår egenidentitet og gruppeidentitet. Den etniske identiteten blir ivaretatt gjennom praktisering av kulturelle tradisjoner som høytider og skikker (klær, mat, religion). Dette skaper en sterk tilknytning til det som har vært i fortiden og det som er i nuet. Ifølge Giddens (2003) endres identitetsbegrepet og påvirkes konstant gjennom sosialisering i mange ulike felt. Det samme prinsippet legger han til i etnisitet, i og med at etnisitet er en stor del av ens identitetsforståelse er den også under forandring. De vanligste faktorene som skiller etniske grupper fra hverandre er språk, historie og religion (Giddens, 2003).

I sin teori om etnisitet sier Giddens (2003) derfor at skiller mellom ulike "etniske grupper" må tolkes som fysiske variasjoner sosialt konstruert av en gruppe mennesker eller et helt samfunn som sosialt betydningsfulle. Variasjonene og distinksjonene er ikke bare en måte å beskrive ulikheter mellom mennesker, de utgjør viktige faktorer når det gjelder å reproducere makt og urettferdighet i samfunnet. Giddens (2003) påpeker at et samfunn som er preget av en

forståelse av begrepet etnisitet som danner "oss" og "dem" skille, vil påvirke individers hverdag som arbeid, personlige relasjoner, utdanning og bosted. Individers liv vil mest sannsynlig bli formet og innskrenket av det synet samfunnet innehar av gruppen i det sosiale systemet.

Hvilken tilnærming barnehagen har til mangfold er avgjørende for om det oppfattes som en ressurs eller som et problem. Finnes det en forståelse av begrepet etnisitet i barnehagen som er med på å danne et "oss" og "dem" skille? Er det slik at foreldre med innvandrerbakgrunn får en annen behandling enn de norske foreldrene? Som Giddens (2003) sin teori fremhever vil barnehagens forståelse av begrepet ha klare rammer for foreldrenes identitet. Dette er et aspekt som påvirkes av begge parter, hvordan man selv oppfatter seg selv og andre. Opplever minoritetsspråklige foreldre kulturkonflikter i det norske samfunnet og er det store forskjeller i oppdragelse, livsstil og verdier? Eller er det konflikter i forhold til å få aksept og forståelse om at man er ulike. Hvordan er forholdet mellom de ansatte og foreldrene, og foreldre mot foreldre? Har man et godt forhold som er preget av åpen kommunikasjon, respekt og forståelse, eller er det preget av misforståelser, konflikter og sjenanse pga. språket?

Hvordan man blir møtt og oppfattet påvirker ens egen oppfattelse av seg selv og hvordan man presenterer seg. Det handler her om de voksnes holdninger. Barn vil se og forstå relasjonen mellom pedagogen og foreldre. Denne relasjonen gjenspeiler barnets forståelse av seg selv og hjemmet. Barnehagen er en unik arena der det stadig pågår en integreringsprosess mellom personalet, barn, foreldre og i noen tilfeller flere slektninger til barnet. Hvordan barnehagen møter minoritetsspråklige foreldre gjenspeiler barnehagens menneskesyn. I møte med minoritetsspråklige foreldre er det viktig å stille forutsetningsløs, forsøke å bli kjent med individet og hva som ligger bak ulike handlinger før man går i vei og setter et "stempel". Barnehagen er en utmerket arena til å gi avkall på sin forforståelse og forestillinger om andre kulturer. Ved å møte ulike foreldregrupper med nysgjerrighet kan man erfare og lære ny kunnskap som er med på å revidere ens forforståelse. Det viktigste arbeidet man kan gjøre i barnehager og skoler er å kontinuerlig jobbe med ens holdninger som fellesgruppe og som personlige individer. Vi har alle erfaringer og opplevelser som ligger i underbevisstheten vår og som har en stor effekt på hvordan vi håndterer og møter ulike mennesker og situasjoner. Samtidig må det finnes en åpenhet og en atmosfære som signaliserer at det er greit å være ulike. Trygge rammer er en forutsetning for at man i et kollegium skal kunne åpne seg om sine holdninger og meninger om ulike grupper, og utfordringer knyttet til å arbeide med

spesifikke grupper. Ved å kunne snakke om ens meninger og holdninger og i tillegg erfare nye opplevelser, kan man få ny innsikt, kunnskap og perspektivutvidelse.

2.3 Minoritetsspråkliges ulike livsverden:

I de første leveårene er foreldre og familie de viktigste sosialiseringensinstansene et barn har. Den følelsesmessige tilknytningen til foreldre og andre omsorgspersoner gjør det mulig for barnet å identifisere seg med "signifikante" andre. Barnet imiterer dem, overtar deres roller, verdier og deres måte å se verden på. Gjennom en internaliseringsprosess blir denne verden barnets egen. Barnet kommer i kontakt med ulike objekter og med flere og flere medlemmer av samfunnet (Sand & Walle-Hansen, 1992). Hvordan menneskets ulike livsverdener utvikler seg er avhengig av faktorer som både er materielle, kulturelle og sosiale. Menneskets tilpasning i ulike verdensdeler til geografiske, klimatiske forhold og naturen, historiske, politiske og andre samfunnsmessige forhold, fører til ulike former for eksternalisering. Resultatet er at kunnskap, objekters meningsinnhold, atferds- og verdinormer varierer fra samfunn til samfunn (Sand & Walle-Hansen, 1992).

Barn i Norge og barn i Sør-Amerika lærer ulike ting om klima, planter, dyr og mat. Det samme gjelder det for institusjoners ulike roller. Barnehage, skole, tannlege, politi, sykehus, rettsvesenet og militæret har en helt annen funksjon i Sør-Amerika, enn her i Norge. Det samme gjelder for familiens rolle og funksjon. I Norge er det helt normalt å overføre ansvaret av ens gamle og svake familiemedlemmer til offentlige institusjoner, mens i Sør-Amerika er det uaktuelt og ses på som familiens ansvar. En annen viktig faktor som skiller seg fra samfunn til samfunn er rolleforventinger av både mennesker og offentlige institusjoner. Det forventes en helt annen form for respekt og lydighet overfor foreldre, eldre familiemedlemmer og lærere av unge pakistanere eller vietnamesere, kontra unge norske. Det samme gjelder for selvstendighet, i Norge er det normalt å flytte hjemme ifra når man fyller 18, noe som ikke er like normalt blant innvandrers familier. Dette sier noe om hvordan individer fra ulike kulturer blir sosialisert på ulike måter og hvor ulike livsverdener vi alle har. Dette er viktige faktorer å ha i bakhodet når man arbeider tett med minoritetsspråklige foreldre og barn i barnehage og skole. I arbeid med flerkulturelle foreldre og barn kan man ikke ta for gitt at en har like forståelsesrammer (Sand & Walle-Hansen, 1992).

Anton Höem (1992) belyser i sitt arbeid hvor viktig følelsesmessig tilknytning og verdietablering er i sosialiseringensprosessen. Han understreker betydningen av menneskers følelsesmessige tilknytninger til ens hjemsted, skikker og tradisjoner. Når vi mennesker blir

kjent med verden rundt oss blir vi samtidig kjent med vår egen plass i den, og ved å kommunisere med andre får vi et bilde av oss selv (Höem, 1992). I arbeid med minoritetsspråklige barn og foreldre er det viktig å tenke på deres sosialiseringsspross i et helt nytt og fremmed land. De har opplevelser av seg selv, rolle, plass og identitet. De bærer med seg erfaringer om hvem de er, hva de vet og kan, hvilke rettigheter og plikter de har og hva som forventes av dem. I møte med det nye landet vil disse faktorene oppleves annerledes. Noe sosialisering vil kunne bygge på det gamle og første sosialiseringssinnholdet (forsterkende sosialisering), noe av det gamle og første sosialiseringssinnholdet kan bli svekket (desosialisering) og i forbindelse med ny læring vil man oppleve resosialisering (Sand & Walle-Hansen, 1992). Livsverdenen er en annen og stemmer ikke overens med det man har lært tidligere, nye kunnskaper, både praktisk og teoretisk må erverves om det nye samfunnet og dets institusjoner. Samtidig må man bli fortrolig med det nye samfunnets kultur i forhold til de skrevne og uskrevne reglene for atferd og verdinormer, for å kunne handle adekvat og for å kunne tolke andres atferd riktig. Kultur er et åpent og dynamisk fenomen som hele tiden utvikles og forandres ved at mennesker tilpasser sine handlinger til omgivelsene (Sand & Walle-Hansen, 1992). Når det er sagt er det viktig å påpeke at i Norge finnes det ikke bare en kultur, tvert imot har landets kultur et utall av dimensjoner: musikalskkultur, bondekultur, idrettskultur, industrikultur, litterærkultur, språkligkultur, spisekultur med mye mer. Alle disse kulturelle dimensjonene er under stadig forandring. Det handler om å kunne sette seg inn i andres livssituasjoner, vise empati og forståelse. Viktig for barnehagen å konstant arbeide med begrepet kultur. Norge er i dag et land som preges av språklig, kulturelt og religiøst mangfold, dette er ikke kun i barnehagen og skolen, men i alle mulige samfunnsarenaer.

2.4 Samarbeid mellom barnehage og hjem:

Ifølge Höem (1992) blir barna i dagens samfunn formelt sosialisert gjennom utdannelseinstitusjoner. *"Skoleverket i det norske samfunn berører i dag den enkelte, direkte eller indirekte, fra småbarnsalderen til alderdommen"* (Höem, 1992: 38). Höem (1992) har studert skolen som en sosialiseringssarena der han tar opp verdi og interessefelleskap, verdi og interesse konflikt mellom skole og hjem. Dette kan overføres til barnehagen som også er en sosialiseringssarena for foreldre og barn. Når barn så tidlig som helt ned til 1 år alderen atskilles daglig fra foreldre, er det rimelig å vente at barna både i reaksjonsform og reaksjonsretning sterkest blir påvirket av personene og institusjonene de er i et sosialiseringssforhold til. Når barnehage og hjem psykologisk, sosialt og kulturelt er

henholdsvis like, har man verdi og interessefellesskap. Påvirkningen i barnehagen og i hjemmet vil forsterke hverandre, barna blir knyttet til foreldrene samtidig som de blir knyttet til de voksne og miljøet ved barnehagen. I den grad barnehage og hjem er psykologisk, sosialt og kulturelt ulike kan det oppstå verdi og interessekonflikt. Barna og foreldrene kan bli ulike i reaksjonsretning og reaksjonsmåte. I verste fall kan man få etablert psykologisk, sosialt og kulturell avstand og motsetninger mellom barnet og hjemmet (Høem, 1992).

I rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver (2006) står det følgende om samarbeid med barnas hjem: *"Barnehagen representerer et kompletterende miljø i forhold til hjemmet. Barnehagen må vise respekt for ulike familieforhold. Med forståelse menes gjensidig respekt og anerkjennelse for hverandres ansvar og oppgaver i forhold til barnet. Med samarbeid menes regelmessig kontakt der informasjon og begrunnelser utveksles"* (Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver, 2006: 14). I arbeid med minoritetsspråklige foreldre kan man i noen tilfeller møte på ulikheter i hverandres kulturer, livsverden og forståelsesramme. I barnehagen skal man kunne arbeide med et inkluderingsyn, der man er to parter som gir og tar, barnehage og hjem. Det gjelder ikke kun den ene parten som skal inkluderes og integreres, men begge. Med et slikt syn kan man få et bredt perspektiv og mange erfaringer rikere. Det må være en form for anerkjennelse av barnets hjemmekultur i barnehagen da den enkelte individ får sin sosiale betydning i forhold til et felleskap av individer. I fellesskapet utvikles våre verdier, identitet, tilknytning og ferdigheter gjennom sosialt samspill. De viktigste forutsetningene for en optimal sosialiseringssituasjon er verdi og interessefellesskap mellom barnehagen og hjemmet (Høem, 1992). Hvordan oppleves de minoritetsspråklige foreldrenes oppdragelsesverdier og interesser, blir de akseptert, forsøkt forstått og tatt til høyde i barnehagen? Opplever foreldrene at de ikke blir tatt på alvor og verdiene som uforståelige? Man skal ikke nødvendigvis være enige om alt, men ved å lytte til hverandre med gode maktfrie dialoger, kan man stadig få en større grad av forståelse for hverandres ulike oppfatninger. Hva slags forventninger foreldrene har til barnehagen er også avgjørende for samarbeidet. Et godt samarbeid mellom barnehage og hjem er preget av et balansert maktforhold med rom for spørsmål og en nær relasjon mellom personalet og foreldrene.

Ved hjelp av Høems (1992) teori kan vi presentere barnehagen som et todelt sosialiseringssystem, et formelt og et uformelt sosialt system. Det formelle sosiale systemet består av de ansatte og deres faglige kunnskap, barnegruppen, foreldregruppen, barnehagens læreplaner, barnehageloven og diverse planer. Disse elementene er under klare rammer og grenser for innhold og omfang. Det uformelle sosiale systemet er selve samspillet i hverdagen

mellom barn, ansatte, foreldre, ulike yrkesgrupper, kommunale myndigheter og interessegrupper. Dette samspillet er bestemt ut ifra de enkelte individenes bakgrunn og interesser. Er det slik at voksne i barnehagen bevisst velger å omgås og danne relasjoner til noen foreldre fremfor andre?

I arbeid med minoritetsspråklige foreldre og barn vil man sannsynligvis ha ulike verdier og interesser, både kulturelt og sosialt. I integreringsprosessen, å sosialiseres inn i det norske samfunnet og kultur, må man være var på å ikke skape verdi og interessekonflikt. Man kan i verste fall risikere å få etablert psykologisk, sosialt og kulturell avstand og motsetninger mellom barnet og hjemmet. Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver (2006) understreker samarbeidet mellom barnehage og minoritetsspråklige foreldre: *”I møte med foreldre med minoritetsspråklig bakgrunn har barnehagen et spesielt ansvar for at foreldrene har mulighet til å forstå og gjøre seg forstått i barnehagen. Å møte foreldre fra ulike kulturer både innenfor det norske samfunnet og fra andre land, krever respekt, lydhørhet og innsikt. Dette forutsetter at personalet er bevisst og tydelige i egen yrkesrolle og trygge på egen kompetanse”* (Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver 2006: 14).

Alle barn og foreldre møter barnehagen med ulike forutsetninger og bakgrunn, noen vil møte barnehagen med et annet morsmål, kultur og religion. Dette er viktig å ha i mente når man arbeider med minoritetsspråklige barn og foreldre. Man må legge til rette for hvert individ slik at alle skal kunne få best mulig læring og utvikling. I Thor Ola Engen's bok (1989) ”Dobbelkvalifisering og kultursammenligning” beskriver han at et mønster som ofte kommer til syne i barnehagen. Barn med foreldre fra høyere sosiale klasser møter barnehagen som samsvarer relativt likt med hjemmemiljø og læringsmiljøet i barnehagen. Ofte er det disse foreldrene som har det beste forholdet til pedagogisk leder/førskolelærer. Disse barna får et forsterket utbytte i barnehagen. Derimot ser man at barn som kommer fra mindre ”ressurssterke” hjem, møter innholdet i barnehagen fjernere enn overnevnte. Dette er en grunnleggende hindring for idealet om at barnehagen skal være for alle, og spesielt for dem som trenger det mest (Engen, 1989). Man kan tenke seg at generelt sett vil minoritetsspråklige barn og foreldre møte innholdet i barnehagen fjernere enn etnisk norske da man har ulike verdier, normer og kultur.

Engen (1989) presenterer begrepet *integrerende sosialisering* som er prinsippet for dobbelkvalifisering med innebygd kultursammenlikning i et sosialiseringsteoretisk begrepsapparat. I integrerende sosialisering knyttes prosessen både språklig og

innholdsmessig, samtidig som tilegnelse og samordning av synsvinkler er like viktige. Resosialisering må skje i forhold til den forsterkende sosialiseringen, og omvendt. I integrerende sosialisering er det en delvis/avgrenset verdifelleskap mellom barnehage og hjem, delvis, eventuelt fullt interessefelleskap mellom barnehage og hjem. De verdibundne faktorene virker identitetsskapende og redskapsfaktorene får instrumentell funksjon. Resultatet av integrerende sosialisering er at tidligere sosialisering forsterkes, samtidig som ny sosialisering foregår. Tidligere sosialisering og ny sosialisering belyser hverandre gjensidig. Ifølge Engen (1989) forutsetter et avgrenset verdifelleskap at alle barn opplever en viss grad av bekreftelse i barnehagen, dette kan man videreføre til foreldregruppen. Denne bekreftelsen vil medvirke til at verdibundne faktorer virker identitetsskapende, samtidig som de legger et grunnlag for verdimeslig perspektivutvidelse. Delvis interessefelleskap innebærer at alle aksepterer at det er umulig med enkulturell sosialisering, og uhensiktmessig i et pluralistisk samfunn. Fullt interessefelleskap vil si at alle godtar en viss perspektivutvidelse til egen bakgrunn som kan være redskapsmessig nyttig. Slik vil man klare å samordne det nye og det ukjente med det nære og det kjente, samtidig se det nære og det kjente i ett nytt lys (Engen, 1989).

Hva tenker minoritetsspråklige foreldre om å sosialisere seg inn i det norske samfunnet, hvilke strategier eller metoder tas i bruk? Er de opptatt av å fornorskes eller er de opptatt av å beholde deres kultur? Det viktigste barnehagen kan gjøre for minoritetsspråklige barn og foreldre er å anerkjenne deres kultur. Dette kan gjøres ved å gi barna og foreldrene muligheten til å møte noe kjent i barnehagen som morsmålsassistent, eventyr fra hjemlandet, sanger, bøker, bilder, ord fra deres morsmål, ulike utkleddingstøy og feiring av høytider. Gjennom en slik positiv synliggjøring og anerkjennelse av barnas bakgrunn er man med på å lære resten av barnegruppen respekt for ulikhet. Både likheter og forskjeller skal synliggjøres i barnehagen, slik er man med på å utvide perspektivene til både barnegruppen, ansatte og foreldregruppe. I tillegg fremmer man likeverd, samtidig som man viser at diskriminering aksepteres ikke.

Integrerende sosialisering er den optimale sosialiseringsstrategien som bør benyttes i barnehagen i arbeid med minoritetsspråklige foreldre og barn. Her blir foreldrene og barna sett, respektert, forstått og anerkjent. Der er ikke snakk om å være norsk eller ikke, men ta det beste fra begge verdener og utvide ens perspektiver. Å ha kunnskap om foreldrenes bakgrunn som land, familie, utdanning, i tillegg til årsaken for å ha immigrert til Norge, vil kunne gi dypere forståelse. Integrering handler om å våge å sette spørsmål på vår forforståelse og

forandre våre perspektiver. Av egne erfaringer anerkjenner barnehagen ulike familier med hvilken grad det er sammenfallende verdier og interesser mellom hjem og barnehagen, og i hvilken grad familienes kulturelle kapital verdsettes og utnyttes i barnehagen. Jeg vil herved knytte inn Bourdieus kapitalbegrep, sett i sammenheng med Höems (1992) og Engens (1989) sosialiseringsteorier.

2.5 Samfunnets ulike kapital- og maktformer:

Den franske sosiologen Pierre Bourdieu (1930-2002) var spesielt opptatt av samfunnsmessig makt, og særlig hvordan maktforhold virket i det skjulte. Noen av hans mest sentrale kjente teoretiske begreper er habitus og kapitalformer som; Sosial kapital, økonomisk kapital, kulturell kapital og symbolsk kapital (Gregersen & Mikkelsen, 2007). Bourdieus begreper frembyr en bestemt måte å stille spørsmål til den sosiale verden. Ifølge Bourdieu skal man søke etter sannheten om den sosiale verden i strukturen av objektive relasjoner som eksisterer mellom aktørene i et gitt sosialt univers. Han snakker ikke om subjektive og følelsesmessige bånd eller samhandling mellom individer, men om sosiale forskjellsrelasjoner. Forskjeller i økonomiske, sosiale og kulturelle ressurser som utgjør ulike maktrelasjoner. Disse sosiale forskjellsrelasjonene er ”usynlige for øyet”, men i høyt grad regulerer de den sosiale praksisen bak ryggen til aktørene. Ifølge Bourdieu utgjør disse relasjonene den sosiale virkelighets objektive struktur. Menneskers tanker, forestillinger, verdier og preferanser tilsvarer den sosiale verdens subjektive strukturer (Gregersen & Mikkelsen, 2007). En av grunntankene hos Bourdieu er at menneskers sosiale betingelser er absolutt avgjørende på hvordan man oppfatter enn selv og handler i verden. Gjennom sosialiseringprosessen absorberer man den sosiale verden rundt oss som en annen del av kroppen, og den former våre oppfattelser og vurderinger av verden rundt oss. De objektive strukturene ender opp med å styre de subjektive strukturene fordi at de objektive strukturene kroppsliggjøres over tid som subjektive strukturer (Gregersen & Mikkelsen, 2007). Barnehagens lov, rammeplan, årsplan, ansattes utdanning og organisering er barnehagens objektive struktur, dette er med på å påvirke den subjektive strukturen til ansatte, foreldre og barn.

Ifølge Bourdieu har et hvert samfunn sine adgangskriterier og utstøtningsmekanismer, og det er aktørenes sammensetning av økonomiske, sosiale og kulturelle kapital (ressurser) som er avgjørende for deres adgang og betydning i det spesifikke samfunnet (Gregersen & Mikkelsen, 2007). Hva er det som verdsettes og ses på som verdig kapital i barnehagen? Ses det språklige, kulturelle og religiøse mangfoldet som en naturlig del av hverdagen, som en normaltilstand. Eller oppfattes det som en belastning og et problem. Blir gruppen av foreldre

med utenlandsk opprinnelse sett på som minoriteter eller flerkulturelle? Har man barrierer som ”vi” og ”de”? Alt kommer til om barnehagen har en ressursorientert tilnærming til mangfold kontra problemorientert tilnærming. Det er ikke mulig å møte et individ på lik linje hvis man allerede har plassert individet med en kollektiv etikett. Hvilke adgangskriterier og utstøtningsmekanismer finnes i barnehagen har direkte sammenheng med de voksnes holdninger og forståelse.

Kulturell kapital er ifølge Bourdieu selve adgangen til den dominerende kulturen gjennom oppvekst og utdanning, og her har man ulike kapitaltyper som språk, verdier, økonomi og kunnskap. *Sosial kapital* er sosiale verdifulle forbindelser som familie, venner og tro. *Økonomisk kapital* er materielle ressurser og kjennskap til de økonomiske spillereglene. *Symbolsk kapital* er ikke en kapitalform for seg selv, men er kulturell, sosial og økonomisk kapital samlet så langt det anerkjennes av samfunnets aktører. Kapitalformer er ikke universelt gyldige ifølge Bourdieu. For at en kapitalform skal fungere som en maktform i et samfunn må den vinne anerkjennelse (symbolsk kapital), (Gregersen & Mikkelsen, 2007).

Habitus begrepet står sentralt i Bourdieus teori om menneskelig handling og er Bourdieus betegnelse for den sosiale historien innkorporert i den biologiske kropp. Med habitus mener Bourdieu de sosiale og kulturelle erfaringene og verdiene vi tar med oss fra vi er små og som er med på å forme oss til individene vi er. Det er menneskers ulike livsbaner gjennom ulike kollektive og historiske sammenhenger som familie, utdanning, bosted og miljø, arbeid og lokalsamfunn. Vi utvikler oss gjennom individuelle, kollektive og samfunnsmessige forhold (Gregersen & Mikkelsen, 2007). Habitus er selve prinsippet bak alle de menneskelige handlingene som ikke er et resultat av det beviste og rasjonelle refleksjoner. Handlingene oppstår av en pre bevisst praktisk sans som er utviklet på bakgrunn av erfaringene, som er preget av våre spesifikke livsbaner gitt i spesifikke betingelser. Det er tregheten i sosial praksis habitusbegrepet forsøker å forklare. Habitus er det som reproducerer verden og sin egen posisjon i den sosiale verden, nettopp fordi det forekommer naturlig. Vi oppfatter habitus som naturlig fordi det er overensstemmelse mellom den sosiale verdens objektive struktur og aktørenes mentale og kroppslige strukturer som skapes i møte med verden. Mennesker mestrer den verden de er en del av samtidig som de er begrenset av den, de kan tyde deres verden, men ikke nødvendigvis gjennomskue den (Gregersen & Mikkelsen, 2007).

2.6 Språkets rolle i møte med minoritetsspråklige foreldre:

Anders Bakken (2003) tar opp språket som en reell utfordring for minoritetsspråklige barn og foreldre. Minoritetsspråklige foreldre som ikke behersker det norske språket får ikke fullt utbytte av det som foregår i barnehagen så sant ikke det finnes en relasjon og kommunikasjon som er basert på forståelse for ens situasjon og tilrettelegging. I samarbeid med minoritetsspråklige foreldre kan man kommunisere ved hjelp av bilder, tolk og morsmålsassistent. Man kan lage en dagsplan til både foreldre og barn med bilder av barnehage hverdagen. Man må unngå å la språket være en maktform som ekskluderer i samarbeidet og inkluderingen av minoritetsspråklige foreldre. Det er viktig å vise minoritetsspråklige foreldre anerkjennelse og integrere dem i norskspråklige sammenhenger i barnehagen så tidlig som mulig (Bakken, 20003).

Minoritetsspråklige foreldre som behersker det norske språket er ressurssterke i form av at de gjør seg erfaringer i flere kulturer, i tillegg er de tospråklige noe som videreføres til barna. Språket er en del av ens personlige identitet og gruppeidentitet. Ifølge Thomas Hylland Eriksen (2001) er det en maktsituasjon i kommunikasjonen mellom nordmenn og minoritetsspråklige. Minoritetsspråklige blir ofte sett ned på og som ubegavede da de ikke behersker det norske språkets grammatikk og har utenlandsk aksent (Eriksen, 2001). Han tar opp holdningene nordmenn har over synet på minoritetsspråkliges morsmål, selv om en person behersker somali og arabisk blir dette ikke sett på som en ressurs. Dette er noe man kan arbeide med kontinuerlig i barnehagen da det har med ens holdninger og syn på minoritetsspråklige. Hvis man er bevisst på ens holdninger er det lettere å ta tak i og forstå hvorfor noen minoritetsspråklige foreldre velger å trekke seg vekk fra barnehagens sosiale aktiviteter da det kan oppleves som truende, bøllete og fremmed.

Ifølge Roger Säljö (2008) tilegner mennesker seg kunnskap i kulturelle aktiviteter, vi formes i disse kulturelle aktivitetene og man tar i bruk redskapene kulturen stiller til disposisjon. Säljö (2008) har et sosiokulturelt perspektiv på læring der fokuset er hvordan samspillet mellom kollektiv og individ utspiller seg. Säljö (2008) er opptatt av hva som kan oppnås i en kultur og samfunn, hvordan den kollektive kunnskapen kan reproduseres hos de enkelte individene. Barnehagen som en institusjon og organisasjon er et lite samfunn, i dette samfunnet finnes det en kultur for praksisen. Med kultur menes det barnehagens holdninger, kunnskap, ideer og andre ressurser. Gjennom språket er vi mennesker i stand til å skape mening, dele erfaringer, låne og utveksle informasjon, kunnskap og ferdigheter i samspill med andre individer. Minoritetsspråklige foreldre kan oppleve det norske språket som svært utfordrende og kan

oppleve frustrasjon og begrensning av å ikke kunne uttrykke seg og delta i samspill med andre voksne i barnehagen. Ifølge Säljö er ”*det menneskelige språket en unik og uendelig rik komponent for å skape og kommunisere kunnskap*” (Säljö, 2008: 36). Det er gjennom språket vi lærer hva som er verdifullt, interessant og blir delaktige.

Bourdieu understreker at språk er makt i vårt moderne samfunn. For å kunne samhandle må man mestre de språklige og kulturelle kodene. Det er gjennom språket vi innhenter informasjon og klarer å holde oss informert (Gregersen & Mikkelsen, 2007). Dette er absolutt konkret i forhold til minoritetsspråklige foreldre som har et annet morsmål, andre kulturelle verdier og kulturell kapital som muligens ikke stemmer fullt overens med det norske samfunnet. Gjennom språket kan man skape avmakt. Hvordan barnehagen forstår og ser betydningen av morsmål vil ha en avgjørende betydning for opplevelsen av å ha et annet morsmål. Man må møte foreldre og barn med et annet morsmål med respekt, deres språk er like viktig og verdifullt som det Norske språket. Språket vårt henger sammen med vår selvoppfatning og identitetsutvikling. Lar man språket bli et hinder for kommunikasjon og relasjonsbygging er risikoen stor for at både foreldre og barn kjenner seg utenfor og mindre verdt.

2.7 Minoritetsspråklige foreldres drømmer:

Bakken (2003) har ut ifra hans studier og tematikk om minoritetsspråklige ungdoms frafall i videregående skole utviklet *optimismehypotesen*, som er en motstand til Bourdieu sin reproduksjonshypotese. Ifølge Bakken (2003) fokuserer reproduksjonshypotesen på ulempene ved å ha minoritetsbakgrunn, mens optimismehypotesen representerer en annen tilnærming. Med optimismehypotesen argumenteres det for at språklige, kulturelle og sosioøkonomiske barrierer som en del minoriteter står overfor kan påvirke elevene til å møte utdanningssystemet med optimisme, og en sterk trang til å overkomme utfordringene. En av kildene til minoritetsspråklige ungdoms motivasjon i følge optimismehypotesen knyttes opp til foreldrenes forventinger og ambisjoner. Utgangspunktet for immigrasjon er ofte drømmen om bedre kår for en selv og ens barn. Foreldre som immigrerer til Norge har som regel ikke fått eller vil få realisert sine drømmer og ambisjoner, verken i hjemlandet eller i det nye landet. Som regel vil minoritetsspråklige foreldre overføre drømmen om det ”bedre liv” i det nye landet over til barna. Utdanning fremstår som en utvei til sosial mobilitet, økonomisk og materiell trygghet.

”Mer avgjørende er de ambisjoner foreldrene har på barnas vegne og den måten foreldrene involverer seg i de unges skolearbeid” (Bakken, 2003: 15). Hvilke tanker foreldrene har om barnas fremtid i forhold til utdanning, ambisjoner og mål for barna viser seg å ha mye å si for minoritetsspråklige barn og ungdom. Foreldrene har en sterk vilje og pågangsmot som de viderefører barna, viljen til å forbedre ens livssituasjon overføres via holdninger, forventninger og høye mål. Disse forventningene blir reelle og effektive i det barna er klar over hva foreldrene har gitt avkall på og gått igjennom for å komme til det nye landet, for å gi barna en bedre fremtid og livssituasjon som ikke var mulig i hjemlandet. Ifølge optimismehypotesen er det dette som driver og motiverer minoritetsspråklige ungdom i ”motbakkene”. Foreldrenes erkjennelse av at utdanning er viktig for barnas muligheter senere i livet, er en meget viktig faktor (Bakken, 2003).

Reproduksjonshypotesen bygger på reproduksjonsteoriene der skolen ses på som en ulikhetsskapende institusjon som reproducerer sosial ulikhet fra foreldre til barn. Ifølge reproduksjonshypotesen er vinnerne de som vokser opp i familier som er nokså ”skole-lik” (Bakken, 2003). Minoritetsspråklige familier vil oppleve større avstand til skolens dominerende kultur både språklig, kulturelt og sosioøkonomisk. Barnehagen må vise minoritetsspråklige foreldrene at de har verdige ressurser for barnas utvikling og læring. Alle foreldre kommer til barnehagen med ønske om gode oppvekstmuligheter for barna sine. I sammenheng med Bakkens optimismehypotese og foreldrenes videreføring av deres ”tapte drømmer” vil jeg knytte inn tematikken klassereise og sosialmobilitet.

2.8 Klassereise og sosial mobilitet, minoritetsspråklige foreldres reise:

Mats Trondman og hans klassereiseteori kan ses i sammenheng med Bakkens optimismehypotese. I sin studie *”Bildet av en klassereise- sexton arbetarklassbarn på väg till och i högskolan”* (1994) tar Trondman opp klassereisetematikken. Begrepet klassereise antyder og beskriver en ”reise” fra et sosial og kulturelt sted til et annet, altså sosial mobilitet. Begrepet er ikke nøytralt da det beskriver samfunnet oppdelt inn i ”klasser” og at livet kan ses på som en reise (Trondman, 1994). Klassereisen er ikke bare et spørsmål om en individs reise fra en ytre objektiv verden over til en annen, reisen setter dype spor i den reisendes egen indre subjektive virkelighet. Det vil si i individenes egen selvforståelse og selvoppfatning, ikke minst deres eksistensielle opplevelsesverden (Trondman, 1994). Begrepet klassereise gjenspeiler det å forholde seg til to ulike ”klasser” og kulturer. Dette er noe som er konkret i forhold til minoritetsspråklige foreldre og barn i forhold til å måtte forholde seg til to ulike kulturer og verdener. Begrepet gjenspeiler også et ønske og en vilje om noe annerledes, en

forandring og drømmen om et bedre liv. Med bakgrunn i dette store ønsket og viljen til å bryte vekk fra opphavsmiljøet, resulterer det i mislykket sosialisering. De reisende identifiserer seg med andre kulturelle faktorer, og legger verdier i andre elementer enn det de er oppvokst med (Trondman, 1994).

"Klassresenärerna kan, med Frykmans ord, sägas vara "människor som lämnat sin uppväxmiljö för att integreras i nya sammanhang" (Trondman, 1994: 25). Som oftest immigrer man til et annet land med ønsker og drømmer for ens barn, denne reisen representerer utfordringer knyttet til sosial mobilitet både for foreldrene, barnet og familien som helhet. Slik jeg tolker Frykmans ord har foreldregruppen i min studie foretatt en klassereise. De har selv reist fra oppvekstmiljøet for å integreres i et nytt samfunn der søken etter en bedre fremtid for barna deres er hovedfokuset.

Trondman (1994) beskriver klassereiseteorien med bakgrunn i tre ulike mellommenneskelige prosesser. *"Lossbrytningsprosessen"* handler om opprinnelse, hjem og familie. Man møter den nye verden og løsriver seg fra opphavsmiljøet. *"Inntrådeprosessen"* er veien inn til den nye verden. Denne prosessen er preget av "hvem er jeg", en identitetssøkende og integreringsprosess. De klassereisende opplever problemer med tilhørighetsfaktoren som resulterer i mislykket sosialisering, man føler seg utenfor og annerledes. Trondman (1994) beskriver i hans studie sinne og frustrasjon, "revansjebehov" for å vise hvem man egentlig er. I *"två varldar, en människa"* er selve klassereisen gjort og man har forsont seg med å "tilhøre" to ulike verdener. Det finnes ingen vei tilbake, her handler det om å finne balansen mellom to verdener. Den sosiale identiteten er bildet av klassereisen, samtidig som selve klassereisen er bildet av den sosiale identiteten. På reisen har man lært et nytt språk, ny kunnskap, verdier og normer, en ny kultur. Dette kan skape avstand og hindringer i kommunikasjonen med opphavsmiljøet. De reisende blir aldri helt 100 % integrerte medlemmer i noen av de to verdene, de må resonere seg med å være "både - og". Dette er noe minoritetsspråklige foreldre kan kjenne seg igjen i. Å aldri bli helt 100 % integrert og akseptert i det nye samfunnet, samtidig som man har forandret seg i den nye verden slik at man også oppleves som annerledes i opphavsmiljøet.

Trondman (1994) snakker om et *kompensasjonsprosjekt* i sin studie som kan ses i sammenheng med Bakkens (2003) optimismehypotese. Mødrene er i hovedsak de største støttespillerne, de involverer seg i større grad i barnas utdanning enn fedrene. De vil gi barna muligheter som de selv aldri fikk. Mødrene i Trondmans studie så på skolen som en mulighet

til fremgang, sikker inntekt og sosial mobilitet. Dette kan ses på som foreldrenes ”tapte drømmer”.

I Ulla-Britt Wennerströms doktorsavhandling (2003) *”Den kvinnliga klassresan”* fant hun noenlunde like funn som Trondman (1994). Blant annet at mødrene involverte seg i større grad enn fedrene i barnas skolegang, og viser barna veien over til noe annet. Et sentralt funn i Wenneströms (2003) studie var det at klassereisen er gjennomført på bakgrunn av egne drivkrefter, søken etter noe savnet hvor betydningen av å drømme har vært en stor del av drivkraften. Både Wennerström (2003) og Trondman (1994) fant i deres studier betydningen av signifikante andre. Ifølge Wennerström (2003) har møtet med signifikante andre på veien til de reisende sammen med forståelse og oppmuntring vært meget sterkt. Den har vært så betydningsfull at den har hatt livs avgjørende innvirkning og påvirkning på deres utvikling og avgjørelser i livet. Enkelte ord og handlinger som de signifikante andre har sagt og gjort, har de klassereisende hatt med seg hele livet. Rollen de voksne har i barnehagen i forhold til foreldrenes og ikke minst barnas liv er utrolig viktig og må absolutt ikke tas for gitt. Å være den signifikante andre handler om å være den trygge voksen som er tilstede for både foreldrene og barna i barnehagen. De voksne i barnehagen kan ha rollen som den signifikante andre i møte med minoritetsspråklige foreldre. De voksne kan veilede, samhandle og danne en relasjon med foreldrene som viser forståelse for deres reise og utvikling i det nye landet. Klassereise og sosialmobilitet er ikke en utbredt tematikk i barnehagefeltet, på tross av dets verdige kunnskap for praksisfeltet. I arbeid med minoritetsspråklige foreldre vil kompetanse på dette feltet komme barnehagen til gode. Klassereiseteori kan hjelpe oss til å forstå foreldrenes historier og bakgrunn.

Wennerström (2003) fant i sin studie at de ”reisende” bar på sinne og aggresjon som følge av klassereisen, opplevelser av at deres opphav ikke var noe verdt i møte med middelklassen. Sinnet og revansjen har vært en viktig drivkraft og styrke for å vise at de kan og at de duger. En av kvinne uttrykker til Wennerström (2003) hvordan hun enda kan kjenne på sinnet og aggresjonen hun har hatt hele livet i forhold til innvandrings situasjonen. Det å gjennomgå en klassereise handler om å forflytte seg mellom ulike slags livsvilkår. Det handler om en overtredelse fra en plass, over til noe nytt og annerledes. Wennerström (2003) mener at å begi seg på en klassereise burde ikke være noe ”spesielt” eller medføre vansker. Det burde være en utvilsom gladelig forandring i livet. Dette hadde vært mulig om det ikke hadde vært for de sosiale vilkårene som finnes i samfunnet og menneskene som inngår i det. Hierarkier av makt, dominans, status, påvirkning og omdømme. En klassereise hadde vært alt annet enn

problematisk hadde det ikke vært for sosiale ulikhets skapende mekanismer som gjennomsyrer og styrer den allmenne bevisstheten. Dessverre er det ikke slik at individer kan bevege seg fritt og prestigeløst fra et sted til et annet sted. Grunnproblematikken som ligger i klassereise tematikken er at den som gjennomgår reisen blir plaget med at i ulike sosiale settinger har man ulike verdier. Individet møter en kultur og et samfunn som har helt andre verdier enn oppvekstmiljøet, og deres verdier fra oppveksten kan ses på som verdiløse i den nye verden. Dette påvirker individet, samfunnet og det oppstår stadig nye dimensjoner av ulikheter (Wennerström, 2003). I grunnen gjelder spørsmålet om hvordan ulike mennesker betraktes og erkjennes i det sosiale rommet som kan ses i sammenheng med Bourdieus begreper om maktstrukturer i samfunnet og Giddens (2003) forståelse på begrepet etnisitet.

Det interessante med klassereisetematikken er at det er en tematikk som er sammenvevet med alle de tidligere temaene presenterte i studien. Det er ikke slik at klassereiseteorien ses for seg selv, i klassereiseteori inngår sosialisering, drømmen om noe bedre, sosial mobilitet, kulturell, økonomisk og sosial kapital, språk, holdninger etc. Sett i sammenheng med barnehagen handler klassereise tematikken om inkludering og ekskludering i lys av Wennerströms forståelse av begrepet.

2.9 Avrunding:

Barnehagen er for mange barn og foreldre med minoritetsspråklig bakgrunn selve inngangsporten til det norske samfunnets kultur, normer og verdier. Barnehagen er for noen foreldre med minoritetsspråklige bakgrunn deres første møte med Norge. Dermed er barnehagen en arena der integrering er en naturlig prosess mellom barn, foreldre og personale daglig. De ansatte i barnehagen er en viktig representasjon for det norske samfunnet og har en utrolig viktig rolle i møte med minoritetsspråklige foreldre og barn. Temaene som er blitt presentert belyser sentrale deler av hva det innebærer å være minoritetsspråklig i Norge, men med fokus på minoritetsspråklige foreldres situasjon i dagens barnehage. Videre i oppgaven vil jeg redegjøre for metodene som er brukt i datainnsamlingen samt studiens vitenskapelige forankring, i tillegg vil jeg gi en presentasjon av foreldregruppen.

3.0 Metodekapittel:

I dette kapittelet gjøres det rede for den vitenskapsteoretiske forankringen og forskningsmetodene jeg har benyttet for å kunne besvare på prosjektets forskningsspørsmål. Jeg vil her presentere de ulike metodene som jeg har anvendt for datainnsamlingen og gjøre rede for hvordan utvalget av informanter er foretatt. Jeg vil også foreta noen etiske refleksjoner rundt forskerrollen, ikke minst gi en beskrivelse på hvordan jeg har ivaretatt prosjektets troverdighet og overføringsverdi.

3.1 Vitenskapelig forankring i hermeneutikken:

Målsettingen i studien er å oppnå forståelse, innsikt og forhåpentligvis ny kunnskap om tematikken, minoritetsspråklige foreldre i barnehagen. Den vitenskapsteoretiske fortolkningsrammen danner grunnlaget for forståelsen man utvikler i forskningsprosessen som forsker. Den har en så sentral plass at den til en viss grad påvirker forskeren og gir retningslinjer for fokuset når forsker befinner seg ute i feltet (Thagaard, 2009). Den hermeneutiske vitenskapsteorien er opptatt av å forstå meningsbakgrunnen til sosiale fenomener. Ordet hermeneutikk betyr å tolke, fortolke, oversette, klargjøre og forklare (Widerberg, 2001). Hermeneutikken er en tolkningslære som sier det at mening skapes og kan kun forstås i en sammenheng eller kontekst. Hermeneutikken er en metode for å oppnå forståelse av handlinger/opplevelser, tekster, kunstverk og sosiale fenomener (Gilje & Grimen, 2009).

En av de mest grunnleggende og essensielle faktorene i hermeneutikken er at all forståelse bygger på en forforståelse. Med forforståelse menes de erfaringene, teoriene og referanserammene man betrakter et fenomen gjennom (Widerberg, 2001). Hvilken forforståelse og forventinger man har og bringer med seg inn i forskningsprosessen vil påvirke utkommet. Forforståelsen vår legger premisser og rammer på bakgrunn av vår historie og erfaringer for hvordan vi forstår og tolker ulike situasjoner og objekter. Det er gjennom ny kunnskap og innsikt at våre erfaringer, historie og forforståelse revideres (Gilje & Grimen, 2009). Det er gjennom den hermeneutiske sirkelen at det skapes ny mening. Ifølge Nils Gilje og Harald Grimen (2009) viser den hermeneutiske sirkelen til forbindelsene mellom det vi fortolker, vår forforståelse og konteksten det fortolkes i. Den hermeneutiske sirkelen symboliserer at all fortolkning er i stadig bevegelse mellom helhet og del, de ulike komponentene påvirker og er i samhandling med hverandre hele tiden (Gilje & Grimen, 2009). Karin Widerberg (2001) presenterer ontologi og epistemologi som to forutsetninger

for kvalitativ forskning. Ontologi er selve menneskesynet og hvordan man ser på livet på jorden. Vårt menneskesyn påvirker hvordan man utforsker mennesket. Epistemologi er erkjennelsesteori og det henger sammen med vårt menneskesyn. I kvalitativ forskning ser man på mennesket som helt og holdent unikt i forhold til alt annet på jorden (Widerberg, 2001). Med et slikt menneskesyn får man som forsker lov til å bruke seg selv og å lære om seg selv i forskningsprosessen. Vi er selv en del av den virkeligheten som vi vil studere, tolke og forstå. Ifølge den hermeneutiske tilnærmingen finnes det ikke en egentlig sannhet, men at alle fenomener kan tolkes på flere ulike måter (Thagaard, 2009). Å gå inn i en forskningsprosess med en skråsikker holding om å avdekke en absolutt sannhet, passer dårlig inn i en forskers grunnholdninger til sitt arbeid (Løkken & Søbstad, 2003). I kvalitativ forskning ønsker man å forstå det sosiale fenomenet som studeres. Datamaterialet i kvalitativ forskning består av meningsfulle fenomener som handlinger, ytringer og tekster, dette skal jeg forsøke å forklare og forstå ved hjelp av den hermeneutiske tilnærmingen (Gilje & Grimen, 2009).

3.1.1 Utfordringer og tilnærming til studiens vitenskapelig forankring:

En av utfordringene i studieprosessen blir å utfordre min egen forforståelse og overvinne begrensningene den representerer for å kunne tilegne meg ny kunnskap. Vi møter verden aldri naken uten forutsetninger vi tar for gitt, det er umulig å møte verden forutsetningsløst. Det er på bakgrunn av våre forutsetninger at noe er forståelig og uforståelig (Gilje & Grimen, 2009). I møte med teori, tematikk og informanter går jeg inn med min forforståelse og mine erfaringer som minoritetsspråklig, student og profesjonell yrkesutøver. Jeg har erfaringer om hvordan det er å være minoritetsspråklig, tilhøre to kulturer og være datter til minoritetsspråklige foreldre. Jeg har også erfaringer som førskolelærer og til barnehage – hjem samarbeid. Alle de overnevnte erfaringene er med på å prege min forforståelse, som igjen vil farge min prosess i forskningsprosjektet. I forskningsarbeidet har jeg valgt å ha en kritisk hermeneutisk tilnærming. Kritisk teori legger vekt på ideologiavsløring og ønsker å avdekke samfunnets etablerte strukturer (Thagaard, 2009). Med en kritisk hermeneutisk tilnærming ønsker jeg å se om det finnes ”skjulte” maktstrukturer, autoriteter, ekskludering og forskjellsbehandling av minoritetsspråklige foreldre i barnehagen. Dette ønsker jeg å gjøre ved å forstå, avsløre og utfordre meg selv og teorien i tett samspill med datamaterialet. Jeg ønsker å avdekke eventuelle ekskluderende mekanismer som foregår i den sosiale praksisen og i tankesettet i barnehagen ved hjelp av foreldrenes stemmer. Valg av teori og metode gjenspeiler kompleksiteten og mangfoldet i fenomenet som skal studeres, minoritetsspråklige foreldre i barnehagen (Thagaard, 2009). Ifølge Grønmo i Thagaard (2009) er

metodeopplegget i kvalitative studier oftest preget av fleksibilitet. Man kan se på kvalitativ forskning som en syklisk modell, der alle de ulike prosessene påvirker og overlapper hverandre. Dette kan presentere en utfordring i forskningsprosessen i forhold til å ikke være så bunden av struktur og faste rammer, men heller la studiens struktur og rammer være ”elastiske” der de kan endres, utvikles og tilpasses helheten i studien underveis.

3.2 Kvalitativ metode:

For å besvare studiens forskningsspørsmål kunne jeg både ha anvendt kvantitative og kvalitative forskningsmetoder. Widerberg (2001) trekker frem begrepet kvalitet og kvantitet i det hun forklarer skillet mellom forskningsmetodene. Hun sier det at kvalitet handler om karakteren og egenskapene hos noe, kvalitativ forskning har som formål å belyse et ”fenomens” karakter og egenskaper, det er meningsøkende (Widerberg, 2001). En kvantitativ metode som spørreskjema med avkryssing og svaralternativt ville ha gitt et stort, bredt og sammensatt omfang, men i og med at studiens hensikt og formål er å få tak i spesifikke forhold knyttet til minoritetsspråklige foreldre i barnehage, blir det ikke riktig for studiens hensikt. I denne studien er jeg helhetsorientert i tilnærmingen til fenomenet som skal studeres, jeg ønsker å ha et holistisk perspektiv der jeg streber etter innsikt og forståelse i sammenhengene og totalitet i tematikken og forskningsspørsmålene (Løkken & Søbstad, 2003). Målsettingen er å oppnå forståelse av hvordan det er å være minoritetsspråklige foreldre i det norske utdanningssystemet med fokus på barnehagen. Ved å ha en intuitiv innlevelse i møte med informantenes livssituasjoner er man som forsker mer i stand til å reflektere omkring dataenes meningsinnhold (Thagaard, 2009). Å anvende intervju og loggbok som metode i denne studien synes å være hensiktsmessig for å få kunnskap om hvordan de enkelte informantene opplever og reflekterer over deres situasjon som minoritetsspråklige foreldre i møte med barnehagen.

Som forsker ønsker jeg å oppnå en nær og god relasjon til informantene, dette for å få innsikt og forståelse i hvordan det er å være minoritetsspråklige foreldre i Norge. Jeg ønsker å studere alle sidene ved å være minoritetsspråklige foreldre i barnehagen. Jeg vil ikke se på ulike sider løsrevet fra hverandre, men ønsker å få en helhetsforståelse. Kvalitative metoder egner seg når man skal studere personlige og sensitive emner i personers private liv. Det er særlig tilegnet når forskningsspørsmålene betinger et tillitsforhold mellom forsker og informant (Thagaard, 2009). Ifølge Silverman (2006:43 i Thagaard, 2009) er styrken ved kvalitativ metode tilgangen til sosiale fenomener som ellers er vanskelig å studere med andre tilnærminger.

3.2.1 Studiens inngangsport:

Inngangsporten til studiens tematikk går via teori, studien utledes fra teori der data fortolkes og forstås i lys av teori. Samtidig vil jeg gripe det unike med hvordan det er å være minoritetsspråklige foreldre i møte med barnehagen der ulike sosiale fenomener som sosial reproduksjon, holdninger og ekskludering etc. studeres. Studien er en disiplinert-konfigurativ case-studie, jeg vil forstå og forsøke å forklare data i kontekst av eksisterende teori (Nevøy, 2006). Jeg ønsker å oppnå tilgang til foreldrenes stemmer, perspektiver og livssituasjoner som forhåpentligvis kan føre til ny kunnskap, innsikt og forståelse for studiens tematikk. I Anne Nevøy (2006) sitt arbeidsnotat om case-studier og kvalitative metoder presenterer hun begrepet "casing" som er en metode for å binde sammen teori og den empiriske verden. Istedenfor å se på en studie som enten empirisk eller teoretisk kan man binde dem sammen. *"Målet er å bruke teori til å gi mening til empiri og bruke data til å foredle teori"* (Nevøy, 2006: 6).

Utfordringer knyttet mot å arbeide disiplinert-konfigurativt er å organisere det empiriske datamaterialet mot teorien, gi det en sammenheng og en "tett kobling". Studien er avhengig av at det finnes bredt utviklet kunnskap på tematikken. Analyseprosessen i en disiplinert-konfigurativ studie blir å forklare og forstå det empiriske ved å oppsummere og strukturere datamaterialet ved hjelp av teori. Kritikk mot disiplinere-konfigurative studier er det at det samme fenomenet kan forklares med ulike teoretiske perspektiver. Det går ut på at alle forskere har ulike forståelseshorisonter og hvem leseren er, vi tolker alle sammen ulikt basert på våre erfaringer, kunnskap og forforståelse. Likevel er dette også en av styrkene til disiplinere-konfigurative studier da ulike forståelseshorisonter gir bred innsikt og meningsutveksling mellom ulike fagmiljøer (Nevøy, 2006).

3.2.2 Utfordringer til studiens metode:

Utfordringer knyttet til den kvalitative metodens egenart er blant annet den nære kontakten mellom forsker og det som studeres, både metodiske og etisk. Da en av målsettingene i kvalitativ forskning er å oppnå forståelse av det sosiale fenomenet som studeres igjennom fortolkninger, presenteres det her metodiske utfordringer. Utfordringer knyttet til hvordan man som forsker analyserer og fortolker de sosiale fenomenene som studeres (Thagaard, 2009). I studier slik som denne hvor det er direkte kontakt mellom forsker og informant, er det utarbeidet særskilte etiske retningslinjer som er med på å definere forholdet. Etiske retningslinjer for behandling av personopplysninger er ekstremt viktig i dette tilfellet da det

vil innhentes navn, alder og opprinnelse. Alle opplysninger som direkte eller indirekte kan knyttes opp mot de enkeltpersonene i utvalget skal anonymiseres og prosjektet er meldt inn til NSD (Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste), (Vedlegg 1). Man kan ikke starte et forskningsprosjekt uten å ha informantenes informerte samtykke, alle informantene er informert om selve studien og om hva deltakelse i studien innebærer. De har til enhver tid rett til å avbryte sin deltakelse, uten at det fører til negative konsekvenser (Thagaard, 2009). Kravet om konfidensialitet innebærer at forskningsmaterialet anonymiseres og oppbevares på et trygt sted. Dette for å ivareta informantenes og respekten for deres privatliv. Forskeren har et ansvar for å beskytte deres integritet og at det ikke forekommer negative konsekvenser av å delta i prosjektet.

3.3 Utvalget:

Studiens formål er å få tak i stemmene til minoritetsspråklige foreldre i barnehagen. Slik falt det naturlig å ha et begrenset utvalg hvor foreldrepårene kan gi gyldig og pålitelig informasjon for å kunne besvare og belyse studiens forskningsspørsmål. Utvalget består av 6 minoritetsspråklige foreldrepar (spansktalende og over 18 år) med barn i barnehage. Størrelsen på utvalget er basert på at de kun skal representere to kategorier i forhold til studiens formål, de skal være minoritetsspråklige foreldre (spansk talende) med barn i barnehagen. Dette er et *strategisk utvalg*, informantene har egenskaper og kvalifikasjoner som er strategiske i forhold til studiens forskningsspørsmål og det teoretiske perspektivet. Samtidig er utvalget i denne studien et *tilgjengelighetsutvalg*. Utvalget er strategisk ved at de representerer relevante egenskaper for studiens formål, men selve fremgangsmåten for å velge ut informantene er basert på tilgjengelighet (Thagaard, 2009).

Begrunnelsen for at utvalget skulle være spansktalende er fordi at jeg selv er spansktalende og ser på dette som både en ressurs og et verktøy. Ved å kommunisere på et felles språk, spansk som er både morsmålet til foreldrene og meg, vil jeg oppnå en bedre kommunikasjon og samhandling, enn hvis det skulle ha foregått på norsk, som er foreldrenes andrespråk. Dette begrunnes også med at ved å uttrykke seg på sitt språk under intervjuene og la dem skrive på spansk i loggbøkene, vil jeg komme foreldrene nært. Intervju som metode egner seg utmerket til å få informasjon om personers opplevelser, synspunkter og selvforståelse. Informantene vil fortelle deres opplevelse av deres livssituasjon og erfaringer (Thagaard, 2009). Morsmål er nært knyttet til våre følelser og identitet. Ofte er det slik at språket man lærer senere i livet (andrespråket) føles kaldere, fattigere og mindre nyansert. Andrespråket går ikke like dypt i personligheten og påvirker ikke oss like sterkt som morsmålet. Morsmålet er følelsesspråket

og man er mer seg selv ved å anvende sitt morsmål (Høigård, 2006). Språket binder identitet, kultur og følelser sammen. Jeg ønsker med denne studien å få frem stemmene til minoritetspråklige foreldre om viktige prosesser som sosialisering, inkludering, språk, kultur og fremtidsplaner, dermed er alle intervjuene på spansk. På bakgrunn av dette ble valget om 6 foreldrepar, med et mindre utvalgt er det mulig å gjennomføre dyptpløyende analyser (Thagaard, 2009).

3.3.1 Rekruttering av utvalget:

Det var en utfordrende prosess å rekruttere foreldrepårene og å finne et mellomledd som kontaktperson. Dermed innhentet jeg hjelp fra en mellom person som har tilknytning til en menighet der flertallet består av Sør-Amerikanske medlemmer. Slik ble førstegangskontakten mellom prosjektet og utvalget opprettet. Det ble gitt samtykkeerklæring (Vedlegg 7 og 8) og informasjonsskriv (Vedlegg 5 og 6), foreldrepårene som ønsket å delta kontakten meg, og vi avtalte tid og sted for møte. Dette blir ofte betegnet som *snøballmetoden* da man først kontakter noen personer som har adgang til feltet man er interessert i som videreformidler og kontakter andre relevante personer for studiens formål. Et problem med *snøballmetoden* er at utvalget kan bestå av personer innenfor samme nettverk og miljø (Thagaard, 2009). All utlevering og innsamling av dagbøkene og fullføring av intervjuene var ferdig i løpet av andre uke i mai.

3.3.2 Beskrivelse av utvalget:

Utvalget består av seks foreldrepar fra Sør-Amerika. Etter samråd med veileder ble vi enige om å dele utvalget inn i to ”grupper”. Grunnen til at utvalget ble delt inn i to ”grupper” var først og fremst på grunn av utfordringen i å få tak i nok spansktalende foreldre med barn i barnehagen. Dermed er det to kategorier i utvalget, tre foreldrepar som har barn i barnehagen nå og som har bodd i Norge fra 2-10 år. De tre andre foreldrepårene har vært bosatt i Norge i ca 25 år og har voksne barn som tidligere har gått i barnehagen. De seks foreldrepårene representerer variasjon i forhold til alder, kjønn, etnisitet, historie og utdanning. Blant foreldrepårene er noen høyt utdannede og har vært nødt til å ta en ”omvendt klassereise” her i Norge. Det interessante med å dele inn utvalget i disse to kategoriene er å se om det er de samme faktorene for integrering som fantes for 25 år siden finnes i barnehagen i dag. Ved å ha foreldre som presenterer to ulike tidsperioder, 80-tallet og årtusenskriftet 2000 kan jeg ved hjelp av teori og data avdekke om de samme utfordringene og mekanismene for inkludering, kommunisering og forståelse blant etnisk norske og minoritetspråklige er like aktuelle i dagens barnehage som for 20 år siden. Jeg kan da sammenholde data fra minoritetspråklige

foreldrepar i dagens samfunn og foreldrepar som har vært igjennom den prosessen tidligere. Ved hjelp av foreldrenes historier og stemmer kan man avdekke om barnehagefeltet har hatt en særlig utvikling på feltet minoritetsspråklige, hva har hatt en fremdrift og hva som har stagnert og ikke hatt en utvikling med tiden og i takt med ny kunnskap. I tillegg kan man avdekke om det nå finnes annerledes oppvekstvilkår for minoritetsspråklige foreldre og barn enn for 20 år siden.

3.4 Loggbøker anvendt her som "dagbøker":

I barnehagesammenheng er loggbok som observasjonsform en av de mest vanlige metodene. Med loggbok er det snakk om korte tidsperioder på ca 10-15 minutter, man vil i utgangspunktet få notert mest mulig av det som skjer om det barnet man observerer i løpet av denne tidsperioden (Løkken & Søbstad, 2003). I pedagogisk sammenheng kan man si at loggboken er en fortegnelse over ulike hendelser (Løkken & Søbstad, 2003).

I dette prosjektet anvendes metoden loggbok som "dagbøker" for foreldrepårene. *"Andre vil bruke betegnelsen dagbok, anekdotemetode eller praksisfortellinger om den samme teknikken"* (Løkken & Søbstad, 2003: 51). Med metoden loggbok anvendt som "dagbøker" kan man få innsikt i foreldrenes tanker, meninger og oppfattelse av barnehagehverdagen. Ved hjelp av "dagbøkene" kan jeg få et bredere bilde av tematikken og helheten om det å være minoritetsspråklige foreldre i barnehagen. Arbeidet foreldrene skal ha med "dagbøkene" kan knyttes opp mot Widerbergs (2001) minnearbeid. Ifølge Widerberg (2001) er minnearbeid en metode man kan anvende til å problematisere det man tar for gitt i hverdagen, det naturlige i våre liv. Det er akkurat dette jeg er på jakt etter i føring av "dagbøkene". Foreldrene får her muligheten til å anvende metoden minnearbeid da de skal skrive ned spesielle hendelser fra barnehagehverdagen. I tillegg følger det med et skriv med et par spørsmål med tilknytning til temaet i studien for å veilede innholdet i dagbøkene og som hjelp til å sette i gang skrivingen, (Vedlegg 9 og 10). Minnearbeidet blir her utformet som forprosjekt til hovedprosjektet intervju.

Når man kontinuerlig noterer ned hendelser i en loggbok blir den til en viktig oppslagsbok der man kan bla tilbake og rekapitulere spesielle hendelser, utvikling og se et slags mønster over tid (Løkken & Søbstad, 2003). Ved å be foreldrene føre "dagbøker" vil jeg kunne fange opp naturlige situasjoner som oppstår i løpet av en dag og deres tanker. I tillegg kan man oppdage og fange opp uvanlige situasjoner og forhold som ellers unndrar seg oppmerksomhet (Løkken & Søbstad, 2003). "Dagbøkene" vil være en reflekterende loggbok for foreldrene, og et

verktøy til stor hjelp for studiens formål. "Dagbøkene" vil også hjelpe foreldrene til å holde fast ved sine erfaringer, dette vil resultere i gjenkjennelse og erkjennelse fra deres side, fra min side anerkjennelse av deres opplevelser. *"De begivenheter og erfaringer som de forteller om, er gjenfortellinger av hendelser og preges derfor av informantens forståelse av det han eller hun har opplevd"* (Thagaard, 2009: 87).

Arbeidet med "dagbøkene" er å skrive minimum 1-2 sider hver dag, og skal ikke ta mer enn 15 minutter. Her skal det noteres ned situasjoner og tanker om barnehagehverdagen i tillegg til å kunne svare på noen spørsmål som gis i form av et vedlegg ved utlevering av "dagbøkene". Foreldrene med barn i barnehagen skriver om situasjoner og tanker i nåtid. Foreldrene med voksne barn som har tidligere gått i barnehage går tilbake i tid og skriver om situasjoner og tanker fra datid (Widerberg, 2001). "Dagbøkene" ble utdelt i slutten av april 2011 og ble samlet inn etter ca. 2-3 uker. Alle "dagbøkene" er skrevet på spansk. Etter at loggbøkene var samlet inn og bearbeidet, ble det foretatt intervjuer av foreldreparene. I tillegg til teori så har innholdet i "dagbøkene" bidratt til utforming av intervjuguiden. Jeg har brukt en innholdsanalyse av "dagbøkene" for å få tak i innholdet, kategorisere mening og forstå. Tilnærmet innholdsanalysen til de transkriberte intervjuene.

3.5 Det kvalitative forskningsintervjuet:

"Formålet med et intervju er å få fylldig og omfattende informasjon om hvordan andre mennesker opplever sin livssituasjon og hvilke synspunkter og perspektiver de har på temaer som blir tatt opp i intervjusituasjonen" (Thagaard, 2009: 87). Intervju som metode er i prinsippet basert på et subjekt-subjekt-forhold mellom forsker og informant, dette innebærer at både forsker og informant påvirker forskningsprosessen like mye. Intervju er en metode som egner seg for å få innsikt i andre menneskers tanker, følelser og indre verden (Thagaard, 2009). Ved å ta i bruk intervju som en metode der man er på jakt etter å forstå og fortolke minoritetsspråklige foreldres situasjon kommer man informanten nærmere enn ved andre metoder. Jeg er interessert i å høre hvordan foreldrene reflekterer, resonnerer og forstår deres situasjon som minoritetsspråklige foreldre (Widerberg, 2001). Hvordan de selv ser på deres situasjon og hvilke begreper de fremstiller sin forståelse av deres situasjon kan jeg få tak i ved hjelp av intervju som metode.

Intervjumetodens styrke er at man kan rette opp misforståelser direkte der og da, vi kan tolke det vedkommende sier og vi kan støtte oss opp til observasjon. Løkken og Søbstad (2003) understreker observasjonselementet som inngår i intervjusituasjonen, man observerer og

tolker ansiktsuttrykk, kroppsholdning, kroppsspråk, stemmeleie, blick osv. Observasjon av kroppsspråket er med på å både forsterke eller svekke det intervjupersonen sier. Denne ikke-verbale informasjonen er nyttig for intervjueren så vel mens intervjuet pågår og når man er ferdig og skal tolke materialet (Løkken & Søbstad, 2003). Intervjumetodens absolutte styrke mener jeg er dens egenskap til å kunne bevege oss i tid. Vi kan både kaste blikket fremover samtidig som vi kan gå tilbake til tidligere erfaringer. Vi kan bevege oss fra her – og - nå til der – og – da. Jeg ønsker å se helheten av det å være minoritetsspråklig foreldre og da er muligheten til å kunne bevege meg i tid til fordel for studiens formål. Jeg ønsker å belyse foreldrenes fortid, nåtid og tankene om barnas fremtid.

Widerberg (2001) sier det at en dyktig intervjuer avhenger av både personlige egenskaper og innlærte ferdigheter. Som forsker må man være var på å miste fokuset over hensikten med intervjuet, nettopp å få tak i informantens erfaringer og tanker. Det er en stor fare for at man kan legge all fokus på seg selv og glemme informanten i intervjusituasjonen. Widerberg (2001) påpeker behovet om å fortelle og snakke om seg selv, noe alle individer har og det er nettopp denne muligheten vi som forskere gir informantene i intervjusituasjonen.

3.5.1 Gjennomføring av intervjuene:

Det finnes ulike intervjudimensjoner, en skiller mellom direkte og indirekte intervju, samt mellom strukturerte og ustrukturerte intervjuer (Hellevik 1971:106f i Løkken & Søbstad, 2003). I denne studien anvendes det en direkte, halvstrukturert personlig intervju. Direkte ved at intervjuet er mellom to eller flere individer. Intervjuet er strukturert i form av at spørsmålene er satt opp i en bestemt rekkefølge og formuleringen til spørsmålene er blitt utarbeidet på forhånd. Intervjuguiden (Vedlegg 2 og 3) er intervjuets ramme for samtalen og en form for å sikre at vi kommer innom alle temaene. I tillegg er spørsmålene og rammevilkårene for intervjuet like fra foreldrepar til foreldrepar. *Fordelen med å ha en strukturert tilnærming er at svarene er sammenlignbare, fordi alle informantene har svart på de samme temaene.*” (Thagaard, 2009). At intervjuene er halvstrukturert betyr i denne studien at de er åpne for informantens synspunkter og intervjusituasjonen er fleksibel. Ved å ha en intervjuguide med noen spørsmål til hvert hovedområde i forhold til forskningsspørsmålene, i tillegg der samtalen er preget av fleksibilitet, kan jeg få innsikt til forhold som intervjupersonen kjenner til godt og har tenkt mye på, men som ikke jeg har tenkt på. Ved å ha en slik åpen halvstrukturert intervju kan jeg få tilgang til utvidet kunnskap gjennom utdyping og oppfølging av interessante svar og emner. I tillegg finnes det rom for å oppklare eventuelle misforståelser (Løkken & Søbstad, 2003). Intervjuguiden tar utgangspunkt i

informantenes bakgrunn, kultur, erfaringer og deres nåværende situasjon som minoritetsspråklige foreldre med barn i barnehagen. Ifølge Tove Thagaard (2009) er utgangspunktet for et vellykket intervju at forskeren har på forhånd satt seg inn i informantenes situasjoner. Jeg har forberedt meg faglig gjennom teori og jeg har en forforståelse og erfaringer om det å være minoritetsspråklig i tillegg til være utdannet som førskolelærer. Denne bakgrunnskunnskapen er med meg i utforming av intervjuguide og under selve intervjuene. I tillegg er innholdsanalysen av ”dagbøkene” med i utformingen av intervjuguiden.

Alle intervjuene ble gjennomført i løpet av siste uke i april og første uke i mai. Fire av de seks intervjuene ble foretatt hjemme hos foreldrepårene. Et intervju ble foretatt ved Johannes læringscenter og et ved universitetet i Stavanger, dette på grunn av tiden mht. til jobb og barn. Ved å intervju foreldrepårene i hjemmet deres skapes det trygge rammer og kjente omgivelser som gir et godt utgangspunkt for intervjusamtalen. Ved å intervju foreldrepårene i hjemmet deres åpnes det opp for enkelte tema som kan være sensitive/private og kan være lettere/vanskeligere å fortelle om i en type omgivelse enn andre (Ohna, 2001). Intervjuene varte i ca 1time og ble tatt opp med båndopptaker. Ved å ta i bruk båndopptaker i intervjusituasjonene frigjør det meg til å kunne inngå i dialog med foreldrepårene der jeg ikke er bundet av å skrive ned det foreldrene sier. Det ble notert stikkord underveis i intervjuene, i tillegg kan man ved hjelp av båndopptak spole tilbake i transkriberingsprosessen, re analysere og forsikre seg om det man har hørt er det foreldrepårene har sagt under intervjuene. I ettertid ble intervjumaterialet transkribert og analysert.

I februar 2011 ble det foretatt et prøveintervju for å få testet intervjuguiden, meg selv og båndopptaker. Denne anledningen fikk jeg gjennomføre ved hjelp av min søster og svoger, prøveintervjuet varte i ca 1time. I ettertid av prøveintervjuet ble det foretatt noen endringer i intervjuguiden og selv ble jeg bevisst på min rolle og kroppsspråk. Etter gjennomføringen av intervjuene er det tid for arbeidet med analysen. Analysearbeidet er gjort på både spansk og norsk. For å gjøre kunnskapen fra intervjusamtalen tilgjengelig må man transformere muntlig tale til skriftlig tekst, transkripsjon av intervjuene (Kvale, 2010). I tillegg til transkripsjon ble det anvendt koding i form av ulike farger for å kunne se de ulike kategoriene og et muligens mønster i intervjuene.

Transkripsjonsprosessen i denne studien har vært en utfordrende prosess der den muntlige talen skal transformeres til skriftlig tekst fra spansk til norsk. Å transkribere er en

fortolkningsprosess der man transformerer og oversetter fra talespråk til skriftspråk (Kvale, 2010). I denne studien har det vært to oversettelsesprosesser i arbeidet med dataen. Ved å transkribere intervjuene ble det dannet struktur og oversikt over studiens tematikk, struktureringen var begynnelsen på analyseprosessen (Kvale, 2010). Ifølge Steinar Kvale (2010) finnes det ikke et svar på hva som er korrekt transkripsjon, heller spørsmålet hva som er nyttig transkripsjon for min studie og forskningsområde. *”Forskjellige transkripsjoner er konstruksjoner av forskjellige verdener som hver for seg er utformet for å passe inn i våre egne teoretiske antakelser, og for å gi oss anledning til å utforske det de innebærer”* (Mishler, 1991: 271 i Kvale, 2010). Viser til Vedlegg 4 for transkripsjonskonvensjonene som ble tatt i bruk i transkriberingsprosessen og i analyseprosessen av intervjuene. Hvert tema som dukket opp i intervjutranskripsjonene har fått en farge, dette for å systematisere og kategorisere innholdet i intervjuene. Fargekodingen er også tatt i bruk for å kunne se et samlet mønster i helheten av intervjuene, hva er det som opptar de minoritetsspråklige foreldrene.

3.5.2 utfordringer:

En av utfordringene i gjennomføringen av intervjuene var kontakten med utvalget. Det tok tid å avtale tidspunkt og sted for både utlevering og innsamling av dagbøkene, samt å gjennomføre selve intervjuene.

Det at alle intervjuene foregikk på spansk var ikke utfordrende, men det å transkribere og analysere intervjuene med tanke på oversettelsesprosessen fra spansk til norsk presenterte utfordringer. Utfordringer i første omgang var å transkribere intervjuene på spansk og deretter oversette dem til norsk og arbeide med dem parallelt. Oversettelsen fra spansk til norsk gjelder kun for de sitatene som presenteres i analysen. I analysen har jeg måttet kutte ned en del på de ulike sitatene og dette symboliseres i form av [...] klammer. Dette på grunn av studiens sidetall. I tillegg har jeg måttet endre og omformulere på sitatene i forhold til deres direkte oversettelse som er preget av språkets muntlig tale til det norske skriftspråkets regler og form. Utfordringene ved oversettelsesprosessen fra spansk til norsk har i all hovedsak vært i forhold til grammatikken, ordtak og språkets muntlige form som er preget av ”sleng”.

Samlet utgjorde intervjuene 55 sider med transkripsjon. Stein Erik Ohna (2001) tar opp utfordringen om hva man skal kalle den norske skriftspråklige teksten. Er det en oversettelse eller en transkripsjon? I dette tilfellet har jeg oversatt foreldrenes utsagn fra et språk til et annet språk. Ifølge Ohna (2001) er det glidende overganger mellom transkripsjon og oversettelse, dette fordi at transkripsjon forutsetter tolkning og er aldri en ren gjengivelse av

det informanten deler (Ohna, 2001). Når intervjuene var transkribert og oversatt ble de kontrollert i form av ordbok og jeg fikk foreldrene mine som er utenforstående personer til å lese igjennom intervjuene for å eventuelt korrigere skrivefeil og formuleringsfeil. Ved å la foreldrene mine kontrollere transkripsjonene på spansk fikk jeg også kontrollert om det er mulig å identifisere foreldrepårene i utvalget. De kunne ikke gjenkjenne noen i utvalget (Ohna, 2001). Foreldrenes sitater på spansk presenteres i analysen i form av fotnoter, foreldrenes stemmer blir dermed synlige i teksten. Alle intervjuene foreligger på spansk. I oversettelsesprosessen har de norske sitatene i analysen kontinuerlig blitt sjekket opp mot den primære teksten (spansk), i tillegg har jeg jobbet grundig med å forbedre sitatene som presenteres på norsk.

3.6 Min rolle som forsker og etiske refleksjoner:

Hvilken rolle man inntar som forsker har sammenheng med forskningsspørsmålene man har stilt, stedet der man forsker, hvem deltakerne i prosjektet er og hvilken kontekst det foregår i. Helt ifra studiens startfase har jeg vært bevisst på viktigheten av å holde meg selv objektiv og ikke la mine personlige erfaringer og følelser påvirke og ”farge” studiens formål. I en studie som er så nær min identitet er det naturlig å tenke seg at studien vil ha en form for påvirkning på meg som person og forsker. Samtidig vil min forforståelse påvirke studiens retning da man som forsker bringer med seg sin forforståelse til temaene som analyseres. Det er en unngåelig prosess. Min forforståelse vil knyttes opp mot meningen jeg henter ut fra datamaterialet og teorigrunnet. *”Forskeren utvikler en forståelse som er basert på interaksjon mellom tendenser i dataene og forskerens forforståelse og faglig forankring”*(Thagaard, 2009: 159).

Studiens tematikk har vært et helt bevisst valg fra min side, jeg ønsker å utforske og belyse minoritetsspråklige foreldres situasjon i barnehagen. Jeg er selv minoritetsspråklig med bakgrunn i fra Chile. Gjennomgående i oppgaven har jeg vært åpen om studiens motivasjonsfaktor og engasjement knyttet opp mot egen bakgrunn og oppvekst. I Nevøys (2007) doktoravhandling *”Forskningsprosessen”* hentes det fram Ricoeurs metodologi. Ifølge Ricoeur er det i all forskning et samspill mellom personlig engasjement, teori og metodevalg. Dette er hermeneutikkens metodeproblem samtidig som det er dets løsning. Man skal ikke benekte rollen av personlig engasjement i søken etter forståelsen av et sosialt fenomen, i dette tilfellet minoritetsspråklige foreldre i barnehagen, men å kvalifisere det (Nevøy, 2007). Når jeg studerer en tematikk som er så nær mitt eget liv er det viktig med en balansegang mellom eget liv og studien. Risikoen med å være så ”tett på” min egen forskningstematikk er om mine egne erfaringer og foreldrene mine sine erfaringer gir meg ”skylapper”. For å unngå den

risikoen er den eneste løsningen å kvalifisere min egen subjektivitet i tidligere teori med en bred inngang og med brede ”briller”. Jeg har aktivt tatt i bruk ulike teoretiske perspektiver. Min subjektivitet er en form for styrke, det er engasjementet, drivkraften og motivasjonen i forskningsprosessen. Med styrke mener jeg at studien er knyttet til et felt jeg kjenner godt til og muligheten for dialog med de minoritetsspråklige foreldrepårene som har deltatt i studien. Jeg ønsker å belyse sentrale temaer som kultur, språk, utdanning, integrering, ekskludering, sosialisering og ambisjoner/drømmer. Hensikten med studien er også å eventuelt avdekke og oppdage ”usynlige” prosesser i barnehagehverdagen i interaksjonen mellom foreldre, ansatte og barn. Maktrelasjoner som påvirker hvordan man oppfatter og behandler andre mennesker som er ulike enn oss selv. Jeg har selv opplevd situasjoner der jeg har følt meg behandlet annerledes på grunn av min bakgrunn, men det er nettopp dette som har inspirert og motiverer meg i forskningsprosessen.

I løpet av forskningsprosessen har jeg reflekter nøye over anonymisering og konfidensialitet av utvalget. All forskningsmaterialet er anonymisert og informantene nevnes ikke ved navn i studien. Forhold som alder og navn er tatt bort, personens kjønn, etnisitet og antall barn er tatt med. Kjønnaspektet er en sentral dimensjon i analysen i forhold til tematikken klassereise der mødrenes rolle er av betydning. I tillegg er de fire første spørsmålene i intervjuguiden om foreldrenes bakgrunn, dette fordi at foreldrene er de første signifikante personene i barnas liv der deres bakgrunn og historie påvirker barnas sosialisering, identitet og fremtid. Dette er foreldrepar som tilhører det latinamerikanske miljøet i Rogaland som ikke er spesielt stort. På bakgrunn av dette har jeg vært ekstrem påpasselig med å ikke gi for mange detaljer om utvalget, loggbøkene og intervjuene.

Refleksjoner om rollen som forsker i møte med foreldrene har også vært en runde jeg har gått med meg selv. Ifølge Thagaard (2009) er forskerens innvirkning på det som studeres direkte knyttet til den posisjonen man har i forhold til informantene. Ytre kjennetegn som kjønn, alder og i dette tilfellet opprinnelse, vil ha betydning for hvordan jeg som forsker oppfattes av foreldrene. Det er på bakgrunn av Thagaard (2009) at jeg bevisst ikke har rekruttert utvalget gjennom barnehager i distriktet. Ved å ha rekruttert informantene gjennom ulike barnehager ville de mest sannsynlig sett på meg som en ”representant” av barnehagen og det ville ha påvirket svarene. Det at jeg er spansktalende vil ha betydning for den informasjonen jeg får av foreldrene, vi stiller da på lik linje som minoritetsspråklige og kan forstå hverandres opplevelser, ikke minst deler vi morsmålet. Jeg deler ikke erfaringene av å være minoritetsspråklige foreldre, men jeg har erfaringer av å være datter til minoritetsspråklige

foreldre. Jeg vet hvordan det er å være et barn med minoritetsspråklige foreldre i det norske utdanningssystemet. ”Informanten forholder seg til forskeren ut fra den oppfatningen vedkommende har av henne eller ham” (Thagaard, 2009).

En annen faktor som jeg har reflektert over er språkferdighetene i morsmålet mitt, dette har til tider preget meg med noe usikkerhet. Jeg kan snakke, lese og skrive spansk flytende, men jeg vet at jeg har et mye mer utvidet norsk ordforråd enn spansk. Usikkerheten er preget av at jeg anvender det norske språket mer enn det spanske daglig.

3.7 Troverdighet og overføringsverdi:

Denne studien er en disiplinert-konfigurativ studie der jeg forklarer og fortolker fenomenet som studeres i lys av eksisterende begreper og teori. Ifølge Nevøy (2007) presenteres det utfordringer i analysestrategien i forhold til teoretisk identifikasjon. Man skal besvare og begrunne i lys av hvilke teorier empiriske mønster og spørsmål kan forklares og forstås. Styrken til strategien er det teoretiske mangfoldet som kan bidra til nye innfallsvinkler, nye forklaringer og nye måter å forstå virkeligheten på. Jeg ønsker å bidra med en ny form for forståelse for minoritetsspråklige foreldres situasjon. Forhåpentligvis kan denne studien gi nye innfallsvinkler til praksisfeltet i forhold til arbeidsmetode og holdninger. Studiens overføringsverdi ligger i analysen av tekstene (”dagbøkene”) og transkriberingen av intervjuene som foreligger på spansk. Ifølge Nevøy (2007) kan man identifisere igjen og igjen det uttalte og det nedskrevne kan skape nye meningssammenhenger for antall lesere uendelig. Forskningsresultatenes troverdighet og overførbarhet er avhengig av at grunnlaget som kunnskapen hviler på, gjøres eksplisitt. Det innebærer å gjøre rede for fremgangsmåter under datainnsamling, opplegg for analyse og hvordan resultatene tolkes (Thagaard, 2009). Nevøy (2007) presenterer Guba og Lincolns (1985) kriterier for å styrke studiens troverdighet, en troverdighetsdiskurs. I dette analysearbeidet har jeg kontinuerlig samarbeidet med veileder Anne Nevøy der analysen har blitt sjekket, i tillegg sjekkes datamaterialet av informantene etter oversettelsesprosessen. Analyseprosessen representerer både forskerens og veilederens konstruksjoner der veileder har lest og kommentert underveis. Det er klargjort for studiens teoretiske perspektiver og ramme, og det anvendes to metoder for datainnsamling. Dette er med på å øke sannsynligheten til forskningsresultatene. I spørsmål om studiens *overførbarhet* og lesergeneralisering inneholder analysen fyldige beskrivelser og sitater både i fra ”dagbøkene” og intervju. I tillegg er det direkte utsagnet på spansk presentert i form av fotnote i analysen, dette for å belyse foreldrenes stemmer. Resultatenes gyldighet i andre kontekster er her primært knyttet til praksisfeltet barnehage. Ved hjelp av datamaterialet og

studiens teoretiske ramme ønskes det å bidra med ny innsikt til en bedre dialog og kommunikasjon med minoritetsspråklige foreldre. Studiens *pålitelighet og bekreftbarhet* vises i datamaterialet der foreldrene presenterer et tidsspenn som viser at sosiale systemer er dynamiske og i endring. Jeg har forsøkt å styrke studiens troverdighet igjennom å ha et fokus på de overnevnte punktene.

3.8 Avrunding:

Loggbøker som her er brukt som ”dagbøker” og direkte halvstrukturert personlig intervju er metodene anvendt for innsamling av data. Jeg har forsøkt å gi en beskrivelse av utvalget og intervjusituasjonene så klart som mulig, i tillegg beskrevet utfordringene med forskerrollen. Det empiriske materialet i seg selv gir oss ikke en fremstilling om hvordan virkeligheten er uten en fortolkning. Det er når det empiriske materiale og teori kobles sammen at man kan tolke og analysere materialet for å finne svar på forskningsspørsmålene. Videre i kapittel 4 vil jeg presentere og analysere funnene fra datainnsamlingen med forankring i tidligere beskrevet teori.

4.0 Presentasjon av analyse og funn:

Presentasjonen av analysen vil være i en temasentrert tilnærming, det er de ulike temaene som er i fokus (Thagaard, 2009). Temaene som vil presenteres er temaer som viser seg å være fellesnevner i foreldrenes situasjon på tross av ulik alder, opprinnelse, utdanning og antall års opphold i Norge. Som beskrevet i metode kapittelet ble utvalget delt inn i to kategorier, de to gruppene utgjør samtidig en gruppe og behandles som en gruppe i analysen da det ikke fremkommer store forskjeller. Analysen vil innebære at jeg sammenholder erfaringer og synspunkter fra alle informantene og ser det i sammenheng med studiens teoretiske ramme. *”Sammenligning av informasjon fra alle informantene kan gi en dyptgående forståelse av hvert enkelt tema”* (Thagaard, 2009: 171).

Jeg er ute etter hvilke meninger foreldrene representerer og hvilke forhold de er opptatt av. Ifølge Kvale (2010) uttrykkes det i et hvert intervju naturlige meningsenheter av intervjupersonen. Jeg vil beskrive disse naturlige meningsenhetene og uttrykke hovedtemaene, deretter vil jeg studere meningsenhetene i lys av studiens spesifikke formål. Ved hjelp av denne formen for meningsfortetting kan man gå utover det som direkte blir fortalt av hver enkelt og konstruerer meningsstrukturer innenfor en bredere referanseramme (Kvale, 2010). Tolkning og analyse av det empiriske materialet er grunnlaget for å kunne finne svar på studiens forskningsfokus, ”Å være minoritetsspråklige foreldre i barnehagen”. Forskningsspørsmålene i studien er:

1. Hvordan er det å være minoritetsspråklig foreldre i barnehagen?
 - a. Hvordan er det som minoritetsspråklige foreldre å være i skjæringspunktet mellom to kulturer?
 - b. Foreldrenes synspunkter på barnas sosialisering i skjæringspunktet mellom to kulturer.
2. Basert på foreldrenes erfaringer: Hvilke muligheter har barnehagen til å myndiggjøre minoritetsspråklige foreldre?

Funnene vil analyseres i forhold til studiens teoretiske innramming som omhandler temaene sosialisering, kultur, språk og klassereise. I tillegg vil det politiske dokumentet ”Rammeplanen for barnehagens oppgaver og innhold” (2006) ligge i bakgrunnen av foreldrenes stemmer i analyseprosessen.

Bourdieus sentrale begrep "habitus" er hans betegnelse for den sosiale historien innvevd i den biologiske kropp som omfatter de sosiale og kulturelle verdiene og erfaringene vi "bærer" med oss (Gregersen & Mikkelsen, 2007). Habitus former oss til de individene vi er, dermed er jeg interessert i foreldrenes habitus. I hvert intervju startet jeg med å spørre foreldrene om deres historier, om reisen fra det trygge og kjente, til det ukjente og nye Norge. Slik som Trondman (1994) og Wennerström (2003) beskriver er selve "reisen" en meget viktig faktor i foreldrenes liv. Foreldrene var veldig positive til å dele sine historier og erfaringer. Jeg fikk en følelse av at de ønsket å bli sett, hørt og forstått, noe som ga meg en følelse av ydmykhet og respekt. Historiene som presenteres er fra familier som bærer med seg unike erfaringer og opplevelser fra to kulturer. Det er foreldrenes ulike livsbaner gjennom ulike kollektive og historiske sammenhenger.

I analysen presenteres det fellestemaer som er gjennomgående i all datamateriale uavhengig av foreldrenes alder, opprinnelse og kjønn. Sitatene fra foreldrene som er på spansk vil representeres i form av fotnote, i teksten er de oversatt til norsk. Dette for å synliggjøre foreldrenes stemmer og studiens troverdighet og i tillegg med hensyn til foreldrene som vil lese oppgaven. Det er foreldrenes stemmer som er i fokus og som skal være i forgrunnen i analysen, dette for å underbygge studien datamateriale. I de norske sitatene som presenteres vil det være klammer i [...], dette på grunn av språkets muntlige tale og oppgavens restriksjoner i forhold til antall sider i helhet.

Temaene som presenteres analyseres i lys av oppgavens teoretiske ramme og fokus:

1. Språkets betydning og funksjon, 2. Foreldrenes erfaringer fra utdanning og jobb, både i Norge og hjemlandet, 3. Mødrenes roller, 4. Foreldrenes drømmer og ønsker for barna, 5. Kulturforskjeller, 6. utfordringer, 7. Barnehagens rolle, 8. Kommunikasjon, 9. Integrering, 10. Morsmåls assistentens rolle. Dette er temaer som henger i sammen og er prosesser som er innvevd i hverandre. Jeg forsøker her ikke å skille dem fra hverandre, men å belyse dem hver for seg.

4.1 La idioma - Språket:

For at foreldrene skal kunne kommunisere med barnehagen og skolen må de beherske det norske språket. Skal de integreres i det norske samfunnet, bli kjent med og forstå den norske kulturen, er språket en viktig faktor. Det er ved hjelp av språket og interaksjon vi gjør erfaringer, sanser, utvikler innsikt og erkjennelser, hevder Saljö (2008). Han understreker at språket er kulturelt forankret og er det viktigste medierende redskapet når vi handler med

omverden i sosiale praksiser. Språket er et verktøy/redskap som er kulturspesifikt (Säljö, 2008). I alle intervjuene tar foreldrene opp språket som en faktor for inkludering, forståelse, deltakelse, samarbeid og som en faktor for ekskludering. En mor forteller følgende om utfordringene ved å ha et annet språk i møte med den norske kulturen:

[...]ja selvfølgelig føler man seg litt uvel... i tillegg kunne jeg ikke språket godt og når jeg ville prate var det ikke alle som hadde tålmodigheten eller var interessert i å prøve å forstå... dette kjenner man,[...] det var nordmenn som ikke var interessert i å prate med meg siden jeg ikke snakket godt... ikke ALLE, men man føler det... [...], klart man gjør.³

En forelder forteller om hindringene språket kan ha:

Vel kanskje når det er tilstelninger i barnehagen, for eksempel nå nylig var det påskefrokost og jeg... pratet kun med en "lærer" fordi... på en måte følte jeg meg ikke ekskludert..., men jeg ville ikke ubehage de andre mødrene i og med at jeg ikke snakket så godt norsk, og de pratet sammen kjempe masse, og hva kunne vel jeg bidra med her? Derfor satte jeg meg til sides og der satt det en arabisk mamma med sin gutt og jeg med min gutt. Vi snakket på spansk og de snakket på arabisk. Vi var utenfor... men fordi vi ville det, muligens hvis vi hadde satt oss med dem... hadde det vært en annen sak, MEN de tar heller ikke så mye kontakt, sant?⁴

Disse sitatene gir et innblikk i mødrenes erfaringer i hvordan det er å være minoritetsspråklig foreldre i barnehagen. I begge historiene kan man se at å ha et annet språk definitivt kan oppleves som en utfordring der man kan tydelig erfare utestengelse og forskjellsbehandling. Under intervjuene ble disse historiene fortalt med en trist og lav stemme, men samtidig med en holdning om at "slik er det bare". Språket skaper en barriere for sosialiseringssituasjonen der det ikke skapes rom for kommunikasjon. Slik som den ene moren sa, er dette selvfølgelig noe som går begge veier, det er ikke kun den ene parten som skal inkluderes og integreres, men begge (Höem, 1992). En mor forteller om en tøff opplevelse i barnehagen:

Jeg fortalte om dette i dagboken, det var en dag jeg var litt sent ute med å levere sønnen min i barnehagen og avdelingen hans var allerede dratt ut på tur. Da sa "Læreren" til meg at nå har jeg vært her i et år og burde kunne reglene etter hvert[...]. Jeg ble litt paff... men etterpå følte jeg meg mer [...] opprørt og diskriminert, jeg følte meg fremmedgjort, og jeg klarte ikke å uttrykke meg. [...] Jeg ble frustrert over at jeg ikke kunne forklare meg bedre, slik som jeg kunne ha gjort på mitt eget språk. Jeg tror nok at hun også ble noe frustrert over at jeg ikke forstod. [...] Hun vet at jeg er utenlandsk og at jeg ikke kan språket godt, kunne hun ikke ha sagt det på en finere måte? Hun sa det til meg i garderoben og det var FØRSTE gang jeg ikke hadde fulgt reglene, [...] Første gang bør sies med vennlighet, ikke sant? Hvis du gjentar det mange ganger, greit, men jeg følte at det ikke var det rette øyeblikket til å behandle meg slik og etterpå begynte jeg å gråte. [...]. Ekskludering ja, jeg føler meg noen ganger oversett av de

³ Si por supuesto una se sentía un poco mal... además uno no hablaba el idioma bien y cuando yo quería hablar no toda la gente tenía la paciencia o no estaban interesadas a entenderme... entonces uno lo siente eso, habían noruegas que no estaban interesadas en hablar conmigo como yo no hablaba bien el noruego... no TODAS, pero uno sentía esto... *si se siente, claro que si.*

⁴ Bueno quizá cuando hay reuniones en el jardín, en estos días hubo un desayuno de pascua /y yo... hablaba/ solamente con una maestra porque... de alguna manera me sentía no excluida... pero no quería como incomodar a las demás madres porque no hablo muy bien noruego, y ellas estaban conversado muchísimo, ¿y yo que iba a ser ahí? Entonces me puse a un lado y ahí también estaba otra mamá árabe, y ella también estuvo en la misma mesa que yo con su nene y yo con mi nene, nosotros hablando español y ellos hablando árabe... *Estábamos lejaditos...* pero porque quisimos, quizá a lo mejor si nosotros nos habíamos puesto con ellas... había sido otra cosa, PERO tampoco se acercan mucho no?

andre foreldrene i "garderobesituasjonen" når de snakker seg imellom. Det er to personer som snakker engelsk og spansk til meg.[...]⁵

Denne moren gir uttrykk for frustrasjon og avmakten som det medfører av å ikke beherske språket godt nok. Situasjonen beskrevet ovenfor kan ses ut ifra Bourdieu's beskrivelse av språket som makt i vårt samfunn. Denne moren snakker ikke godt norsk og dermed mestrer hun ikke de språklige og kulturelle kodene for å kunne samhandle (Gregersen & Mikkelsen, 2007). Situasjonen ovenfor er et tydelig eksempel på avmakt gjennom språket og der språket blir brukt som et privilegium. Frustrasjonen av å ikke kunne "forsvare" seg selv og kunne uttrykke seg kan ses i forhold til Bourdieus begreper, kulturell og sosial kapital. Om betydning av å lære seg norsk svarer en av mødrene følgende:

Jeg har alltid tenkt at dersom man kan språket lærer man kulturen, og å lære et annet språk er utmerket fordi at en lærer noe nytt i livet. Jeg likte å lære norsk, deilig å kunne et nytt språk. Dette så jeg på og ser enda på som en ressurs. Nå ville jeg likt å kunne enda mer norsk For meg som mor var det en stolthet i å lære[...] norsk, det følte veldig godt.⁶

En annen mor svarer følgende på samme spørsmål:

Jeg ser på det som en barriere, mange ganger vil en ikke si eller uttale noe feil slik at en foretrekker å tie. En ressurs nei, så sant om man ikke flytende, men FLYTENDE norsk, da kan det muligens være en ressurs, men for meg er det en barriere.⁷

Et foreldrepar svarer følgende om betydningen av å ha spansk som morsmål:

[...]Som en ressurs, hvorfor skal det være barriere? [...] Barriere er det i den forstand at en får desperasjonen over seg for at en ikke forstår det norske språket. [...]⁸

En av mødrene svarer:

Ja, ja selvfølgelig som en ressurs, Spansk er et kjempeviktig språk.⁹

En annen forelder forteller følgende om betydningen av å ha et annet morsmål:

[...] Det kommer vel alltid til å være den barrieren med å ikke ha norsk som morsmål. Selv om man lærer språket og kan snakke det føler jeg at det ikke er det samme, ikke sant? Det å ha et

⁵ Comente en el diario de vida que hubo un día que la maestra me dijo que yo debería saber bien las reglas porque ya llevava un 1 año ahi porque lleve tarde a mi hijo y todas se habian ido de tur y yo dije "okey"... "Pero despues yo me senti como que, no se... como que estaba molesta y me senti discriminada, y senti pena y tambien ajena y no podia expresarme con mi idioma bien lo que yo queria decir no""? "Porque me senti frustada pero no podia dar mas explicaciones como fuera en mi idioma y ella tambien parece que se sentia frustada de que yo no entendia"" "Pero senti que... si sabe que yo soy extranjera y que no se el idioma me lo pudo hablado con mas amabilidad y tambien con OTRA oportunidad porque me lo dijo en el gardero y fue la PRIMERA vez que no habia yo cumplidos con las reglas entonces siento que un error la primera ves te deben decir amable no? Si lo repites varias veces okey, pero no senti que era el momento en tratarme asi y "despues me puse a llorar y me senti mal, yo si lo senti mucho." " Pues si habeces por los otros papas, cuando llevo y estoy cambiando mi hijo los papas noruegos hablan entre ellos y yo me quedo aparte"" hay uno y una que me hablan ingles y español porque hay una señora que habla un poquito español... pero talvez ellos se conocen y hablan.

⁶ *Yo siempre ha pensado que uno sabiendo el idioma uno aprenda la cultura, y aprendiendo otra idioma es excelente porque uno aprende algo nuevo en la vida y eso es bueno. A mi me gustaba aprender noruego y rico saber un idioma nueva, y esto yo lo veia y lo veo hoy como un recurso*. *Y ahora tambien me gustaria saber mas noruego y mejor, para mi como madre era stolthet aprender cosas en noruego, se sentia muy bien*.

⁷ Lo veo como una barrera, muchas veces uno tambien no quiere hablar feil entonces uno prefiere quedarse callada pero recurso no, almenos que hablaras flytende, pero FLYTENDE norsk podria ser un recurso, pero para mi una barrera.

⁸/Como un recurso/ ¿porque va ver barrera? Barrera hay en el sentido que a uno le viene la desesperacion de que uno no entiende el idioma.

⁹ *Si, si claro como un recurso, español es una idioma super importante*.

annet språk er bra, da er man i stand til å kommunisere med andre mennesker og jeg tror ikke at det kan være et problem i lengden. Man tilpasser seg samfunnet og jeg er stolt av språket mitt [...] jeg føler meg IKKE mindre verdt av den grunn.¹⁰

De fleste foreldrene anser det å ha spansk som morsmål som en ressurs, men også en ressurs å kunne lære et nytt språk. Foreldrene verdsetter deres tospråklighet og de ser på det som en verdig kapital. De beskriver at noen ganger kan det være en barriere, da man ikke forstår eller kan snakke språket flytende, da kan man velge å tie istedenfor å si noe feil. Den ene moren forteller at det kommer alltid til å være en slags form for barriere da norsk ikke er hennes morsmål. Giddens (2003) sier at etnisitet ikke er medfødt, men kun et sosialt fenomen som er sosialt produsert og reproduseres over tid. Foreldrene opplever seg selv som kulturellt ulike majoriteten, dette er ofte en oppfatning som deles av begge partene da man ikke gjenkjenner etnisk fellesskap (Giddens, 2003). Slik jeg oppfattet det var det en selvfølge for foreldrene at barna skulle kunne morsmålet, og de fortalte med stolthet at i hjemmet var det spansk som gjaldt, et foreldrepar forteller:

For oss er det viktig at barna kjenner til deres morsmål og [...] deres kultur, I vårt hjem snakker vi kun spansk. De vet at besteforeldrene deres snakker spansk, dermed kjenner de til deres kultur. Det er en fordel for barna å være tospråklige[...] I begynnelsen kan det være en form for barriere, ikke akkurat en barriere, men en større og utfordrende prøve. Det gir gode resultater hvis det gjøres riktig og her kan barnehagen bidra med mye til hvis de vet hvordan man arbeider med tospråklige barn. Et barn kan plukke opp noe og vil snakke på sitt språk, frustrasjonen av at ingen forstår og at de snakker annerledes kan forårsake at barnet reagerer negativt og det kan igjen forårsake en reaksjon hos de ansatte som "uff, dette barnet er vanskelig". Derfor er det ikke en barriere, men en utfordring som hvis det arbeides riktig med, kan gi gode resultater. Det ser vi i alle fall med vår datter, vi ser VELDIG gode resultater, hun snakker kjempe godt norsk og spansk og hun har et kjempe GODT vokabular.¹¹

En av mødrene forteller om sine erfaringer med henhold til morsmålet:

Hjemme snakker vi kun spansk, barna snakker noen ganger på norsk seg imellom.¹²

Foreldrene uttrykker viktigheten av at barna kjenner til den latinske kulturen og behersker språket. Oftest er det slik at vi ser på vår etnisitet som en stor del av vår egenidentitet og gruppeidentitet. Foreldrene forbinder det å være av latinsk opprinnelse med sin egenidentitet og derfor er det viktig for dem å videreføre både språket og kulturen for å ivareta deres og

¹⁰ Pues quizás siempre va ver esa barrera de no tener el idioma nativo de haber nacido aquí y todo aunque uno lo aprenda y lo sepa hablar siento que no es igual no? *Pero siento que tener otra idioma es bueno por que puedo comunicarme con otro tipo de gente, no creo que sea un problema a la larga, uno se va adaptando a la sociedad y me siento orgullosa de mi idioma que es español y NO me siento menos, me siento bien*.

¹¹ *Para nosotros es importante que los niños conozcan de su idioma materna y de su cultura y que ellos hablen español. En casa nosotros hablamos puro español y que los abuelos hablan español. Entonces que ellos sepan de su cultura. Y es bueno que los niños tenga dos idiomas, si es MUY bueno*. /Eh/ en el comienzo puede ser un tipo de barrera, no exacto una barrera pero como una prueba mas grande y fuerte. Pero si da buenos resultados si se hace bien, y en esto ayuda mucho el jardín infantil en saber como trabajar con niños que tienen dos idiomas. Pero un niño puede recoger algo y querer hablar su idioma y la frustacion que nadien le entiende y que hablan diferente puede causar en que el niño reaccione negativamente y eso tambien puede causar una reaccion en los profesores en que "ay este niño es difícil". *Entonces no es una barrera pero un reto que si se hace bien da buenos resultados. Porlomenos con nuestra hija hemos vistos MUY buenos resultados, ella habla super bien el noruego y el español y tiene un vocabulario muy MUY grande*.

¹² En la casa nosotros hablamos puro español, los niños algunas veces hablan noruego entre ellos.

barnas etnisitet, som de oppfatter som ressurs (Giddens, 2003). Foreldrepåret ovenfor sier ” besteforeldrene snakker spansk”, dette kan ses på en form for tilknytning til det som er i hjemlandet og det barna møter i Norge nå. De ser på det som positivt for barna å beherske to språk, det oppfattes ikke som en barriere, men som en tung og sterkt prøve, en utfordring. Foreldreparets utsagn kan ses på som integrerende sosialisering fra deres side, de forsterker deres egen tidligere sosialisering igjennom barna ved at de skal kjenne til deres kultur og språk, samtidig som ny sosialisering foregår gjennom det norske språket og kulturen (Engen, 1989). En forelder beskriver her en av de største ”sosialiseringsgapene” som minoritetsspråklig i møte med det norske utdanningssystemet og kultur:

*Kan det være språket?... Det er det som er den største forskjellen. [...] Man må lære seg språket for å kunne kommunisere og sosialisere seg med de norske. Man integrerer seg mer for hver dag og man forstår stadig mer av kulturen deres... Jeg går på et norskkurs fordi at barna snakker norsk. Jeg ønsker å forstå språket på best mulig måte når noen snakker til meg eller når jeg er i et skolemøte.[...]*¹³

Svaret fra et foreldrepar belyser her språkets betydning i forhold til hvordan man som minoritetsspråklige foreldre blir møtt:

*[...] Jeg tror om det ikke finnes problemer angående språket, finnes det ingen form for problemer i det hele tatt.*¹⁴

I begge avsnittene ovenfor kan man se språkets betydning i et helhetlig perspektiv. Foreldrene uttrykker at for å inkluderes og forstå den norske kulturen må man kunne språket, og de gir uttrykk for at språket er det største ”sosialiseringsgapet”. Når man behersker språket virker det som om de andre utfordringene som følger med ”viskes” bort og nye ”dører” åpnes til å kunne sosialiseres i det nye samfunnet. Ved å beherske språket blir man i stand til å kommunisere og man opptrer som en kompetent deltaker (Säljö, 2008). Språket kan enten fungere som et verktøy til å ”klatre” høyre opp i samfunnet eller som en hindring i integreringsprosessen.

4.2 La educacion y el trabajo - Utdanning og arbeid:

Utdanning og arbeid var et tema som gikk igjen i alle intervjuene. Foreldrene var veldig åpne med å fortelle deres erfaringer fra hjemlandet og deres nåværende situasjon i Norge. Likevel var dette et tema som aldri ble nevnt i noen av dagbøkene, dette kan begrunnes med at spørsmålene rettet mot dagbøkene var relatert til barnehagen og ikke foreldrenes bakgrunn.

¹³ ¿Puede ser el idioma?... Porque es la mas grande diferencia. Pero las diferencias cuando uno llega es la idioma... uno tiene que aprenderlo para poder comunicarse con ellos y socializarse... Uno se va integrando cada ves mas y tambien entiendo la cultura de ellos... por eso yo voy al curso Noruego, y tambien lo que me preocupa es que los niños ya hablan el Noruego entonces yo quiero que cuando me hablen o en una reunion del colegio o algo, yo pueda entender cada dia mas.

¹⁴ Yo creo que como no hay problema de idioma o ningun, no hay ningun typo de problema.

Som forsker var det interessant at for hvert intervju innså jeg at foreldrene i utvalget hadde utdanning i fra hjemlandet, både fra videregående skole og universitetet. Dette er noe som jeg personlig har reflekter over i ettertid, mine erfaringer og min forforståelse var med på å danne seg et bilde av foreldrene før jeg i det hele tatt viste noe om deres bakgrunn. Jo mer foreldrene fortalte om deres erfaringer med utdanning og arbeid fikk jeg en ”aha” opplevelse. Foreldrene har alle sammen tatt en form for klassereise, en reise fra et sosialt og kulturelt sted til et annet. Ifølge Trondman (1994) er en ”klassereise” ikke kun en reise til et høyre nivå eller sosialklasse, men også til lavere nivå og sosialklasse. Da det er en ”nedover” klassereise, kaller Trondman (1994) det for en ”omvendt klassereise”. Jeg vil her presentere foreldrenes utdanning – og arbeidserfaringer fra både hjemlandet og her i Norge. Et foreldrepar forteller:

Mor: [...]Når jeg bodde i Chile jobbet jeg ikke noe særlig, men jeg administrerte restauranten som vi eide. Når jeg kom hit gikk jeg på norskskole... det var veldig nyttig å kunne få lære et nytt språk... og å lære hvordan systemet var her, [...] deretter begynte jeg i arbeid. Far: Min erfaring var veldig annerledes [...]når jeg begynte å jobbe her hadde jeg tidligere arbeidet for et energiselskap i Chile... hele livet mitt ble forandret. Når jeg kom hit måtte jeg begynne å jobbe innenfor yrker jeg ikke hadde noen som helst erfaring med... min første jobb var i kommunen som var et ett års prosjekt der jeg malte, fikset hus samt klippet plener... Dette var litt stressende for meg. Når jeg ble ferdig med prosjektet i kommunen MÅTTE JEG TIL OG MED begynne å jobbe i en fiskefabrikk... å komme til det punktet var veldig SJOKKERENDE... men jeg tilpasset meg og jeg har lært av erfaringene. Mor: Han måtte senke seg i nivå i forhold til det arbeidet han hadde i Chile. Far: [...] Jeg hadde ansvaret for regnskapet[...]til selskapet jeg jobbet for. Jeg var innom forskjellige banker og hver dag gikk jeg med dress.¹⁵

En av mødrene deler hennes utdannings- og arbeidserfaringer:

[...] I Chile gikk jeg på det som i Norge kalles treårig allmennfag [...]Jeg jobbet ikke, fordi det ikke var muligheter til det,[...] i GAMLE dager var kvinnens plass i hjemmet. [...] Man kan ikke jobbe, fordi mulighetene byr seg ikke [...] så sant ikke din mor eller far kan passe barnet, fordi barnehagene der borte er VELDIG DYRE og ikke har ALLE muligheten til å betale for en barnehageplass. Dermed, kunne du arbeide og alle pengene gikk til barnehagen ELLER du ble hjemme. Da ble du heller hjemme og kun mannen jobbet... arbeidserfaring? ... nei ikke mye. KLART at jeg arbeidet i korte perioder som initiativtaker, men ingenting mer. Her i Norge har jeg jobbet mye, når vi ankom tok jeg et norskkurs og etter det begynte jeg å studere, jeg studerte bokføring i tre år og når jeg måtte ta eksamen... fikk jeg kalde føtter, de hadde betalt avgiften og alt for meg... men sannheten er at jeg ble redd. [...]. Jeg var dyktig i matematikk men jeg mistet meg selv... det som skjedde var at når jeg skulle opp til eksamen kjente jeg meg ikke sikker... og jeg mistet sjansen. Jeg mistet tråden for å studere og etterpå med begge jentene hadde jeg ikke tid og måtte bare jobbe. Men jeg skal si deg det at jeg angret.[...] Når jeg kom hit var jeg 33 år gammel og første gang jeg var på arbeidskontoret spurte de meg om jeg ville studere på universitetet fordi at jeg hadde VELDIG gode karakterer, jeg hadde alle papirene oversatt... Jeg tenkte at her i en alder av 33 år var jeg for

¹⁵ **IM:** En chile yo no trabajaba, yo administraba el restaurante de nosotros dos. Y cuando llege aca fui al colegio...que para mi fue muy relevante poder aprender otro tipo de idioma... revelante el sistema que era aqui. Yo llege y fui a la escuela y despues encontre trabajo. **IF:** Mi experiencia fue muy diferente, porque cuando llege a trabajar aqui yo trabajaba en una compañía de energia, de electricidad en Chile... y me cambio el sistema de vivir porque aca tuve que empezar a trabajar en cosas que yo nunca habia trabajado... y mi primer trabajo fue en la comuna que era un proyecto de un año adonde yo pintaba las casas, arreglar casas y tambien cortar los jardines.../Esto fue un poco estresante para mi/y cuando termine el proyecto de la comuna HASTA tuve que empezar a trabajar en una fabrica de pescado... esto fue muy CHOCANTE, llegar al extremo de eso... pero me acostumbre y me silvio la experiencia... **IM:** pero esto no fue nada relevante para el, el tuvo que bajarse en nivel del trabajo que el tenia en chile. yo trabajaba en la forma del banco, yo era el encargado de juntar las cuentas bancarias de la compañía. Yo hiba a todo los bancos y TODO los dias con terno/...

*gammel, vi hadde nettopp ankomsten og jeg viste ikke hvordan systemet fungerte. Jeg trodde det var kun folk i alderen fra 18-20 år som gikk på universitetet som i Chile, så hva skulle jeg gjøre der i en alder av 33 år?... Hva ville jeg muligens vært i dag... men DET er over, det ble det aldri noe av, og nå er det for sent.*¹⁶

En mor forteller om hennes arbeidserfaringer:

*Jeg jobbet ALDRI i Chile,[...] fordi at i Chile arbeider ikke jenter fra middelklassen, foreldrene forsørger dem helt til de gifter seg, så sannheten er at jeg aldri arbeidet i Chile. Og etterpå reiste jeg til Norge og når jeg kom her var min første jobb i en barnehage, der fikk jeg et vikariat som morsmålsassistent [...]og jeg SNAKKET ikke norsk. Jeg var der en liten periode samtidig som jeg studerte norsk på kveldene. Tiden gikk og jeg hadde ulike jobber og etterpå jobbet jeg som stuepike ved et hotell i 14 år og nå jobber jeg på et sykehjem.*¹⁷

En forelder forteller sin historie:

*[...]Jeg er utdannet som pressesekretær. Jeg arbeidet i mange år i et firma med PR og reklame, etterpå jobbet jeg innenfor medisinsk utsending, det er kampanje reklamer for nye medikamenter og jeg var ansvarlig ovenfor hjerte-kar feltet. Alt å gjøre med kardiologer og indremedisinere [...] og... her i Norge var INGENTING å gjøre med det, da måtte jeg ha snakket PERFECT norsk, og dette har begrenset meg UTROLIG mye [...]Det FRUSTRERER meg i form av at du ikke kan jobbe med det du er utdannet til, å ikke ha din faste månedslønn... den du fortjener og det at du alltid har vært vandt til å bidra familien økonomisk. Nei, nei det er trist.*¹⁸

En mor forteller om sin bakgrunn:

*Jeg har en grad i business administrasjon for firmaer i Mexico og her studerte jeg norsk i ett semester ved universitetet, men det var førstegrads nivå, det basiske, det er alt. Og i forhold til arbeid, nei ingenting, men i Mexico var jeg ansatt i et firma [...] innenfor investeringsplaner av dollar, livsforsikringer og sparing av penger.*¹⁹

¹⁶ Que tipo de educacion/... La misma que aqui terminando el videregående skole, se puede decir el allmenn, los tres años. I de trabajo... yo no trabajaba, porque no habia oportunidades, porque ANTIGUAMENTE la mujer era de quedarse en la casa, porque lo que pasa tambien es que uno no puede trabajar... porque haya las oportunidades no se dan para que tu puedas trabajar almenos que tu mama o papa te cuiden el niño, porque los barnehagen haya valen BIEN caro y no TODOS tienen la oportunidad de llegar a un barnehagen. Por eso tu trabajabas y todo se te iba para pagar el barnehagen O te quedabas en la casa. Entonces mejor te quedabas en la casa y trabaja el marido... entonces de trabajo no...mucha experiencias. CLARO que trabaje pero periodos cortos como de promotora... /Aqui en noruega/...he trabajado harto, bueno de que llegamos fui al curso noruego y despues me puse estudiar contabilidad hice 3 años de contabilidad, y cuando tuve que ir a dar el examen para el estado... no lo tome, me habian pagado el avgift y todo... y la verdad es que me asuste. ... /Despues/ me fui a trabajar en el hotell y ahora en mi trabajo. Lo que estudie es regnskap, matematica, yo era buena para la metamatica, yo me perdi, lo que paso fue que cuando tenia que dar el examen no me senti segura... y lo perdi. Ya perdi el hilo para seguir estudiando, y despues con las dos niñas no tenia tiempo y tenia que puro trabajar. Pero te cuento que me "" arrepiento"", cuando yo llege aqui tenia 33 años y la primera vez que fui a la oficina de trabajo me preguntaron si yo queria estudiar en la universidad porque yo tenia MUY buena notas, porque traia todos los papeles traducidos... i yo pensando que aqui de 33 años era muy vieja, dije que no... porque recién veniamos llegando y no sabia como era el sistema aqui. Yo pensaba que solamente gente de 18 – 20 años hiban a la universidad como en Chile, entonces que iba ser yo de 33 años? ... /quizas que lo que seria hoy yo/... pero YA paso, ya no fue, no puede ser.

¹⁷ Yo NUNCA trabaje en Chile, NUNCA porque en Chile no trabajan las niñas de clase media, los padres las mantienen hasta que se casan, asi que la verdad es que yo NUNCA trabaje en Chile. Y despues me case y me vine a Noruega... y cuando llege aqui el primer trabajo fue en el Ramsvik barnehage ahi me dieron un vikar de morsmålassistent porque ella estaba de vacaciones y yo no HABLABA noruego, pero ahi estuve un tiempo y tambien estudiando noruego a la vez en las tardes, y despues paso el tiempo y tuve diferentes trabajos y despues estuve trabajando en un hotell 14 años como stuepike, y ahora en el sykehjem.

¹⁸ Bueno, yo soy publicista, trabaje muchos años en una empresa con relaciones publicas y publicidad, luego estuve de legado medico, es como la promocion de publicidad de productos medicos nuevos, entonces yo llevaba la parte cardiovascular. Todo con cardiologos y internistas, todo eso. Ahora aqui en Noruega NADA que ver con eso, tendria que hablar PERFECTO el Noruego, y eso me ha limitado MUCHISIMO de poder trabajar aqui. Entonces eso de una o otra manera... ya estoy mas tranquila, pero eso te FUSTRA. El hecho de no poder ser lo que tu estudiastes, de no poder tener tu dinero mensual... y el que tu te mereces y que tu siempre estas acostumbrada a ser como un apoyo economico a la familia. No, no, que pena.

¹⁹ Soy licenciada en administracion de empresas en Mexico y aqui estudie un semestre en la universidad de noruego pero el primer nivel basico, eso es lo unico. Y de trabajo no nada, pero en Mexico estaba en una empresa que se llama [...] que es sobre planes de imersion de dolares y de seguros de vida y ahorro de dinero.

Foreldrenes ulike historier belyser deres reise fra et sosialt og kulturelt sted til et annet. Historiene til foreldrene ovenfor er alle sammen ulike, men det er to ting som de har til felles. Det ene er at en del av mødrene ikke arbeidet i hjemlandet på grunn av økonomien og kvinnens rolle i samfunnet. Disse mødrene tar en klassereise ved å reise til Norge som er et nytt sosialt og kulturelt sted. I tillegg tar de en reise inn i arbeidsmarkedet og arbeidslivet, alle mødrene forteller at de begynte å jobbe når de kom til Norge i alt fra barnehage, sykehjem og hotell. Jeg vil også beskrive mødrenes norskkurs som en form for reise inn i det norske samfunnet. Denne reisen former og forandrer mødrene fra å ha vært hjemmeværende kvinner til å være arbeidskvinner. Slik som Trondman (1994) sier gjenspeiler begrepet klassereise det å måtte forholde seg til to ulike kulturer, noe som alle foreldrene i utvalget har vært igjennom, og enda gjør. Det andre som foreldrene har til felles er den ”omvendte klassereisen”. De forteller om gode utdanninger som business administrator, pressesekretær og regnskaps studier fra hjemlandet der de arbeidet i gode firmaer. De arbeidet i energiselskaper, forsikringsfirmaer og i hjerte-kar feltet. Den ene faren forteller at han gikk hver dag på jobb i dress, til å måtte klippe gress og jobbe i en fiskefabrikk her i Norge. De to andre mødrene har enda ikke skaffet seg jobber, da språket begrenser dem i å kunne arbeide med det de er utdannet som. Da jeg var hjemme hos en av mødrene for å levere dagboken fortalte hun meg at hun ”måtte vel bare nøye seg med å arbeide i en barnehage som assistent”, hun mente det var umulig å kunne arbeide med noe innenfor utdanningen sin her på grunn av språkets begrensninger. Trondman (1994) sier at klassereisen setter dype spor i et menneskets indre subjektive virkelighet, altså foreldrenes egen selvforståelse og selvoppfatning. Det å måtte ta en klassereise nedover i samfunnets hierarki fra å ha en god utdanning og en jobb der du går i dress hver dag til å måtte arbeide som renholder, gressklipper eller i en fiskefabrikk må uten tvil gjøre noe med ens selvbilde, som den ene faren forteller var det sjokkerende for han. Alle foreldrene i utvalget har reist fra deres oppvekstmiljø til å integreres i nye sammenhenger. De har reist med drømmen om det bedre livet, men blitt møtt med å måtte reise nedover i arbeidsmarkedet. Wennerström (2003) sier det at å ta en klassereise, å forflytte seg fra et sted til et annet sted burde være en gladelig forandring uten å medføre ”spesielle” vansker. Dessverre er det ikke slik, dette belyses i foreldrenes historier. Det er de sosiale vilkårene i samfunnet og menneskene som gjør det umulig, det er hierarkier av makt, status, påvirkning og omdømme.

4.3 El papel de la madre - Mødrenes rolle:

I både Trondmans (1994) og Wennerstöms (2003) studier kommer det frem at mødrene er de største støttespillerne til de ”reisende”, de involverer seg i større grad i barnas utdanning enn fedrene. Dette kaller Trondman (1994) for *kompensasjonsprosjektet*, mødrene vil gi barna mulighetene som de selv aldri fikk og de viser veien over til noe annet. I intervjuene fortalte alle mødrene om morsrollen og hvor viktig deres rolle var i barnas liv. Utsagnene som vil presenteres nedenfor belyser ulike sider av det å være minoritetsspråklige mødrer og utvalgets synspunkter på morsrollen. En mor sier:

*En som mor vet ikke hva man skal gjøre for at din datter ikke skal føle seg diskriminert eller uvel... den delen er vanskelig. Derfor lærer jeg hun at NEI du skal gjøre det du vil, det som får deg til å føle deg bra og som du liker, ikke det de andre liker... Hvis du hadde intervjuet meg for tre år siden hadde jeg gitt deg andre svar, fordi det var en virkelig tøff tid... Jeg la meg om kveldene gråtende av frustrasjon og av maktesløsheten av å ikke kunne språket, å si min mening, mine tanker og gjøre meg forstått. Jeg er redd for at mine barn skal oppleve rasisme på skolen selv om både huden og håret lyst.*²⁰

En av mødrene sier:

*Jeg føler at det å være mor er den vanskeligste oppgaven livet har å by på, ikke sant?*²¹

En mor forteller:

*[...]Det er mine tanker som skal veilede barnet, ikke barnet som skal veilede meg. Det er mitt ansvar som mor å vise hva som er det beste for barnet.*²²

En av mødrene utdyper:

*Selvfølgelig var en av bekymringene at hun ikke skulle lykkes og skulle bare bli der slik som oss [...] Vi hadde også bekymringen om at hun skulle være med en gruppe jenter som konsumerte alkohol eller narkotika, dette var en STOR frykt vi hadde[...] Jeg ville alltid at hun skulle sikte høyere[...]. Denne redselen var veldig sterk, og jeg ville ikke at hun skulle bli som oss eller som andre latinske grupper man kjente til. Derfor kjempet jeg for at det ikke skulle være slik og jeg bekymret meg alltid om dette, helt til dagen i dag. Kulturelle konflikter som foreldre helt ærlig nei, fordi at det er vi FORELDRENE som må lære barna våre, det var jeg som måtte lære min datter og veilede henne, dermed var dette ikke en konflikt. [...]Det er mitt ansvar i å veilede min datter og hvis jeg ikke hadde veiledet henne hadde hun tatt en annen vei [...]. Jeg passet på min datter og det var jeg som bestemte og hele mitt liv bekymret jeg meg over at hun ikke var ute for sent, ikke var uhøflig. Det er en selv som mor som må veilede barna sine, det har ingenting med kulturen å gjøre. Hvis man ser noe som er normalt her, men ikke er NORMALT for deg som person, er det simpelthen ikke NORMALT.*²³

²⁰ *Uno como madre no sabes que hacer para que tu hija no se sienta discriminada o mal... esa parte es bien dificil. Entonces yo estoy ahora enseñándole que NO, es lo que tu quieras y que tu te sientas bien y lo que te guste, no lo que le guste a los demas... AHORA si tu me habrias echo esta entrevista 3 años atras te habria dicho otras respuestas, proque ahi si que fue dificil... ""Me acostaba llorando de frustracion y de impotencia de no poder hablar y decir mi opinion, pensamientos y hacerme entender"". ""Tengo miedo que mis hijos tengan experiencias con rasimo en la escuela aun que tienen el pelo y la piel clara""...*

²¹ Siento que ser madre es lo mas dificil no?

²² Pero en realmente el padre es para mirar que lo que es lo mejor para el niño y guiarlo, mis pensamientos guian al niño no el niño a mi.

²³ Claro una de las preocupaciones era que ella no saliera adelante y se quedara ahi nomas como uno seguir lavando, y tambien teniamos la preocupacion que ella se juntara con un grupo de niñas que ivan a consumir el trago o la droga, eso era un GRAN temor que teniamos, esto yo lo sentia mucho. Siempre queriendo que ella se iva superando mas y mas. Yo sentia este miedo muy grande, yo no queria que ella se quedara como nosotros o como otros grupo que uno veia. Y por eso yo luche para que no fuera asi y siempre me preocupe mucho de eso hasta el dia de hoy. Pero conflicto culturales como padres realmente no, por que somos los PADRES que tenemos que enseñar a nuestros

En mor utdyper hennes tanker rund morsrollen:

*ALT handler om hvordan man er i morsrollen, det handler om å gi og ta. Hvis du vil at dine barn skal være som norske barn, gir du dem frihet. Min datter på 17 år prøver jeg å bremse, hun går ikke på fester og ligger ikke over hos andre. Den norske kulturen er ulik den chilenske kulturen, MEN det ansvaret ligger i oss som foreldre å se til at de følger vår kultur[...] og det er ikke et PROBLEM.*²⁴

En mor deler hennes tanker:

*Jeg tenkte alltid på hva han skulle studere, og på hvordan hans skoleliv ville være, kommer han til å like skolen eller ikke. Og [...] hva han skulle arbeide med... Jeg bekymret meg over fremtiden hans og gjør det enda haha, man tenker alltid på dette som mamma. Vi som mødre kysser dem, omfavner dem... og en ser ikke dette så mye hos de norske mødrene. Vi latinske mødre er VELDIG overbeskyttende, for eksempel forstod jeg ikke at mødrene kunne sette seg på en café med barnet ute i vognen, å nei, nei, jeg forstår det ikke, stakkars babyen... Vår latinske kultur er overbeskyttende HELT til våre barn er voksne. Jeg har fremdeles en følelse av skyld av å ha etterlatt sønnen min i barnehagen, fordi jeg måtte på jobb og HAN ville ikke, han ville være med meg... Og jeg kommer ALLTID til å ha den følelsen av skyld med meg... jeg føler at jeg forlot han, men det er fordi at jeg er alt for overbeskyttende. Jeg kjenner at jeg har denne tristheten av å ha forlatt han i så mange år i barnehagen. Jeg kjenner følelsen av skyld, om det er rett eller galt så føler jeg det... og enda her (tar seg på brystet over hjertet) gir det meg tristhet. Jeg så lille ansiktet hans, jeg måtte på jobb og springe for å rekke bussen.*²⁵

Mødrene utdyper og forteller deres tanker og erfaringer med å oppdra barn i et annet land med en annen kultur. Mødrene uttrykker en del bekymringer for barnas fremtid i forhold til å lykkes med studiene og arbeidslivet. En mor forteller at hun ikke ville at datter skulle bli som dem eller andre latinske ungdomsgrupper hun så. Hun var bekymret for dette og derfor kjempet hun og veiledet hennes datter til å ta en annen vei. Denne morens utsagn kan se ut som at for henne var utdanning en ”dør” til et bedre liv. Disse utsagnene belyser utfordringene sosial mobilitet representerer og medbringer for mødrene. I mødrenes utsagn får vi et inntrykk av hvordan de selv ser på morsrollen. Det er deres ansvar å veilede barna i ”riktig” retning, det er dem som bestemmer og som vet best for barnet. En av mødrene forteller at hun til dagen i dag får vondt av tanken på at hun ”etterlot” gutten sin i barnehagen, hun føler skyld

hijos, yo era la que tenia que enseñar a mi hija y guiarla, entonces esto no era conflicto para mi porque es mi responsabilidad en guiar a mi hija y si yo no habria guiado mi hija ella se habia mandado a cambiar, claro entonces esto no es conflicto para mi. Yo cuidaba mi hija y yo era la que mandaba y toda mi vida me preocupe que ella no saliera muy tarde, que no fuera atrevida, es uno misma como madre que tiene que guiar a sus hijos, no tiene nada que ver la CULTURA. si uno ve que algo es normal aqui pero no es NORMAL para ti como persona, simplemente no es NORMAL.

²⁴ TODO va en uno como mama cuanto uno da y cuanto uno no da. Si tu no quieres que los niños sean como son aqui en noruega y no como son en Chile le das la libertad. Mi hija mayor que ya va a los 17 años la trato de frenar, ella no va a fiestas y no se queda afuera... la cultura noruega es diferente a la cultura chilena PERO va en nosotros que dejemos que ellas sigan la cultura de nuestro pais, pero tampoco es un PROBLEMA.

²⁵ Si siempre pensaba en que va estudiar, como ira hacer, le gustara o no le gustara, siempre yo pensaba en como su vida escolar iba ser. Y que iba estudiar y de que iba a trabajar... Todas esas cosas del futuro uno piensa, #y todavia hahaha siempre una lo piensa como mama# Nosotras mismas como madres los besamos, le damos cariño y... uno no ve tanto eso en las madres noruegas, y tambien las madres latinas como MUY protectoras. Por ejemplo yo no entendia que las madres se ivan a sentar al café y el bebe afuera en el choche... oy no, no entendio, solito abandonado el bebe... pobrecito. Nuestra cultura latina es protectora HASTA que nuestros hijos sean adultos. Yo siento un sentimiento de culpa de haber dejado mi hijo en el jardin, porque yo me iba y yo tenia que irme a trabajar i EL no queria, y el queria estar conmigo... y yo SIEMPRE voy a llevar ese pensamiento de culpa... siento que lo abandone, pero eso es porque soy muy aprensiva. Siento que tengo esta pena de haberlo dejado tantos años en el jardin...me siento con el pensamiento de culpa, esta bien o esta mal pero lo siento... porque no estaba acostumbrada y todavia aqui me da pena, y le veia su carita y tenia que irme a trabajar a correr a tomar el bus.

ovenfor sønnen og bærer dette med seg. En annen mor uttrykker at det å være mor er noe av det vanskeligste i verden. Morsrollen er utfordrene nok fra før av, men å i tillegg være minoritetspråklige foreldre er en dobbel utfordring. Man skal tilpasse ens egen tankegang, kultur og syn på oppdragelse og barndom i møte med den norske kulturens syn og tankegang på oppdragelse og barndom.

4.4 Los sueños y desedós - Drømmene og ønskene:

I *kompensasjonsprosjektet* Trondman (1994) snakker om i sin studie, kan mødrenes støtte og motivasjon ses på som en faktor av deres egne ”tapte drømmer”. De ser på utdanningen som en mulighet til fremgang som de selv aldri fikk muligheten til her i Norge. Dette kan vi se i sammenheng med foreldrenes egne historier om arbeid og utdanning. En del av foreldre kom til Norge med gode utdanninger og arbeidserfaringer, men ingen av dem har kunnet praktisert dette videre. Ingen av dem arbeider med noe relatert innenfor deres utdanning. Med foreldrenes erfaringer fra hjemlandet og erfaringene fra arbeidslivet her i Norge har de møtt på ulike former for kulturell kapital. Noen av mødrene har aldri arbeidet i hjemlandet, men ble aktive arbeidskvinner her i Norge. Dette har fungert som motivasjonsfaktor i oppdragelsen av barna, de ønsker noe bedre for barna enn det de selv har opplevd. Foreldrenes drømmer og ønsker for barnas fremtid kan ses på som en motivasjonsfaktor for en fremtidig klassereise. La oss høre foreldrenes drømmer og ønsker for barnas fremtid, en mor sier:

*[...] Det er dem selv som må legge ned innsatsen i det de vil bli, hvis de ikke legger innsats i det, kommer de ikke til å bli noe, om vi var i Chile eller hvor som helst... Kanskje det vil koste dem mer i og med at jeg ikke snakker flytende norsk og at de ikke kommer fra en norsk familie, men der har vi eksempelet ditt som har ingenting å gjøre med om du kommer fra en norsk familie eller ikke. Det har noe med innsatsen hver jente og gutt legger i det. Jeg ønsker at de skal ha en profesjon [...] Jeg ville blitt fornøyd med at de fullfører videregående skole, og etter det måtte jeg vel fortsette med å insisterer på at de må studere videre.*²⁶

Et foreldrepar forteller:

*Hva vi ønsket? At vår datter skulle ha en god utdanning, at hun skulle være en person med en tittel og at hun skulle lykkes... At hun ikke skulle være som alle de andre immigrantene... der ingen lyktes fremover... samme eksempel med våre andre barn som kom til Norge som eldre og tok ingen utdannelse, vår yngste datter derimot kom til Norge som veldig liten og dermed hadde vi en annen form for aspirasjon.*²⁷

²⁶ La preocupacion mía va en ELLAS, que ellas tienen que ponerle empeño en lo que quieren ser por que si no le ponen empeño no van a ser nada... pero eso ya no es porque estamos en noruega, si estuvieramos en Chile o adonde estuvieramos...*quizas, quizas* le cueste mas por el echo que no hable noruego yo i no vienen de familia noruega. *Pero ahí tienes el ejemplo tuyo que no tiene nada que ver si vienes de familia noruega o no, tiene que ver el empeño que cada niña o niño le ponen*. Yo en de que tengan una profecion, almenos por ahora espero que tengan una profecion, o que terminen el videregående ya me senteria suficiente y despues tendria que seguir incistiendo que siguieran estudiando.

²⁷ ¿Que deseabamos? Que nuestra hija tuviera una buena educacion y que fuera una persona con un titulo y que saliera adelante... Y que no fuera como todos los emigrantes... que nadien salia adelante... Y el mismo ejemplo de nuestros otros hijos que llegaron a Noruega mas grande y no fueron nada, entonces con nuestra hija menor que llego a Noruega muy chiquitita teniamos otro tipo de aspiracion.

En mor forteller:

*[...]Jeg og mannen min har kommet frem til det at de har en STOR fordel til sammenligning med vennene som er i Venezuela, de er her og lærer spansk, engelsk og Norsk, 3 språk, KJEMPE BRA. I Venezuela hadde det vært spansk og litt engelsk, men ikke like effektivt som her, dermed er dette en stor fordel og en sikkerhet[...]. Også det at skolene og universitetet er gratis, i Venezuela er det DYRT, jeg hadde dem i dyre skoler og det er vanskelig økonomisk...*²⁸

En mors ønsker:

*[...]At de skal være gode personer, jeg ser at de har gode prinsipper og gode lærings teknikker her og jeg håper å kunne fortsette med de gode læringserfaringene hvis jeg reiser tilbake til mitt land.*²⁹

Et foreldrepars tanker om barnas fremtid:

*Mor: En av de viktigste tingene for oss som foreldre av en annen kultur er verdiene, det er viktig for meg at de tar vare på familie verdiene, respekten for de eldre og grensene, at de vet hvem de er og kjenner sin identitet. Det er viktig at de aldri glemmer hvem de er, ikke sant? Man kan si at vi ser på oss selv som en ressurs i det norske samfunnet, vi kan bidra med mye til det norske samfunnet, og omvendt også. [...]Mange av verdiene her i Norge holder på å gå tapt, som å ikke kun tenke på seg selv, viktigheten med familien og respekten. [...] Far: Ja, [...] og det med "janteloven" [...] for meg er det viktig at våre barn skal ha muligheten til å være det de vil og kunne vise det, kunne være det maksimale av potensialet. [...]Vi vet at den sosiale delen kan være litt komplisert med gruppepress fra vennene om klærne, det påvirker barna. Mor: Dette kan vi allerede se i vår datter, hun vil være som venninnene, kle seg som dem, lakke neglene, og jeg (ler litt) "rolig nå ikke voks opp så fort". Far: Her om dagen sa hun at hun ikke ville være brun, men hvit. Mor: Ja, ja #fniser litt#[...], men det er fordi at hun ser venninnene som er hvite og har blondt hår, fra de er små av kjenner de gruppepresset. Far: Ja, men jeg har aldri hørt hun si dette før. Mor: [...]Vent til hun kommer i ungdomsåra da.*³⁰

Foreldrenes ønsker og drømmer for barna er at de skal være personer med gode prinsipper og verdier. De vil at barna deres skal ha en god utdanning og slik lykkes i livet. De er opptatt av innsatsen barna legger i studiene og videreføring av deres opphav. Et foreldrepar belyser viktighet med at barna kjenner til deres verdier og kultur, "at de vet hvem de er" sier en mor. Det er tydelig at foreldrene i utvalget ser på utdanningen her i Norge som en "nøkkel" til

²⁸ *Bueno, realmente hemos hablado mi esposo y yo que ellos tienen una GRANDE ventaja a respecto con los amigos que están en Venezuela, que ellos están aquí aprendiendo el español, inglés y el noruego, 3 idiomas, SUPER BUENO*. En Venezuela sería español y un poco inglés pero no tan efectivo como aquí, entonces eso es una gran ventaja y una seguridad de poder estar tranquilos.*Y también las escuelas y la universidad es gratis*, en Venezuela es CARO, yo los tenía en colegios CARO, y cuesta...

²⁹ Que sean personas de bien porque veo que tienen buenos principios y buenas técnicas de enseñanza y espero poderlas continuar si me regreso a mi país y llegar con esas buenas enseñanzas.

³⁰ **IM:** Una de las cosas muy importantes para nosotros como padres de otra cultura son los valores, es importante para mí que uno guarde los valores de familia, el respeto a los mayores y los límites, que ellos sepan quién ellos son y su identidad. Es importante que ellos nunca se olviden de quién ellos son no? Nosotros se puede decir los vemos como un recurso aquí en la sociedad noruega, *porque podemos brindar mucho a la sociedad noruega así como ellos los brindan a nosotros*. Pero que los niños sepan de adónde son y cuáles son los valores de ellos porque mucho de los valores aquí en Noruega se están perdiendo, como no pensar en solo yo, la importancia de la familia y el respeto. Esto es muy importante para mí que nuestros hijos crezcan con estos valores. **IF:** si pero también es importante lo del "janteloven" que te dije, para mí es importante que nuestros hijos tengan la posibilidad de ser lo que ellos quieren y poder mostrarlo, poder ser el potencial máximo. siempre hay preocupaciones en el punto social, como serán ellos y sus amigos. Y nosotros también sabemos que la parte social puede ser un poco complicado y también la presión de los amigos y de la ropa y todas esas cosas afectan a los niños. **IM:** Si esto ya lo vemos en nuestra hija, ella ya quiere ser como sus amigas y quiere vestirse como las amigas, pintarse las uñas, y yo #ler litt# ay tranquila no crezcas tan rápido. **IF:** El otro día ella dijo que no quería ser del color moreno pero quería ser blanca. **IM:** Si, si #ler, fniser#, **IF:** Y yo lo dije un momento. **IM:** \Si es que como ella ve a sus amigas blanca y con el pelo rubio, ya de pequeños se siente el "grupeeress". **IF:** \Si pero yo nunca escuchado esto de ella. **IM:** \Si, y espera cuando llegue a la adolescencia\.

fremgang, sikker inntekt og sosial mobilitet. En mor belyser fordelene med at barna hennes lærer tre språk i forhold til hjemlandet der de kun ville ha lært spansk og litt engelsk. En mor understreker både her og i ”mødrenes roller” hvor viktig det var for henne at datteren ikke ble slik som andre ”immigranter” eller ”andre latinske grupper” som ikke lyktes. I Wennerströms studie (2003) er sinne og revansje viktige komponenter av drivkraften og styrken til å vise at man duger. Dette kan man se i forhold til foreldrenes nedover klassereise i forhold til utdanning og arbeid. Foreldrenes reise, språk og kultur har en stor betydning for barnas tilpassning og fremtid i det nye landet. Det kan man se i sammenheng med Bakkens (2003) *optimismehypotese* som direkte knyttes opp mot foreldrenes forventninger og ambisjoner. Utgangspunktet for migrasjon er ofte drømmen om bedre kår for en selv og ens barn, drømmen om det ”gode livet” overføres til barna gjennom utdanning.

4.5 La cultura - kulturen:

I sammenheng med Trondmans (1994) klassereisetematikk vil jeg her knytte inn ”*lossbrytningsprosessen*” og ”*innträdesprosessen*” inn i temaet kultur. Foreldrene møter den nye verden og dens kulturell kapital med deres opprinnelse og røtter i ”*lossbrytningsprosessen*”. Deretter møtes det gamle med den nye verden og man er i en identitetssøkende – og integreringsprosess i ”*innträdesprosessen*”. De ulike prosessene foreldre går igjennom har en påvirkning i barnas liv. Fra samfunn til samfunn varierer menneskers livsverdener, verdier og normer. Vi blir alle sammen sosialisert gjennom våre foreldre og familie, slik tillærer vi oss kulturen rundt oss og tilpasser oss etter den. Mennesker fra Asia lærer ulike ting om klima, mat, planter etc. enn vi her i Norden. Barn fra sør amerikansk kultur blir sosialisert på en annen måte enn barn med nordisk kultur, slik er det med alle individer (Sand & Walle-Hansen, 1992). Foreldrenes utsagn kan her belyse hvor ulike livsverdener vi har og hvilken betydning det har for integreringsprosessen. En mor forteller om synet på hennes flerkulturelle bakgrunn:

*Det er en fordel, fordi at man må alltid vokse kulturelt sett og hvis vi skulle bosette oss i dette landet måtte man integrere seg for barnets del, for vårt beste måtte man integrere seg med nordmenn og snakke godt norsk. Jeg synes det er veldig bra å kjenne til mer enn en kultur. En ny verden.*³¹

Hun fortsetter og forteller om hennes syn på oppdragelse:

[...] Jeg oppdro barnet mitt som en chilener inn forbi våre fire vegger, med de chilenske verdiene og[...] prinsippene. Jeg respekterer at han er norsk og det han har lært her, samt kulturen. Jeg respekterer også at han føler seg norsk og tenker som de norske, men inn forbi

³¹ Es una ventaja, porque obiamente uno siempre tiene que interesarse culturalmete y si vamos vivir en este pais habia que integrarse por el niño, por el bien de uno tenia que integrase con los noruegos y hablar bien. Yo encuentro super bien conocer mas de una cultura. Un mundo nuevo.

*mitt hus må han være som en chilener... Det tok meg lang tid, men med tiden forstod jeg dette. Jeg blir ikke lengre overrasket... før kunne jeg si "å nei, hvorfor gjør han slik" (ler litt), men ikke nå lenger, nå er det normalt.*³²

En mor forteller om hvordan deres kultur ble møtt i barnehagen:

*[...] Mye chilensk kultur var det ikke, fordi at takke være gud så er det ikke mange ulikheter mellom oss og nordmenn, ikke slik som muslimene som dekker til hodet...[...] Jeg "jobbet" for at det ikke skulle være mye forskjell... det var ingen problemer i forhold til kulturen.*³³

En forelder belyser hennes syn på barnas multikulturell bakgrunn:

*Verken en fordel eller ulempe i og med at de er født her,[...] slik som nordmenn, de har verken fordel eller ulempe av å bo her...[...]De har de samme mulighetene som hvilken som helt nordmann, det er opp til dem selv. Det er ikke slik som når jeg kom hit som godt voksen, de er født her slik at hvis de ikke kommer langt i livet er det ikke på grunn av språket eller fordi de er chilenske, men kun fordi at de selv ønsker det.*³⁴

Et foreldrepar forteller om barnehagens ivaretagelse av barnas "kulturelle røtter":

*Mor: At det var noe med våre chilenske røtter, nei det fantes INGENTING. Det var ikke så mye initiativ fra barnehagen, men mer fra oss foreldre. De viste ingenting om Chile, kun om Pinochet, [...]Vi tok med det chilenske flagget og fortalte om 18. september. Far: Jeg husker også at vi tok med et kart over Chile der vi fortalte hvor vi var fra. Mor: Men at det var ikke de som tok initiativet nei... de hadde ikke peiling om Chile. Far: "Chile Pinochet", det var det eneste de kunne si. Mor: Vi satt frem kulturen vår i barnehagen, det kom ikke fra deres side...*³⁵

Samme foreldrepar forteller om datterens tilpassning til den norske kulturen:

*Mor: Nei jeg ser på det som en fordel, ikke en ulempe på noen slags form, en hindring hvis datteren min hadde vikt tilbake, men i motsetning tilpasset min datter seg mer enn noen andre med den norske kulturen, og hun har en annen kultur enn oss.*³⁶

En av mødrene gir sin mening om å ha to kulturer og barnehagens mottakelse:

*At de skal kjenne til begge kulturene synes jeg er utmerket, vi skal ta de beste tingene like mye fra den norske kulturen og den Venezuelanske kulturen. Om min kultur? Nei, [...]alt bra. De respekterer kulturen min. Aldri har det vært noen kulturelle problemer.*³⁷

³² Yo a mi hijo lo crie dentro de mi casa como un chileno, con los valores y principios chilenos y tambien le respeto que el sea noruego y lo que el aprendido aca y la cultura. Y tambien le respeto que el se siente noruego y que el piensa como los noruegos. Pero dentro de mi casa el tiene que ser como un chileno... esto me costo años pero ya con el tiempo yo entiendo esto. Ya no me sorprende con las cosas... pero antes yo "oy oy porque hace eso" #ler litt#. Pero ya no, normal.

³³ [...] Mucha cultura chilena no habia por que nosotros gracias a dios no es mucha la diferencia con los noruegos, no como los musulimes que andan con la cabeza tapada... [...] I yo TRATABA que no fuera mucha diferencia...no habia problemas a cuanto la cultura.

³⁴ Ni ventaja o desventaja porque como nacieron aqui, [...] los noruegos mismo ellos no tienen ni ventaja o desventaja en vivir aqui... [...]ellas tienen las mismas pocibilidades que cualquier noruego, solamente va en ellas. no es como cuando yo llege madura pero ellas nacieron en noruega asi que si ellas no llegan lejo no va ser por idioma o por que son chilenas, va ser por que ellas solamente lo quieren.

³⁵ IM:Que habia algo con las raices nuestras chilenas, no habia NADA. No era tanto la iniciativa del jardin pero mas de nosotros los padres, ellas no sabian nada de Chile solo del Pinochet, [...]nosotros llevamos la bandera Chilena y tambien contar del 18 de septiembre. IF: Si i tambien me acuerdo que nosotros llevamos un mapa de Chile contando de adonde eramos...IM: pero que haya salidos de ellas, no... tenían ni idea de Chile. IF: "Chile, pinochet" lo unico que sabian decir, IM:[...] NOSOTROS pusimos la cultura en el jardin, no nacio de ellos...

³⁶ IM: No, yo lo encuentro como una ventaja, no un obstaculo de ninguna manera, un obstaculo si mi hija se habia retrocedio para atras pero mi hija *al CONTRARIO ella se adapto mas que nadien con la cultura noruega, y tiene otra cultura*.

³⁷ Que conozcan las dos culturas me parece excelente, ahi vamos a tomar las mejores cosas de tanto la cultura noruega y la cultura venezolana. Mi cultura? No, [...] todo bien. *Ellos respetan mi cultura. Nunca me han puesto un problema*.

En mor belyser kulturforskjellene:

[...] Jeg liker ikke når han klatrer i trærne og "læreren" hans gir han alltid lov, mens jeg sier "å nei, kom deg ned" og læreren hans sier til meg "i desember skal han klatre til topps". De ler av meg fordi at jeg alltid blir redd når han disser, jeg er redd for at han skal ha for stor fart. [...] Jeg er redd for alt, (ler litt). Det var litt sjokkerende for meg i begynnelsen å vite at han skulle være ute i all slags vær. Jeg liker ikke at han må være ute når det er veldig kaldt og når det regner. De sier at han må være ute og sønnen min ville ikke ut og han GRÅTER og han sier "jeg fryser" fordi han ikke er vant med det, ikke sant? Minste mann er vant til dette siden han kom som baby, men han store kom når han var fire år gammel, og det er alt for kaldt, han holder ikke ut. Her blir de begeistret av alt, hvis han klapper et dyr eller tar en maur og jeg "ah okey" (ler litt). I Mexico hadde det vært "ikke rør, det er skittent", men for dem oppfattes det ikke skittent å klappe dyrene eller holde insekter. Man som latinsk vokser opp med at våre foreldre lærte oss "nei, nei det er skittent".³⁸

Et foreldrepar forteller hva som er "typisk" i norsk kultur:

Far: [...] Relasjonen de har med naturen, det er altså veldig NORSK. Ut å gå tur, gå i skogen, gå og fiske, ALT som har med naturen å gjøre, det er veldig typisk norsk, UTEN TVIL. (ler). Mor: Selv om det regner, snør, minus 20 grader eller med lyn og torden. Jeg gikk aldri ut når det var slik vær og vi ikke tar barna ut da nå heller, men her er det ingen problem med det, de tar på seg dressen, støvlene og ut med dem (ler), for meg var dette et sjokk.³⁹

Samme foreldrepar forteller om datterens bevissthet til begge kulturene:

Far: Jeg ser på datteren vår og ser at det er en ressurs, da hun er veldig bevisst på at den latinske kulturen er ulik den norske kulturen, sånn som med maten. Hun vet at det er norsk mat og colombiansk mat [...] Hun er veldig bevisst på dette og hun vet at det finnes to måter å fungere på, hun forstår "koden" med at nordmenn kan ha andre måter å gjøre ting på. Det er interessant fordi at de har muligheten til å velge det beste av begge kulturene. Mor: [...] Og når hun snakker til oss på norsk svarer vi på norsk for å støtte henne språkmessig, ikke sant? [...] Det er viktig for meg at hun ikke skal føle at vi skiller henne fra det norske miljøet, hun er fri til å velge. [...] ⁴⁰

Ulike kulturer har ulike betydninger i forhold til oppdragelse, barndom, læring etc, dette kan vi lese i foreldrenes utsagn. Vi får høre en mor som forteller at hun blir redd når sønnen klatrer høyt i trærne eller har stor fart når han disser. Generelt i latin amerikansk kultur er man mye mer overbeskyttende ovenfor barna enn her i Norge, man har ikke samme tankegang som

³⁸ [...] A mi no me gusta cuando el se sube a los arboles y su maestra siempre le dice que si, y yo "no no bajate de ahi" y su maestra "en Diciembre va estar en la punta mas arriba" y se rien de mi porque yo siempre me asusto de que se de muy fuerte la vuelta en el columpio y yo [...] me susto de todo # ler litt# [...] eso fue un choque para mi o que este afuera. ""No me gusta cuando hace mucho frio y esta lloviendo y tiene que estar afuera y ellos dicen que tienen que ir a fuera y mi hijo no quiere ir a fuera i LLORA y dice "tengo frio"" porque no esta acostumbrado no? Pero el mas chiquitito esta acostumbrado como el lleo bebe, pero el grande lleo a los 4 años y es mucho frio para el, no aguanta no. Y aqui se emocionan con todo, si el tomo un animalito o una hormiga y yo "ah okey" # ler# en [...] Mexico uno "no agarres eso esta sucio", pero para ellos no es sucio tomar los animales o los vichos. Y uno como latinos crece con que nuestros padres los enseñan que "no, no eso esta sucio".

³⁹ IF: [...]La relacion que tienen con la naturaleza, eso si que es bien NORUEGO. Salir a caminar, ir al bosque, ir a pescar TODO lo que sea con la naturaleza, eso si que es bien tipico noruego, SIN DUDA. #ler#. IM: Aunque este lloviendo o con nieve o menos 20 grados o relampagos, yo nunca sali asi, y no sacan a los niños, pero aqui no hay problema con eso, se ponen su buzo y sus botas y pa fuera #ler# para mi esto fue un choque.

⁴⁰ IF: Yo creo que como un recurso, eso se nota en nuestra hija. Ellas es BIEN conciente de que la cultura latina es diferente a la cultura noruega, como la comida. Ella sabe que hay comida noruega y comida colombiana [...] ella es BIEN conciente*,y ella conoce bien que hay dos maneras de funcionar. *Ella entiende ese codigo que los noruegos hacen algo que alo mejor nosotros no. Es interesante porque ellos tienen la posibilidad de escoger lo mejor de las dos culturas*.IM: *si y eso es muy bueno*. Si, y cuando ella los habla en noruego nosotros le respondimos en noruego para apoyarla en la parte del lenguaje no? Porque para mi es importante que ellos no sientan que nosotros los separemos completamente del ambiente noruego, ella es libre. [...]

”opp igjen” når et barn faller. Vi kan også lese en mors utsagn der hun forteller at det var og er enda sjokkerende for henne at barna må være ute i all slags vær. Her i Norge har vi jo ordtakene ”det finnes ikke dårlig vær, bare dårlig klær”, dette utsagnet kjenner man ikke til i latin Amerika. I de fleste intervjuene og dagbøkene forteller foreldrene hvor stor kontrast dette er og at de synes synd på barna når de må være ute i dårlig vær. Kulturforskjeller har en stor betydning i kommunikasjonen mellom individer, hvilke holdninger vi har til kulturforskjeller spiller også inn på forholdet mellom mennesker i kommunikasjon og samspill med ulike kulturelle bakgrunn (Eriksen, 2001). De ansatte i barnehagen lærer av denne morens redsel for sønnen, de forstår ikke hvorfor hun reagerer, det er jo helt normalt i Norge. Jeg kan selv kjenne meg igjen i morens utsagn om begeistringen for insekter, jeg er selv lært opp med at det er skittent og skal ikke røres. En ting jeg vil påstå er at de fleste minoritetsspråklige i Norge har til felles er synet på at ”alle nordmenn elsker naturen i all slags vær”, dette oppfattes som typisk norsk. Vi kan lese fra det ene foreldrepærens utsagn at det var dem som tok initiativet til å dele med seg sin kultur, ”vi satte frem kulturen i barnehagen”. Som den lærings- og integrerende arena barnehagen er, er det dens ansvar å få nok kunnskap om de ulike kulturene foreldre- og barnegruppen representerer ved hver enkel avdeling for å ha god kommunikasjon og samspill.

4.6 Los desafios - utfordringene:

Foreldrene belyser viktigheten med å tilpasse seg samfunnet og norske kulturen. De synes barna har en fordel med å være to-kulturelle og at de er heldige som kan ”plukke” det beste fra begge verdener. De synes likevel det er viktig at barna beholder de kulturelle verdiene fra hjemlandet og sin identitet, likevel har de forståelse for at barna vokser opp og sosialiseres i et helt annet samfunn. De respekterer og har forståelse for at barna er ulike dem, foreldrene forteller ”hun har en annen kultur enn oss” og ”jeg respekterer at han er norsk, at han føler seg norsk og tenker som de norske”. Likevel kan vi høre foreldrene si ”takk gud” for at det ikke er SÅ store forskjeller blant kulturene. Å være to-kulturell ser jeg på som en fordel, men det har sine klare utfordringer i møte med majoriteten. En mor belyser dette med å si at hun ”jobbet” hardt for at ulikhetene ikke skulle synes så godt. Det er minoriteten som må tilpasse seg den definerte norske ”hovedvirkeligheten”, språket, norsk skikk og bruk, lover etc. Derimot kreves det ingenting av majoritetens side, majoriteten er ikke ”pålagt” å tilpasse seg minoritetene og har en lavere toleranse (Eriksen, 2001). Vi skal nå få innblikk i de ulike utfordringene foreldrene har møtt på veien. En mor forteller om de kulturelle ulikhetene man møter som minoritetsspråklige foreldre:

Det er noen ting... som jeg nå aksepterer, men når jeg ankom var det tungt å forstå. Jeg syntes de var uhøflige. Først og fremst det at de kaster tingene til deg, i Chile gir vi alt til hverandre i hendene. I hvert fall ikke til noen som er utdannet slik som barnehage ansatte, men dette er noe man lærer i HJEMMET, det er ikke barnehagens ansvar. Det å reise seg opp og gi fra seg setet til en eldre person på bussen, hilse fint [...]kunne si "hei" til læreren eller barnehagetanten er viktige deler av oppdragelsen[...]I Chile sier man ikke "hei Maria" man sier "god morgen frøken Maria" og man STÅR oppreist og etterpå setter man seg ned.[...]I begynnelsen sjokkerte dette meg og jeg så på det som dårlige manerer, men jeg tilpasset meg [...]Også det at barna spiser uten servietter syntes jeg var rart, vi er påpasselig med at barna ikke skal søle på klærne. Det som sjokkerer er respekten mellom et barn og en voksen [...]Barna sier navnet til de ansatte i barnehagen, i Chile er det alltid læreren, frøken eller tante slik danner man en AVSTAND [...] det påvirker relasjonen og det dannes en respekt, fordi barna må ha respekt for de eldre... I bunn og grunn er det kaldheten til nordmennene som sjokkerer MEST, forhold til oss synes vi de kan virke kalde, muligens de er varme slik som oss, men de viser det utad [...] og det som skjer er at vi viser veldig MYE følelser.⁴¹

En av mødrene forteller hennes utfordringer knyttet til kulturen:

Mangelen på respekten ovenfor voksne... Friheten som barna har her, å ville være selvstendige så tidlig, at barna begynner å drikke når de er 16 år... Som foreldre prøver man så hardt man kan for at de ikke skal følge det norske systemet. Alkohol kulturen som de har, at hver helg skal de ut på fylla, det er typisk og kaldheten, de er kalde[...]Jeg finner ikke det rette ordet, men de bryr seg ikke om andre[...]De er ikke kun kalde mot innvandrerne men seg, imellom også.[...]Jeg har lagt merke til at de er også kalde imellom familien, dette ser jeg på jobb. Dette er typisk norsk.⁴²

Et foreldrepar forteller om ulikhetene i skolesystemene:

Far:[...] Utdanningssystemet her er helt annerledes i forhold til i Chile. I Chile blir barna introdusert for karaktersystemet allerede i første klasse, for å komme seg videre til andre klasse må en ha gode karakterer. Her får barna ikke karakterer og det synes jeg DÅRLIG. Barnet går ikke på skolen for å lære, men kun for å møte opp. Mor: Jeg synes det er bra at de ikke har karakterer på barneskolen. Far: Barna går videre[...] og videre til neste klasse, plutselig skal de over til ungdomsskolen og det er NETTOPP her barna blir kjent med karaktersystemet. [...] Utdanningen er god her og gratis, men den er mye mer begrenset enn i Amerika. For eksempel når vår datter ble ferdig utdannet ved universitetet var det ingen seremoni og de er så KALDE at de til og med sendte diplomen i posten. De hadde ingen fest med foreldrene [...]Datteren vår studerer sin master nå ved universitetet i Oslo og jeg HÅPER at de gjør noe mer utav det, for eksempel når studenter i Chile mottar sine diplomer er det en stor fest med alle lærerne, direktører og foreldre. Mor: Jeg er glad for at man som foreldre ikke trenger å komme i økonomiske problemer for å la barna sine studere på universitetet.⁴³

⁴¹ Hay algunas cosas... que ahora ya las acepto pero cuando llega me costaba, claro los encontraba mal educados, uhøflig. De partida que te tiren la cosas, porque en Chile nadie te tira las cosas, te las entregan en las manos... menos una persona educada como las gente del jardin, pero eso es una educacion de la CASA no de la escuela, como pararse y darle el asiento a una persona mayor, saludar bien [...] y no solamente decirle "hei" al profesor o a la tia del jardin [...] en Chile uno no le dice "hei maria" uno dice " buenos dias señorita maria" y uno se PARA y despues se sienta. Pero eso es mi cultura, esto me choqueo al primero y lo veia como mala educacion y me enojaba por eso, pero ya me fui acostumbrando [...] pero yo dije ya los noruegos son asi. [...]Y tambien como los niños comen sin servilleta y uno se preocupa que los niños no se manchen la ropa... los mas que me choqa es el respeto entre las personas, de un niño a un adulto...[...] los niños le dicen por el nombre al las que trabajan en el jardin, en Chile no, siempre es la profesora, la señorita o la tia entonces eso hace una DISTACIA [...]y eso influye la relacion y asi hay un respeto, porque los niños tienen que tener un respeto y reglas... y todo esto empieza en el jardin como los niños se forman. en el fondo es la frialdad de los noruegos que MAS choca, porque nosotros los encontramos frios a ellos a relacion con nosotros, A LO MEJOR son asi pero no lo muestran [...]y lo que pasa es que nosotros demostramos MUCHO los sentimientos.

⁴² La falta de *respeto a los adultos*... la libertad que tienen aqui, el querer ser tan independientes tan temprano, de que los niños toman a los 16 años... pero uno como padre trata que ellan no sigan el sistema que se lleva aqui en noruega. La cultura que tienen ellos del alcohol, que todos los fin de semanas salen de tomatera, eso es típico y otra cosa la *frialdad, son frios*[...] ... no encuentro la exacta palabra pero... "de bryr seg isje om andre"[...] . y no solamente con los extranjeros son frios entre los noruegos tambien. [...]Yo me he dado cuenta entre familia son frios, yo lo veo en el trabajo. ESO es algo típico en noruega.

⁴³ IF: [...] El sistema es completamente diferente proque en Chile cuando los niños empiezan al barneskole... al primero tienen que tener buenas notas para seguir al segundo, y aqui los niños no tienen nota, y esto es MALO, porque el niño no va para aprender va solamente a cumplir. IM: \Yo encuentro que es bueno que no tengan notas aquí. IF: \ Y el niño va pasando [...] pasando a la otra clase y terminaste y

En av mødrene forteller om utfordringer knyttet til barnehagen:

Det som bekymrer meg er det at de setter gutter og jenter til å lage smykker, greit med jentene, men jeg liker ikke det med guttene. [...]Gutter er gutter og jenter er jenter. Et eksempel Gutten min kom hjem med et smykke til meg og med et smykke på seg selv "Å gud" var tanken som slo meg. En annen dag kom han hjem og fortalte at en gutt hadde kysset han på munnen "uff" tenkte jeg [...] gutten min var kjempe sint, han likte det ikke og ga klar beskjed til han andre gutten. For de norske er dette nokså normalt. Jeg sier til gutten min at han ikke skal bekymre seg eller bli sint, den andre gutten gjør det fordi han er glad i deg... prøver å forklare det på en slik måte at han ikke skal se stygt eller negativt på det... men det er vanskelig [...].⁴⁴

Samme mor forteller om utfordringene knyttet til barnas selvstendighet:

Friheten som jentene og guttene har her til en viss alder er en utfordring for en som foreldre, fordi vi helt ærlig ikke er vandt med den type friheten som barna har her. De er enda små, men jeg og mannen min har diskutert dette temaet MYE. [...]I en alder av 12 år vil jentene dra alene til byen for å gå på kino. En venninne av meg har en datter på 13 år og hun sier "mamma kl 6 skal jeg og venninnene til byen", "men hvorfor skal du gå til byen så sent på kvelden"? Datteren sier at hvis hun ikke går blir hun kalt baby og blir utestengt av gruppen.⁴⁵

En av mødrene forteller om den aller største utfordringen for henne:

Det jobber mannlige "lærere" med barna og dette føles rart og noe ubehagelig. I begynnelsen klarte jeg ikke tanken på at en mann skulle bytte bleier på sønnen min og jeg tenkte "å nei han kan voldta han". I Mexico er dette forbudt, mennene kommer ikke i nærheten av barna i barnehagen[...]dette er streng praksis. [...]Det er KUN kvinner som kan arbeide med barn [...] Jeg ser her at det er menn som hjelper jentene, bytter trusene på dem og "uff" dette sjokkerte meg kjempe masse. Da jeg fikk vite at den eneste mannen som jobbet der var homoseksuell tenkte jeg "NEI" å gud, hver dag sjekket jeg underbuksene til guttene mine for å se at alt var i orden, fordi at i Mexico blir mange barn utsatt for overgrep. Men etter noen samtaler med "læreren" hvor hun fortalte meg at slik er det i Norge samt jeg ble bedre kjent med den mannlige assistenten klarte jeg å omstille meg. Man må være mer "opend minded".⁴⁶

Et foreldrepar forteller om erfaringer med kulturelle konflikter og utfordringer:

Mor: [...]Vi er et ungt par og han kom, vel du har vel vært her hele livet [...]jeg kom hit som veldig ung dermed har jeg tilpasset meg og jeg forstår kulturen, og hvilke koder som fungerer

ahora vas al ungdomskole y ahí RECIEN los niños conocen las notas\ [...] \ahora la educación es buena aquí y es gratis... pero es mas limitado que en america, por ejemplo cuando nuestra hija se recibió de la universidad no hicieron ninguna ceremonia, y son tan FRIO que le mandaron el diploma por el correo, no hicieron ninguna fiesta con los padres [...] y ahora nuestra hija esta estudiando su master en la universidad de oslo, y ESPERO que hagan un acto porque los niños en Chile cuando se reciben hay una fiesta grande con todos los profesores, directora y padres\IM: *Estoy contenta que aquí los padres no tienen que tener problemas economico para dejar a sus hijos estudiar en la universidad*.

⁴⁴ Lo que me preocupa mucho es que ponen a los niños y niñas hacer joyería, esta bien con las niñas# eso no me gusta, no, no me gusta.[...] los niños son niños y las niñas son niñas, entonces el niño llegó con un collar para mí de colores y él llegó con un collar puesto, #y yo AY DIOS MIO#. Un día llego contandome que un niño lo había besado en la boca... y yo UHY [...]y entonces él estaba super bravo y parece que le dijo, y no le gusto. Claro para los noruegos eso es normal, pero también como yo le explico a mis niños no es normal, no se, le digo que no te preocupes papi, no te enojos el lo hace porque te quiere mucho... ¿En alguna manera para que él no lo vea feo, no? Para que él no lo vea negativo... /pero es difícil/[...]

⁴⁵ [...]La libertad que tienen las niñas aquí y los niños a cierta edad es un desafío para uno como padres, porque realmente no estamos acostumbrados a tanta libertad como aquí, entonces ellos están pequeños todavía pero yo y mi marido hemos hablado MUCHISIMO de eso preocupandonos [...]ja los 12 años las niñas quieren ir solas al centro y al cine... Una amiga tiene una niña de 13 años i ella le dice "mami vamos al centro todas la amigas a las 6 de la tarde, entonces por que vas a ir al centro tan tarde? Y la niña dice si ella no va las amigas le dicen que es baby, y que no la van aceptar en el grupo.

⁴⁶ Hay maestros hombres con los niños eso se me hace raro. Al principio me sentí MUY RARA que mi hijo lo cambiaran los pañales un hombre yo dije "ay no lo pueden violar". Porque en Mexico eso es prohibido, los hombres ni se acercan a los niños. En un jardín infantil para niños chiquititos en el kinder NO [...] y eso es un cuidado muy grande. PURAS mujeres pueden atender a los niños [...] Veo que aquí hay hombres que atienden a las niñas y le cambian los carzones a la niñas y yo "ay" eso me impactaba mucho no? Y luego me entere que el unico maestro que esta ahí es homosexual y yo "NO" ai dios y todos los días le veo los carzones para ver que todo esta en orden, porque halla en Mexico han violados MUCHOS. Fue la maestra que me conto, pero él es una buena persona, ya lo conozco y estoy acostumbrada, pero claro al principio me costo, fue un choque MUY grande. Pero yo me he adaptado a eso, uno tiene que ser mas "OPEN MIND".

her[...] Vi forstår oss på den norske mentaliteten. Far: Ja jeg er enig..., men jeg husker når jeg kom hit som liten, "uff" [...]. Det var veldig vanskelig for meg på grunn av språket, jeg forstod ingenting. Da jeg kom til Kristiansand var det mye mer rasisme, det var nok vanskeligere da. På grunn av at jeg ikke forstod språket og de ikke forstod meg slåss jeg en god del, JEG gjorde meg forstått på hvilken som helst måte.⁴⁷

Ut ifra foreldrenes utsagn kan vi se ulike utfordringer som de har møtt på veien som minoritetsspråklige foreldre. Det er kulturforskjeller som går på normer, verdier og ulikt syn på barndom, kjønn og oppdragelse. Foreldrenes ulike kulturelle oppfatninger av Norge har endret seg med årene. Vi kan lese at flere av foreldrene sier at de har tilpasset seg, er vandt med den norske kulturen og systemet. Kulturelle oppfatninger er mulig å endre på, dette skjer i møtet med andre mennesker ved å kommunisere og inngå i dialog. Dette er for øvrig noe som gjelder både minoritetene og majoriteten i Norge. Dette er noe som er viktig å ha i bakhodet som ansatt i en barnehage der man treffer mennesker med ulike bakgrunner. Ved å ha en åpen kommunikasjon kan man lære om andres måter å tenke på og andres måter å forholde seg til verden. Slik utviser man respekt og toleranse for annerledeshet. Slik som den ene moren fortalte om at hun fikk sjokk av det fantes menn som arbeidet i barnehagen og byttet på gutten sin, men hun tilpasset seg. Dette skriver hun også om i dagboken og utdypet mer når jeg var hjemme hos henne for å hente dagboken. Hun fortalte at pedagogiskleder hadde vært veldig åpen og hørt på foreldrenes tanker og meninger. Dette gjorde at moren ikke trengte å være like "redd" som hun først var. Som ansatt i den offentlige barnehagen har man som pedagoger og andre faglig utdannede grupper viktig faglig kunnskap som skal brukes i møte med alle mennesker uansett bakgrunn (Sørheim i flerkulturell forståelse, 2001). Slik kan "humpene" man møter på veien som minoritetsspråklige foreldre minskes.

4.7 El jardín infantil - Barnehagen:

Barnehagen er som oftest minoritetsspråklige barn og foreldres første møte med det norske samfunnet og kultur. Barnehagen er "inngangen" til starten i det nye livet og slik jeg ser det er barnehagen på mange måter den første inkluderingsarenaen minoritetsspråklige barnefamilier møter. Barnehagen hadde denne rollen for 20 år siden og har denne rollen like sterkt i dag, det er inngangsporten til sosial mobilitet i Norge. Vi skal her få høre foreldres erfaringer med barnehagen i forhold til både samarbeid, ønsker, forventinger, første møtet med barnehagen

⁴⁷ IM: No porque lo que pasa es que nosotros somos una pareja muy jóvenes, y bueno el llego, bueno toda la vida has estado aqui [...] Yo llege muy joven a noruega entonces yo me adapte y entiendo la cultura y como las cosas funcionan aqui y cuales son los códigos [...]IM: Si nosotros entendimos la mentalidad noruega, como funciona. IF: Si estoy de acuerdo... pero yo me acuerdo cuando yo llege chiquitito a noruega, uf era muy dificil. Eso fue muy dificil para mi por por el idioma, no entendia nada. Y tambien yo llege a Kristiansand y en esos tiempo habia mucho mas racismo, era mucho mas dificil y tambien el cambio de cultura, y entonces como yo no entendia el idioma y ellos no me entendian a mi yo peleaba muchisimo, YO me hacia entender a qual quier manera.

og barnehagens rolle. Et foreldrepar forteller om deres erfaringer om samarbeidet med barnehagen for mer enn 20 år siden:

Mor: I realiteten hadde jeg ingen forventninger fordi ingen av de to andre barna mine gikk i barnehage, dette var noe nytt for meg. I Chile var det veldig dyrt og ingen kunne unne seg den luksusen. Det var noe nytt å lære hva en barnehage var... [...]For meg var barnehagen en plass for å lære, fordi datteren min lærte språket, kulturen[...]det var også noe nytt for meg å se at datteren min lærte kunst og håndverk... Jeg så aldri noen av mine andre barn lage kunst og håndverk... dette syntes jeg var FANTASTISK. I de tidene var barnehagens rolle å drive med læring. Denne rollen fylte de veldig godt, fordi de lærte barna SÅ MYE FORSKJELLIG, som å være selvstendige. For eksempel i Chile går ikke barna ut hvis det regner eller snør[...]. Å se min datter være selvstendig var veldig STORT for meg. Far: Jenta vår gikk ut uansett om det var regn eller snø, ingen problem. Mor: Det var også noe nytt for meg at datteren vår som liten kledde på seg selv. Alt dette eksisterer ikke i Chile, man kler på barna helt opp til 6 års alderen. Far: I barnehagen lærte hun å ta på seg skoene, kle på seg selv og å spise på egen hånd.⁴⁸

En mor forteller om hennes første møte med barnehagen:

Først ville jeg IKKE at han skulle i barnehagen, men han fikk plass automatisk [...] De kom på døren min å hentet han, jeg reagerte med "nei, nei, han skal ikke gå", ja det er sant jeg VILLE IKKE la han dra. Barnehage tantene [...] lo og sa til meg "men han må jo gå". I de første månedene gråt han en del, men etter hvert som han ble kjent med barnehage tilværelsen sluttet han å gråte og likte seg svært godt i barnehagen [...]Jeg la merke til at han begynte å snakke norsk, han kunne si ord som melk, brød... [...] han var i barnehagen og lærte norsk og dette LIKTE jeg. Jeg la merke til at han startet å lære et annet språk... dermed følte jeg meg fornøyd og litt stolt fordi han som så liten lærte et nytt språk så fort. Han hadde allerede da et ganske stort ordforråd, det første han lærte på norsk var om mat [...]Det følte BRA at han lærte norsk.⁴⁹

En av mødrene forteller om hennes ønsker og forventninger til barnehagen:

Jeg ønsket at barnehagen skulle være [...]en plass hvor barna kunne være mens en jobbet, men samtidig forventet jeg at de skulle lære, men det skjer ikke her. Som jeg skrev i dagboken, her bryr de seg om at barna skal ut i frisk luft... på den måten får barna gjøre det de VIL og det er ikke læring i mine øyne. Jeg forventet at de skulle lære dem noe om hvordan man oppfører seg [...] Denne jobben skal foreldrene gjøre, men barnehagen skal også hjelpe til. Det har ingen hensikt i å lære dem ting hvis de for fritt spillerom når de er i barnehagen. Det er denne friheten som ikke gjør barna noe godt langsiktig[...]. Jeg forventet først og fremst at de passet på dem mens jeg jobbet, det andre jeg forventet meg var at de skulle drive læring, fordi at ærligtalt bortsett fra å lære å male og lage ting med hendene... lærte de ikke mer. OG

⁴⁸ IM: En realidad no tenía expectativas porque yo nunca tuve los otros dos niños en el jardín infantil en Chile, para mi esto fue relevante. En Chile eso era muy caro y nadie se podía darse ese lujo. Así que eso fue para mi relevante saber lo que era un jardín infantil... [...]almenos para mi era para aprender, porque mi hija aprendió el idioma, la cultura... [...]también fue algo nuevo para mi ver que mi hija aprendía hacer arte con las manos... porque yo nunca vi mis otros dos hijos hacer arte y trabajos con las manos... y eso lo encontré que era FANTASTICO para mi hija*. IM: En esos tiempos el papel del jardín era que le enseñaran. *eso fue un papel muy bueno, porque enseñaron TANTAS COSAS a los niños, a valerse por si solo*, por ejemplo en Chile los niños no salen si está lloviendo o nevando. entonces para mi fue todo eso ... ver que mi hija... (no miedo pero como te digo) [...]de ver que mi hija se valiera como sola fue muy GRANDE para mi*. IF: *La niña salía igual para fuera, con lluvia o nieve, ningún problema*. IM: *Incluso también fue algo relevante que mi hija era chiquitita y se ponía la ropa sola*, y toda esas cosas en Chile no existían, a los niños se visten hasta los 6 años. IF: *El jardín le enseñaban a ponerse los sapatitos y vestirse sola y a comer*.

⁴⁹ I: Primero yo NO quería que el fuera al jardín infantil, el recibí plaza automático [...]#me lo iban a buscar a la casa y yo "no, no, no va ir", si es verdad yo no QUERIA# lo venían a buscar las tías del jardín y se reían y me daban pero el tiene que ir... pero después que el entro, y ya al mes mas o menos el ya estaba bien en el jardín y no me echaba demenos, porque el primer mes el lloraba y lloraba [...]Pero después me di cuenta que el empezó hablar Noruego, el sabía decir el pan, la leche... y eso me gusto porque el jardín lo estaba ayudando para el aprender el idioma [...]el estaba en el jardín aprendiendo noruego, y eso me GUSTO*. Para mi fue que el aprendiera porque me di cuenta que el estaba aprendiendo otro idioma...entonces me sentí satisfecha y con un poco orgullo porque sentí "oy tan pequeño y aprendiendo otra idioma tan rápido". Ya el hablaba bastantes cosas, y lo primero que el aprendió fue la comida en noruego [...] entonces me sentí BIEN que el estaba aprendiendo*.

språket selyfølgelig. Inntrykket mitt er at de lar dem gjøre hva de vil. Kanskje feilen som gjøres her[...] er at DET ikke er nok kompetent personell i barnehagene. Personell som er i stand til å drive med læring. Fordi klart det, har man ikke en jobb så vet du like godt som meg at det er mange ledige stillinger i barnehager og hvem som helt kan få jobb i en barnehage som assistent[...]. Det beste hadde vært om alle var opplært til å kunne drive med læring.⁵⁰

En mor uttrykker hennes takknemlighet ovenfor barnehagen:

[...]Mine forventinger er[...]at det skal fortsette som hittil [...] de har hjulpet sønnen min kjempe masse med å snakke norsk, i går fortalte en av "lærerne" at de hadde lest et eventyr og de spurte[...]han om hva han hadde forstått og han forklarte ALT sammen på en VELDIG tydelig måte og snakket kun norsk. "Læreren" sier at han for hver dag snakker bedre norsk og jeg vet at "lærerne" i barnehagen har vært til stor hjelp. [...] Den største forventingen var at han skulle klare å prate, å kommunisere med de andre barna og "lærerne" [...]han kan språket, noen ganger forstår han ikke alt i og med han er liten [...]Helt frem til nå har jeg vært fornøyd med barnehagen [...] de lærer han kjempe masse i forhold til språket og de tar veldig godt vare på han... Jeg kan ikke si til deg at jeg forventer så mye mer... jeg er fornøyd.⁵¹

Denne moren forteller om samarbeidet og hennes bekymringer:

De hjelper oss i å danne rutiner, som foreldre kan det til tider være utfordrende danne rutiner. Barnehagen lærer dem å spise på egenhånd, kunne forholde seg til regler [...]og å være sosiale med andre barn [...] Jeg vet at mine barn lærer masse fordi de allerede snakker veldig godt norsk, de kan dyrenavn og forstår seg på tall. Jeg vet at de ikke kaster bort tiden. Jeg ser at de bryr seg mye om språket slik at de kan samhandle med de andre barna. [...] De ligger litt etter i forhold til å lære å lese og skrive. I Mexico ved denne alderen kan de allerede lese og til neste år lærer de å skrive og regne. Jeg ser at her leker de mer, ikke sant? De legger mer vekt på å gå ut, se dyrene og utforske naturen, mens i mitt land går ingen ut fra barnehage porten (ler)[...] Alt er så AVSLAPPET, jeg var stresset hele mitt liv som liten jente fordi man fikk vanskelige eksamener, mens her nyter de barndommen. Det dumme er at de kan risikere å henge etter når vi er tilbake i Mexico. Men så lenge de er her, vil jeg at de skal nyte barndommen sin.⁵²

⁵⁰ [...]Deseaba por una parte el papel que cumple el jardín [...]tener un lugar donde tener los niños por mientras que uno trabajaba, pero a la vez yo esperaba que le enseñaran y eso no pasa aquí, como te puse en el libro a ellos les preocupan que los niños tomen aire libre... pero así que los niños hagan lo que QUIERAN, entonces eso para mí no es enseñanza. Yo esperaba [...]que le enseñaran un poco de comportamiento, de como se actúa, a comer, a no ser atrevido, porque ese trabajo los tienen que ser los papas pero también tiene que el barnehagen apoyar, porque no sacas nada tú con enseñarles unas cosas si después van al barnehagen y los dejan que hagan lo que quieran. Eso es la libertad que después le hace mal a los niños y llegan adonde están. [...] Esperaba yo, 1. que los cuidaran cuando yo trabajara y 2. que le enseñaran porque la verdad de las cosas que aparte de pintar y hacer cosas con las manos... mas no aprendieron. A y el IDIOMA. Pero los dejan hacer lo que quieran, eso me da la impresión a mí. Al o mejor ese es el error que tienen aquí [...]las personas debían estar más capacitadas TODAS y no solamente cuidarlos pero a la vez estar capacitadas para enseñarles. Porque claro yo no tengo nada que hacer tú sabes que lo que más hay es trabajos en los jardines y cualquier persona puede ir a trabajar en los jardines. [...]Lo mejor sería que todas fueran capacitadas con cursos y saber como enseñarle[...]

⁵¹ [...]Mis expectativas que sigan[...] como hasta ahora [...]lo han ayudado MUCHISIMO hablar el noruego, ayer una de sus maestras me conto que estaban leyendo un cuento y le preguntaron [...] que había entendido y el expreso TODO de una manera MUY, MUY clara y todo hablaba en Noruego*. *La maestra me dijo que cada día está el mejorando con su Noruego, y eso también yo veo que ha sido de gran ayuda por la parte de las maestras del jardín. [...]La grande expectativa conmigo era como podía el conversar y comunicarse con los compañeros y las maestras [...]el sabe el idioma[...] derepente NO TODO porque es pequeño. [...]Mira a este momento yo he estado conforme con ellos [...]le enseñan muchísimo lo que es el hablar, lo atienden muy bien... no puedo decirte que espero MUCHO MAS.../ Yo estoy conforme.

⁵² *Los ayudan hacer las rutinas que eso ayuda para nosotros porque uno a veces no sabe ser papas y ponerles rutinas y les enseñan a comer solos y a entender las reglas [...]Un momento de convivencia con otros niños [...] Se que mis hijos aprenden mucho porque ya hablan muy bien noruego y me dice los animales y los números, yo se que no están perdiendo el tiempo*. [...]Se comporten bien y aprendan la cultura y el idioma, * Veo que se preocupan mucho de el idioma para que puedan interactuar con los demás niños*. [...] Aquí van un poco más atrasados a cuanto aprender a leer y escribir porque en Mexico a esta edad ya saben leer y en el año que viene ya saben escribir y sumar. Yo veo que aquí juegan más no? Y toman más empeño en salir afuera y ver los animales y la naturaleza en cambio en mi país nadie sale para nada del plantel #ler# están encerrados. *Me gusta que disfruten de su niñez porque es importante*, lo único que me preocupa es cuando regresemos estén atrasados [...] yo veo que todo es tan RELAX no hay esa presión, yo estresada toda mi vida desde niña te ponen exámenes tan difíciles y aquí lo disfrutan. Pero lo malo es que lo van a sentir cuando nos vamos. *Pero por mientras que estén aquí que disfruten*.

En far forteller om barnehagens rolle ut ifra hans syn:

[...] En barnehage er mer enn en plass der man kun leverer barnet. Barnet kan være der opptil 8 timer daglig noe som utgjør store deler av dagen, og det er noen veldig avgjørende år da mange faktorer i et barns liv formes. På en måte forventer jeg at barnehagen skal utfylle [...] arbeidet til oss foreldre, selvfølgelig har de ikke samme autoritet eller samme visjon som oss, men likevel har de et veldig STORT ansvar.[...] Den vanlige småbarnsfamilien sitter ikke på samme kunnskap som utdannede førskolelærere, dette er en ressurs som en kan dra nytte av. [...] Dermed er det viktig for meg at barnehagen har ulike mål og ikke kun er en plass der man leverer barnet. Det er svært viktig for meg at de lærer noe i løpet av dagen, som liten fungerer hjernen som en svamp som absorberer ALT den kommer i kontakt med. [...]De ansatte i barnas barnehage er stort sett flinke på å aktivisere barna med alt i fra lek til sang.⁵³

Fra foreldrenes utsagn kan vi se hvor viktig og stor rolle barnehagen hadde og fremdeles har for noen av dem i dag. De ser på barnehagen som en inkluderingsarena der barna får tilgang til å lære språket og kulturen. Dette legger foreldrene stor vekt på og man kan lese takknemligheten i det foreldrene uttrykker ovenfor barnehagen. For to av mødrene var barnehagen en helt ukjent arena, den ene ville ikke la sønnen hennes gå i barnehagen fordi hun ikke viste hva det innebar. Foreldrene legger mye vekt i barnehagen der de kaller de ansatte for lærere og ser det pedagogiske arbeidet som veldig verdifullt i barnas liv. Foreldrene har det Höem (1992) kaller for interessefelleskap mellom hjem og barnehagen. Begge parter har interesse i at barna skal lære språket og kulturen, samt integreres og sosialiseres i miljøet og barnehagegruppen. Barna går igjennom *integrerende sosialisering* (Engen, 1989) der det delvis er en avgrenset verdifelleskap mellom hjem og barnehage og delvis fullt interessefelleskap mellom barnehage og hjem. Nye verdier og nye tilknytninger skjer sammen med kunnskaps- og ferdighetsutvikling (Höem, 1992).

4.8 La comunicasion - kommunikasjonen:

Ved hjelp av Höem's (1992) teori kan vi presentere barnehagen som et todelt sosialiseringssystem, det formelle og det uformelle sosiale systemet. Det formelle sosiale systemet består av de ansatte og deres faglige kunnskap, barnegruppen, foreldregruppen og diverse planer. Disse elementene er under klare rammer og grenser for innhold og omfang. Det uformelle sosiale systemet er selve samspillet i hverdagen mellom barn, ansatte og

⁵³ [...] Yo creo que un jardín es mas que un lugar donde uno deposita a un niño porque el niño esta ahí cerca de 8 horas al día, entonces es mucho tiempo de la vida de un niño. Y es un momento muy crucial porque en este tiempo hay muchos momentos y aspectos en la vida del niño que ahí se forman. Yo creo y espero que el jardín a un punto es un complemento [...]del trabajo que nosotros como padres, entonces obviamente no va a tener la misma autoridad que nosotros, o la misma vision que uno quiere pero si tienen una responsabilidad bastante GRANDE, eso de poder enseñarles muchas cosas basicas a los niños como cosas "mecanicas" como movimientos [...] el conocimiento "pedagogisk" de los padres no va tan profundo como en el jardín. *Y eso yo considero que aquí los jardines son bastante bueno*, es como una mini escuela adonde ellos van aprendiendo la enseñansa. Y por eso es importante para mi que el jardín tenga metas para el trabajo y que no sea una parte adonde uno solamente deja al niño. La enseñansa es MUY importante para mi, que ellos aprendan algo en el día porque ahora cuando son chiquitos es cuando el cerebro es como una esponja que observa TODO [...] En el jardín que estan ahora son muy buenos pedagogicos para enseñarle hablar, cantar, ejercicios.

foreldre. Dette samspillet er bestemt ut ifra de enkelte individenes bakgrunn og interesser. Vi skal nå få høre foreldrenes stemmer om deltakelse, samarbeid og kommunikasjon med foreldregruppen og de ansatte i barnehagen, det uformelle systemet. En mor forteller om hvordan hun blir mottatt i barnehagen:

[...]Jeg føler meg bra, de kommer ut til garderoben og hilser god morgen... de spør meg om hvordan vi har hatt det på ferie, de viser interesse. [...]Alt bra med de ansatte og vi prater om alt slags. Noen ganger spør de meg hvordan man sier et ord på spansk.⁵⁴

En av mødrene forteller om forholdet med det uformelle systemet i barnehagen:

Jeg deltar i alt og jeg prøver å være punktlig fordi at i hjemlandet mitt så er det punktlighet så viktig (fniser litt) mens her ser jeg at det er viktig faktor så derfor har vi jobbet med dette. De er hyggelige men vi prater med enkelte mer enn andre. Men man ser... at noen er mer innsluttet og gjerne noen av de norske ikke har reist så mye ut av landet, de er mer innadventde og man ser forskjellen på de foreldrene som "bereist", de prater med oss og øve seg på engelsken sin[...]Jeg snakker engelsk med de ansatte og de prøver og snakke norsk til meg, men der blokkerer jeg meg litt og sier" å nei vær så snill på engelsk" (fniser litt). kommunikasjonen er som regel på engelsk, unntaket er når vi har møter om sønnen min [...] da er det en tolk til stede [...]. Hvert år gir de meg et sammendrag av barnet mitt på engelsk. Sannheten er at de er veldig hyggelige. [...] De tar seg tid til å forklare meg det jeg ikke forstår og ber sønnen min om å forklare meg hva de sier på spansk.⁵⁵

Et foreldrepar forteller om kommunikasjonsforholdet med både de ansatte og foreldregruppen i barnehagen:

Far: [...] Vi prøver å delta på alt vi kan, alt som handler om foreldredeltakelse, vi liker å involvere oss slik at vi for med oss viktige beskjeder, og å kunne uttrykke sine meninger. Når vi deltar... [...] er vi ganske åpne for å kommunisere. Mor: Vi prater med de andre foreldrene og man utveksler meninger og erfaringer om foreldrerollen. Vi ser ikke noe til det med grupperinger, at innvandrerne er i en gruppe og de norske i en gruppe, tvert imot[...] alle snakker med alle, både store og små. Far: Når vi henter og leverer barna er det snakk om praktiske saker som klær, mat[...]. Ved henting er det snakk om hvordan barnet har hatt det i løpet av dagen, hva de har gjort eller om det har hendt noe spesielt som vi som foreldre bør vite[...]. Mor: Det er varierer fra assistent til assistent i forhold til informasjonen, noen er mer interessert i hva de har spist og sett, de gir mer detaljer, mens andre er mer "nei, alt fint", "greit, ha en fin dag".⁵⁶

⁵⁴ *Si, me siento bien y tambien hablamos, salen al garderober a darme los buenos dias... a preguntarme como los fue en las vacaciones, ellos muestran interes*. [...] Todo bien con los empleados y hablamos de cualquier cosa. Bueno ellas algunas veces me preguntan como se dice alguna palabra en español.

⁵⁵ *SI yo voy a todo, trato de ir a todo y trato de se puntual porque en mi pais no es mucho de ser puntal #fniser litt# pero yo veo que aqui si entonces los hemos esforsados en eso y son amables y platicamos con algunas personas* y otros no platican mucho, pero como que se... se ve que algunos son mas cerrados y talvez algunos noruegos no han salido del pais y son mas introvertidos algunos y se ve que los otros que si han salido mucho los hablan y quieren practicar su ingles [...]Yo hablo ingles con ellos y ahora tratan de hablarme en noruego pero ahi yo me bloqueo un poco y le digo "ay no en ingles porfavor" # fniser litt#*. Pero todo es siempre en igles, solamente cuando tuvimos reuniones especiales sobre[...] mi hijo hay traductora. Cada año me dan un resumen del niño y siempre en ingles. *La verdad es que son muy amable*. [...]Siempre me tratan de explicar y le dicen a mi hijo que el me explique lo que le dicen en noruego en español [...]ellos siempre quieren que el me cuente lo que hicieron en el dia.

⁵⁶ **IF:** [...]nosotros pobramos de ir a todo que se trata de padres ser involucrados y los gusta participar por enterarnos de las cosas, mirar y tambien poder OPINAR. Y cuando...participamos en estas cosas yo creo que... por lo menos nosotros somos bien abiertos en la cumunicasion. **IM:** *Si uno habla con los otros padres y uno comparte cosas y experiencias de uno como padres y de los niños. No exicte eso de grupos, que los extranjeros en un grupo y los noruegos en otro grupo, para nada, NO. Al contrario, uno habla con todos, y los niños juegan con todos*. **IF:** En la entrega y el buscar son cosas PRACTICAS como la ropa, la comida. En la recogida es de como le fue a los niños en el dia, que hicieron, o si paso algo especial que nosotros como padres debemos saber. **IM:** Si pero es diferente a assistente a assistene de la informacion, otros son mas interesados de que comieron o que vieron y los explican mas detallada mente a cambio otros "no, todo bien" entonces "bueno nos vamos".

En av mødrene forteller om hennes forhold med det uformelle systemet i barnehagen:

Jeg hadde et godt forhold, da jeg hver dag levte og hentet sønnen min traff jeg barnehagepersonalet to ganger daglig.[...] Og jeg fikk alle papirer og all informasjonen. Nei... ikke alle var så hyggelige, man kunne se at det var mennesker der som IKKE var like tolerante mot utlendinger, men det var folk der som var VELDIG hyggelige som alltid kom og tok meg godt imot[...] I denne barnehagen var det også norske barn med norske foreldre... ja, noen var veldig hyggelige, men ikke alle, noen sa "hei" og prøvde å snakke med oss, mens andre ikke var like imøtekommende, de verken kikket eller hilste på oss, det var typisk.⁵⁷

En mor deler hennes erfaringer med barnehagens uformelle system for 20 år siden:

[...] Jeg deltok i 5 til 10 minutter, [...] men det var mer for at de skulle se at jeg var der. Gå for å bli sett... 1. problemet er språket og 2. problemet er tiden som ikke strekker til med jobben. Slik at man gikk der en liten stund og etterpå gikk man tilbake til jobben. Når man var der så satt man ALENE. Men hadde jeg noe å si så sa jeg det rett ut med den lille norsken jeg kunne, men i realiteten viste jeg ikke når de norske foreldrene hentet barna om de snakket med tantene om været eller om BARN? Jeg hadde veldig få samtaler med dem, noen ganger fortalte de meg om jentenes dag. Jeg deltok på foreldremøtene, men de snakket ikke om hvert barn, det var ikke en til en møte. Hvis det var en chilensk eller spansktalende mor holdt jeg meg med dem. Hvis det kun var norske foreldre der var jeg ALENE... generelt sett prøvde jeg å gå med min mann eller med mine eldre barn for å ha noen å prate med. Slik jeg husker det[...] så var det ikke noe kontakt mellom innvandrere og nordmenn. Jeg vet ikke om det er fordi at JEG er slik eller fordi det rett og slett ikke var kontakt, jeg har heller ikke noe særlig kontakt med nordmenn nå. Mange ganger kan det være at jeg er dårlig å ta initiativet til å kommunisere...⁵⁸

Foreldrene forteller om ulike erfaringer fra deres møter med det uformelle systemet i barnehagen. Fra noen foreldre får vi inntrykk av et personale som viser interesse, gir av seg selv og er i dialog med foreldrene. En mor forteller at de ansatte snakker engelsk med henne slik at de skal klare å kommunisere og at de oppmuntrer gutten hennes til å oversette på spansk. Det er et godt eksempel på en personalgruppe som ikke lar språket være en barriere, men at de bruker sønnen som en ressurs og bygger slik en bro mellom mor og de ansatte i kommunikasjonsprosessen. Foreldrene forteller også at de liker å delta og involvere seg, de prøver å være med på mest mulig. Interessant det et foreldrepar sier om deltakelse, der de sier med andre ord at ved å delta kan man se, høre og uttrykke sine meninger som kan ha en betydning i barnets hverdag. Likevel får vi også høre fra noen av foreldrene at noen tar mer

⁵⁷ *Muy bueno, como yo todo los dias iba a entregarlo y buscarlo yo veia a la gente del jardin dos veces al dia*. *Y me daban todos los papeles y toda la informacion*. No...no todas eran tan simpaticas, se notaba que habian gente ahi que NO le gustaban a los extranjeros, pero habia gente MUY simpatica que me salian a recibir [...] en el jardin tambien habian niños noruegos entonces tambien padres noruegos... si algunos bien simpaticos, pero no todos, *algunos los decian "hei" y los trataban de hablar* y otros no, ni apena los miraban o los saludaban eso era tipico.

⁵⁸ [...] Si iba 5 o 10 minutos, iba pero hacia acto de precencia [...] como se dice, IR para que me VIERAN que estaba... porque 1. El problema de idioma y 2. La falta del tiempo por el trabajo entonces uno iba un ratito y despues uno se iba al trabajo y ademas que [...]uno se sentaba ahi i estaba SOLA. MALA po, pero claro que si yo tenia algo que decir yo igual iba y hablaba con mi poco noruego pero en realidad yo no se si cuando los noruegos van a buscar a los niños si hablan con las tia del tiempo o de los NIÑOS? Muy poco y a veces me contaban del dia de las niñas. si, si iba pero en las reuniones de padres no hablan de cada niño, no habia reunion a uno a uno. No me acuerdo eso yo... eran reuniones en felles. Bueno si habia una mama chilena o una mama de idioma española ahi estaba yo, pero si habian puro noruegos ahi estaba yo SOLA... pero en general trataba yo de ir con mi pareja o con mis hijos grandes para tener alguien para conversar, por lo general de lo que yo me acuerde [...] no HABIA contacto con los noruegos. ahora yo no se si es porque YO soy asi o porque no realmente habia, porque yo ahora tampoco no tengo contacto con noruegos. Muchas veces puede ser que yo soy mala para intentar la comunicacion...

kontakt enn andre og at noen ikke tar kontakt i det hele tatt. En mor uttrykker at hun føler seg ensom og alene når hun ikke har noen fra familien med seg eller andre spansktalende mødre. I Rammeplanen for barnehagens oppgaver og innhold (2006) understrekes det barnehagens ansvar for samarbeidet mellom minoritetsspråklige foreldre, der respekt, lydhørhet og innsikt er nøkkelkomponenter for samarbeidet.

4.9 La integracion - Integrering:

Integrering handler om å bli sett, hørt, tatt imot, respektert og forstått som likeverdige individer. Det handler om at man som minoritetsspråklig integreres i det nye samfunnet og man tilpasser seg dets normer og verdier. Fra majoritetens side handler det om å vise respekt og forståelse for de nye landsmenneses situasjon og deres kultur. Fra begges side vil jeg si det viktigste det handler om er perspektivutvidelse og læring av hverandres kulturer. Engen (1989) snakker om integrerende sosialisering med innebygd kultursammenlikning. Integrerende sosialisering vil si en integrering i forhold til språket, der tilegnelse og samordning av synsvinkler er like viktig som læring av språket.

Et foreldrepar forteller om deres integrerings opplevelser i barnehagen:

Far: På tilstelningene som var i barnehagen pleide de å si til oss at vi skulle ta med oss det Chilenske flagget [...]NEI, NEI vi følte aldri oss diskriminert eller ekskludert i barnehagen, og heller ALDRI blitt utsatt for rasisme. Mor: tvert imot følte vi oss inkludert og vi deltok i alt sammen, de regnet med oss til ALT. Far: I tillegg snakket jeg ikke så godt norsk på den tiden og aldri følte jeg meg dårlig av den grunn fordi at folkene behandlet meg veldig fint. Mor: Kommunikasjonen var veldig bra, Far:[...] Styreren i barnehagen var SUPER GOD, VELDIG HYGGEELIG, alle tantene var fantastisk hyggelige [...] Mor: Hun vi hadde mest kontakt med var den koselige assistenten som hadde ansvaret for vår datter. Far: Ja, men styreren, ååå for en VENNLIG dame, hun lot seg i å forstå det vi sa og hvis ikke hentet hun morsmålsassistenten for å forklare. Mor: Vi snakket med alle tantene, styreren og alle var veldig hyggelige og vi pratet om jenta vår, været, ferien og tilstelningene, altså dagligdagse ting. Far: Når jeg leverte datteren min om morgenen var det ingen problem.[...] om det var en norsk eller hvem som helst så tok de oss godt imot. Mor: De tok oss alltid godt imot og det var aldri et problem eller dårlig stemning.⁵⁹

En av mødrene forteller om ekskludering:

Nei, aldri diskriminert. Og heller ikke ekskludert... vel det er en form for ekskludert når de ikke enser deg, de snakker og snakker, men de spør deg aldri om hva du mener?⁶⁰

⁵⁹ En las fiestas que habian en el barnehege ellos los decian a veces que llevaramos una bandera chilena... [...] *NO, NO NUNCA los sentimos discriminados o exclusion en el jardin infantil, y tampoco NUNCA me han raziado*. **IM:** *No no nunca discriminados, al contrario los sentimos incluidos y participabamos en todo, los tomaban en cuenta para TODO*. **IF:** *Incluso yo no hablaba noruego bien en esos tiempos y nunca me senti mal por eso por que la gente me trataba muy bien*. **IM:** *Era muy buena la comunicacion*, **IF:** *Muy buena* [...] la directora del jardin era SUPER BUENA, MUY AMABLE*, **IM:** *Si MUY simpatica*, **IF:** *Y todas las tias eran EXELENTE en el trato* [...] **IM:** Claro pero con la que mas tratabamos era con la asistente Elisabeth que estaba a cargo de nuestra hija. **IF:** *Si pero la directora, ooo que mujer mas AMABLE y se daba entender lo que nosotros le deciamos y si no ella llamaba a la asistente de español para que los explicara*. [...] hablabamos con todas la tias y tambien la directora y eran todas muy simpaticas y hablabamos de la niña, el tiempo, las vacaciones y las fiestas, osea la cosas normales*. **IF:** *Cuando yo iba a dejar a mi hija en las mañanas no habia ningun problema, recibian bien, si habia una noruega o cualquiera persona ellas recibian muy bien*. **IM:** *cCaro siempre recibian bien y nunca hubo un problema o malas caras*

⁶⁰ No, nunca discriminada. Y tampoco exclusion... bueno exclusion cuando no te toman cuenta, hablan y hablan pero nunca te preguntan i que piensas tu?

En annen mor forteller om hvordan barnehagen inkluderte deres kultur inn i hverdagen:

*De pleide å sette frem det Chilenske flagget... de spurte oss foreldre om hvordan vi feiret vår nasjonaldag 18. september og vi laget Chilensk mat, jeg laget ”empenadas” og ”potetkaken”. Husker også at jeg lærte dem å lage chilensk mat og at en gang spilte de den Chilenske nasjonalsangen. Det var i det minste en interesse for å bli kjent med min kultur, det følte jeg.*⁶¹

En mor forteller om integrerings- og inkluderingsprosessen i det norske samfunnet:

*At det skal være likhet mellom de norske og oss som er utlandske, fra vår side skal det være respekt for den norske kulturen og tilpasse oss sosialt. En dag spurte barnehagen oss om informasjon om Mexico, vi sendte dem en link som fortalte litt om maten vår, dansene og det vi gjør hjemme. Når barna har bursdag setter de frem flagget fra det landet de er født i. I det minste føler jeg at latin amerikanske er bedre mottatt enn mennesker fra andre land som for eksempel fra Midtøsten, der har jeg følt forskjellen av at de behandler oss litt bedre.[...] Jeg liker alle aktivitetene de har i barnehagen, det meste er nytt for meg... jeg føler at de tar oss godt imot, de inviterer oss med til å delta på disse aktivitetene. Jeg tror at de legger merke til at jeg ikke forstår det som står skrevet på oppslagstavlen, jeg går rett forbi den uten å lese det som står skrevet. De påpeker til meg at ”i morgen er dagen aktivitetene tar plass” og tar frem kalenderen for å være på den sikre siden.*⁶²

Et foreldrepar forteller om barnehagens måte å inkludere alle:

*De setter fokus på at alle er ulike i forhold til at man snakker forskjellige språk. De setter frem flagget fra landet barna kommer fra på plassen deres og de lærer barna om ulikhetene i samfunnet. Det er en stor barnehage (basebarnehage) og når det er en stor barnehage er det nødvendig å ha kunnskap om og forstå de ulike kulturene som representeres. Nettopp på grunn av det tror jeg at barnehagen fungerer så godt som den gjør.*⁶³

Fra foreldrenes utsagn kommer det frem at barnehagene gjør en godt forsøk på å integrere dem i det sosiale fellesskapet. Barnehagen viser at foreldrene blir sett, hørt og respektert ved å be foreldrene om å ta med flagget fra hjemlandet som barna får på plassene sine. På tross av språket skryter foreldrene om veldig god kommunikasjon med de ansatte i barnehagen, der de forteller at de alltid blir godt tatt imot, om det så er morsmålsassistenten eller noen av de andre ansatte. De viser foreldrene at de er interessert i deres kultur og hjemland ved at de spør om når nasjonaldagen er og hvordan den feires. De inviterer foreldrene til å lage deres nasjonale matretter og spiller landets nasjonalsang. Dette er en form for integrerende sosialisering der den tidlige sosialiseringen forsterkes, samtidig som ny sosialisering

⁶¹ *Ellos le ponian la bandera Chilena y... ellos nos preguntaron a nosotros los padres como uno celebrabamos el 18 de septiembre nuestro dia nacional y hicimos comida chilena, yo hice empanadas y pastel de papa una vez y tambien yo le enseñaba a ellas hacer comida chilena y me acuerdo que una vez pusieron la cansion nacional*...*Pero por lo menos habia un interes de conocer de mi cultura, eso sentia yo*.

⁶² Que haya igualdad entre los noruegos y los que somos extranjeros y que de nuestra parte tambien halla respeto a la cultura de ellos para que respetemo su pais y sus costumbres y no seamos una disturbia para ellos y adaptamos socialmente con ellos. Si vi que un dia estaban estudiando sobre mi pais y un dia nos pidieron informacion por internet y les mandamos un link a cerca de nuestra comida y los bailes y lo que se ace alla*. *Y tambien cuando cumplen años les ponen la bandera del pais adonde ellos nacieron* Por lo menos siento que es un pais que los latino americanos somos mejor recibidos que gente de otros paises como del medio oriente o otro paises ahi si he sentido la diferencia que nos trantan un poquito mejor. *Pero siempre veo que aqui tratan de ser con mucha igualdad entre los dos lados*. *Pues me gustan todas las actividades que hacen y todo es diferente y nuevo para mi y... siento que nos reciben bien y nos invitan y los incisten varias veces porque yo creo que a veces se dan cuenta que yo no pongo tanta atencion o no entiendo los letreros y paso por la puerta sin leerlo porque no entiendo y me repiten “mañana es” y sacan el calendario y me muestran cual dia es*.

⁶³ *Ellos enfocan que son diferentes en el punto que uno habla diferente y de adonde vienen los niños. A los niños le ponen su bandera de su pais, si le enseñan a los niños que hay diferentes cosas*. como te digo es un jardin bastante grande y siendo un jardin tan grande es necesario entender las culturas diferentes. *Justamente por eso yo creo que funciona el jardin bien*.

foregår. Engen (1989) sier at her belyses den tidligere og den nye sosialiseringen hverandre. Foreldrene og barnas kultur og verdier får en bekreftelse i barnehagen om at de har noe verdifullt å komme med. Slik vil verdibundne faktorer virke identitetsskapende som gir et grunnlag for verdimeessig perspektivutvidelse. Ved å være åpne om hverandres kulturer, åpnes det opp rom for læring om hverandre. Det er umulig med en enkulturell sosialisering i et pluralistisk samfunn (Engen, 1989). Integrerende sosialisering er den optimale sosialiseringsstrategien som bør benyttes i arbeid med minoritetspråklige.

4.10 La assistente de español - morsmålsassistenten:

En morsmålsassistent er så mye mer enn kun en assistent som støtter barnet språklig sett. Den signifikante rollen en morsmålsassistent spiller i samarbeidet mellom foreldrene og barnehagen fikk jeg erfare etter å ha intervjuet foreldrene i utvalget. Morsmålsassistenten er en brobygger mellom hjemmet og barnehagen. Morsmålsassistentene spiller en stor og viktig rolle i forhold til hindringene språket kan medføre i kommunikasjonsprosessen og er et stort redskap for barnehagen i forhold til å være kulturelle ”tolkere” for begge parter. Vi skal nå få innblikk i foreldrenes historier om betydningen av morsmålsassistenten i barnehagen. En mor forteller om morsmålsassistentens funksjon:

*Han hadde en morsmålsassistent fra første stund, det var hun som kom og hentet han hjemme. [...]Morsmålsassistenten var den som ga meg mest informasjon [...]det var hun som pleide å si til meg ”i dag er det fest og barnet må komme i kostyme” dermed fikk jeg masse hjelp fra henne.[...] Jeg syntes at han lærte mye, jeg var veldig fornøyd med morsmålsassistenten og hun passet på å lære han masse nyttig. Hun fylte en SUPER viktig rolle, hun hjalp oss MASSE.. I de fleste situasjonene snakket jeg med alle, men som jeg sa til deg var det mest med morsmålsassistenten.*⁶⁴

Et foreldrepar forteller om morsmålsassistentens rolle:

*Mor: Selvfølgelig hadde datteren min en morsmålsassistent. Far: Og hun var spansk. Mor: Noen ganger var det ... eh misforståelser fordi at noen ord på spansk og Chilensk er ikke like, men det var bare å venne seg til ”dialekten” hennes. Far: Vi deltok i alt. Mor: De satt oss mellom morsmålsassistenten og de norske foreldrene og hun fungerte som en slags tolk For eksempel så deltok vi i påskefrokostene og julefestene. Far: Og ved 17. mai feiringen, ved julehøytidene deltok vi i kirken med barnehagen. Ja, eller pratet ikke med ALLE, men ved hjelp av morsmålsassistenten prøvde vi. Mor: Nei, nei det eneste var at vi sang på de ulike festene... men NEI, jeg satt meg ikke sammen med de andre foreldrene og deltok i samtale. Far: Nei, nei og hvis det var foreldremøter var det med morsmålsassistenten. Mor: Det var morsmålsassistenten som hver dag fortalte oss om jenta vår sin dag og ga oss alle beskjedene.*⁶⁵

⁶⁴ Si, de el primer momento, ella era la que lo iba a buscar a la casa si, si yo participaba harto. *La asistente en español era la que me daba mas la informacion,... ella era la que me decia “hoy hay fiesta y el niño tiene que venir con dicfrase” entonces yo recibia ayuda de ella, y yo siempre iba a participar*. [...]Jyo encontraba que el iba aprendiendo bien, *Estaba bien conforme y la morsmål se preocupaba harto de enseñarle bien, ella cumplia un papel SUPER importante ella era la que ayudaba MUCHO, y eso me gustaba a mi en todas las situaciones, como de dije hablaba mas con la morsmål de español.

⁶⁵ **IM:** Si claro que tenia mi hija, **IF:** Si y ella era española **IM:** algunas veces habian... eh /malos entendidos/ porque las palabras españolas con las chilenas no son iguales. ahi... a habia que acostumbrarse a las palabras de ella. **IF:** *En TODO participabamos nosotros***IM:** hablabamos... los sentaban entre la traductora de español con los noruegos, si entonces ella hiba diciendo... *por ejemplo nosotros

En av mødrene belyser morsmålsassistentens betydning i kommunikasjonen:

Kommunen skaffet 100 timer med morsmålsassistent for 2 år til sønnen min, men nå er de timene brukt opp tror jeg siden jeg ikke har sett morsmålsassistenten, men JA han lærte kjempe masse bra og hun ga ham selvtillit til å uttrykke seg selv. Mmm, de ringte oss to ganger for å ha et møte om sønnen vår[...] Hun snakket godt spansk og hun har bodd mange år her i Norge slik at hun snakket veldig godt norsk. Hun fungerte like mye som tolk både for oss og "læreren", fordi at "læreren" sa at hun ikke kunne uttrykke seg like godt på engelsk som på norsk, og oss vel på spansk kan vi uttrykke oss mye bedre.⁶⁶

Vi ser her at morsmålsassistenten fungerer som en bro mellom hjemmet og barnehagen. Foreldrene uttrykker en trygghet ved å kunne snakke med morsmålsassistenten på deres språk om barnets utvikling, beskjeder og informasjon. Morsmålsassistenten har fungert som en støtte for både foreldrene og barnehagen i integreringsprosessen. Jeg husker selv veldig godt min morsmålsassistent som jeg hadde i barnehagen, jeg var så heldig at hun fikk bli med meg videre fra mottaksbarnehagen til den nye barnehagen. Jeg hadde et veldig tett bånd med henne og med årene utviklet familiene våre et godt vennskap. Morsmålsassistenten er mye mer en kun et tiltak for å bedre språkforståelsen for minoritetspråklige barn. Morsmålsassistentens rolle og funksjon utgjør en viktig ressurs både for barna, foreldrene og de ansatte i barnehagen. De er kulturformidlere for begge parter og bidrar til at alle kan gjøre seg forstått.

participabamos en los desayunos del p aske*, *en las fiestas de navidad*, **IF**: *tMbien para las fiestas del 17 de mayo y tambien participabamos en la navidad al kirke*, /si/... o sea no con TODOS pero intermedio de la asistente de español intentabamos...**IM**: No, no lo unico era que nosotros cantabamos en las fiestas... pero NO, no se conversaba ningun tema, que yo me sentaba con otros padres a combersar **IF**: No, no y si habia reuniones era con la asistente de español... **IM**: Con la asistente de español ella todo los dias nos decia cosas de la niña o daba mensajes...

⁶⁶ *Le contrado la comuna 100 horas de español que son para los dos años que mi hijo a estado ahi y creo que ya se terminaron porque ya no ha visto la maestra pero SI aprendio muy bien y le dio confiansia para expresarse*. Los llamaron como dos veces para una junta para hablar a cerca del niño, pero siempre era la asistente de español con el niño solo. [...] ella hablaba español y tenia muchos años aqui en noruega y hablaba muy bien noruego entonces ella traducia atanto a la maestra como a nosotros porque la maestra decia que ella no podia expresarse tan bien en ingles como en noruego y nosotros pues en español los podiamos expresar mucho mejor*.

5.0 Diskusjon:

Forskningsfokuset i studien er å få tak i minoritetsspråklige foreldres stemmer i barnehagen. Målet har vært å få innsikt og forståelse av foreldrenes livshistorier og erfaringer knyttet til det å være minoritetsspråklige foreldre i barnehagen. Dermed er tittelen ”Å være minoritetsspråklige foreldre i barnehagen”. Studiens forskningsspørsmål vil her diskuteres i samhold med studiens teoretiske ramme og foreldrenes stemmer.

Studiens forskningsspørsmål er:

1. Hvordan er det å være minoritetsspråklig foreldre barnehagen?
 - a. Hvordan er det som minoritetsspråklige foreldre å være i skjæringspunktet mellom to kulturer?
 - b. Foreldrenes synspunkter på barnas sosialiseringssprosess i skjæringspunktet mellom to kulturer.
2. Basert på foreldrenes erfaringer: Hvilke muligheter har barnehagen til å myndiggjøre minoritetsspråklige foreldre?

Jeg vil her punktvis diskutere en og en problemstilling for seg selv, dette for å avgrense, samtidig som belyse et og et temaområde. I diskusjonen av hvert forskningsspørsmål hentes det frem ulike aspekter fra analysen av foreldrenes stemmer. I punkt 5.1 hentes det frem foreldrenes stemmer om språket, utdanning, arbeid og klassereise tematikken. I underpunktet 5.1a belyses mødrenes roller, utfordringene foreldrene har møtt, kulturen og barnehagens rolle. Videre i 5.1b hentes det frem foreldrenes stemmer om utfordringene og deres drømmer og ønsker for barnas fremtid. I punkt 5.2 hentes det frem foreldrenes stemmer om kommunikasjon, integrering, kultur, barnehagens rolle og morsmålsassistentens rolle. Fokuset i dette kapitlet er ikke å finne et ja/nei svar eller noen form for fasitsvar på studiens problemstillinger. Fokuset er å belyse de ulike foreldrenes stemmer, erfaringer og historier som forhåpentligvis kan gi innsikt, forståelse og perspektivutvidelse for alle som arbeider med minoritetsspråklige foreldre, ungdom og barn. All analyse av studiens datainnsamling er relevant for å kunne svare på forskningsspørsmålene og er formulert i studiens fire forskningsspørsmål. Det er faktorer og komponenter som er flettet inn i hverandre og som gjenspeiler hverandre gjensidig.

I dagens samfunn spiller barnehagen en veldig stor rolle i sosialisering av enkelte individer og utvikling av vårt fremtidige samfunn. Formålet har vært å avdekke ulike mekanismer som

foregår i det ”sosiale rommet” i barnehagen mellom foreldregruppen, ansatte og barn. Hva er det noen barnehager gjør som får samarbeidet mellom minoritetsspråklige foreldre til å fungere i form av deltakelse, samspill og inkludering kontra andre barnehager der foreldrene opplever ekskludering, frustrasjon og utestengelse? Relasjonen mellom foreldregruppen og de ansatte har en betydning for minoritetsspråklige foreldres deltakelse, samarbeid og kommunikasjon. I tillegg har studien fokusert på klassereise tematikken. Alle foreldrene i utvalget har tatt en form for klassereise som har en absolutt påvirkning i barnas fremtid. Det er disse faktorene analysen har søkt svar på og ved hjelp av foreldrenes stemmer har jeg kunne hentet ut meningsbærende enheter som har gitt studien innsyn i de ulike problemstillingene.

5.1 Minoritetsspråklig foreldre i barnehagen:

Analysen av foreldrenes utsagn gir en god indikasjon på ulike forhold som har en sentral betydning på hvordan det er å være minoritetsspråklige foreldre i dagens barnehage. Først og fremst er språket en faktor for hvordan man har det som minoritetsspråklig foreldre i dagens barnehage. I alle intervjuene og dagbøkene kommer språket gjentatte ganger frem som en faktor for trivsel, samarbeid, kommunikasjon, deltakelse, inkludering og integrering. Som svar på denne problemstillingen viser jeg til funnene i analysen av foreldrenes utsagn i intervjuene og dagbøkene. Foreldrene forteller om situasjoner der de føler seg utilpass og utestengt på grunn av språket, som for eksempel i felles sammenkomster med resten av foreldregruppen. Språket blir her en form for hindring, og det dannes lett grupper, en for norske og en for minoritetsspråklige. Foreldrene uttrykker at noen ganger er de redde for å si noe feil på norsk og dumme seg ut, de velger da å tie og ikke si noe i det hele tatt. Språket er en av de største utfordringene ved å være minoritetsspråklige foreldre. Det norske språket fungerer som en maktform og som en form for verdig kapital i møte med barnehagen.

Ifølge Bourdieu (1930-2002) finnes det samfunnsmessig makt i form av sosial, økonomisk, kulturell og symbolsk kapital. Disse kapitalformene inneholder maktforhold som virker i det skjulte mellom mennesker i det sosiale rommet. Det er type kapital som danner sosiale forskjellsrelasjoner i forhold til økonomiske, sosiale og kulturelle ressurser som resulterer i ulike maktreasjoner (Gregersen & Mikkelsen, 2007). Språket er både en kulturell og sosial kapital. Gjennom språket har man adgang til den dominerende kulturen og kan inngå i samspill med andre. Språket er en sosial kapitalform i den forstand at gjennom språket har man relasjoner med familie, venner og andre. En av grunntankene til Bourdieu (1930-2002) er

at de sosiale betingelsene mennesker har er avgjørende for hvordan man oppfatter seg selv og handler i verden (Gregersen & Mikkelsen, 2007). Minoritetsspråklige foreldre kan føle seg mindre verdt og lite ressurssterke når de ikke er i stand til å kommunisere og samhandle med verken de ansatte eller de andre foreldrene på grunn av språkets begrensninger. Foreldrene gir inntrykk av at flertallet av de ansatte i de ulike barnehagene ikke lar språket være en hindring og kommuniserer med foreldrene på tross av foreldrenes språklig kompetanse. Det er en mor som forteller en episode der pedagogiskleder på avdelingen anvender språket som makt i en garderobesituasjon. I Følge Bourdieu (1930-2002) har alle samfunn sine adgangskriterier og utstøtningsmekanismer, aktørene i disse samfunnene sin sammensetning av økonomisk, kulturell og sosial kapital er avgjørende for adgang og betydningen man får i det spesifikke samfunnet (Gregersen & Mikkelsen, 2007). Da er det nødvendig å spørre hvilke type økonomisk, sosial og kulturell kapital som anses i barnehagen av betydning og som en ressurs? Er det en form for makt å være etnisk norsk og snakke flytende norsk i motsetning til nytilkomne minoritetsspråklige foreldre som ikke behersker språket? En av foreldrene i utvalget forteller at hun har lagt merke til at mennesker med Latin Amerikansk opprinnelse blir bedre mottatt enn grupper fra Midtøsten. Og mer enn en av mødrene uttrykker en lettelse over at det ikke er så store ulikheter fra å være Latin Amerikansk og norsk i forhold til muslimer og nordmenn. En del av foreldrene uttrykker utfordringer i barnehagen knyttet opp mot foreldregruppen, her er det vanskelig å få kontakt og man opplever grupperinger, utestengelse og ensomhet. Slike sosiale relasjoner kan være ”usynlige for øyet” i barnehagehverdagen, men i høy grad regulerer de den sosiale praksisen blant foreldregruppen. Det er mekanismer som man gjerne ikke ser så tydelig og ikke tenker noe særlig over, men når man er den som møter disse utstøtningsmekanismene er de ikke noe ”usynlige”. Muligens noen av de norske foreldrene anser minoritetsspråklige foreldrene som ”ressurssvake” og som ikke har en verdig sosial og kulturell kapital til å få innpass i gruppen?

Både de ansatte og de andre foreldrene i barnehagen kan gi uttrykk for fordommer og holdninger om at minoritetsspråklige foreldre er ”ressurssvake”. En stor del av foreldrene i utvalget er mennesker med gode utdanninger fra hjemlandet. De har verdig sosial, kulturell og økonomisk kapital som har fungert som maktformer i deres hjemland. Jeg snakker her om klassereise, alle foreldrene i utvalget har tatt en klassereise. Denne klassereisen er en del av dem og den påvirker barnas fremtid. Ifølge Trondman (1994) innebærer klassereise å måtte leve i to verdener. Trondman (1994) understreker at man aldri klarer å rive seg helt løst fra den gamle verden og heller aldri leve seg helt inn i den nye verden, en havner litt mellom

barken og veden. De fleste foreldrene har dessverre opplevd en nedover klassereise som Trondman (1994) kaller for en "omvendt klassereise". Foreldrene har reist nedover i samfunnets hierarki, fra å være kontormann til å male hus her i Norge. Dette bærer foreldrene med seg og det påvirker deres selvbilde, hvis de i tillegg blir møtt med at deres kapitalformer er lite verdt påvirker det dem som foreldre i barnehagen. Foreldrerollen blir påvirket av hvordan foreldrene opplever at de blir møtt og oppfattet av dem rundt seg i barnehagen, det har en påvirkning på hvordan de selv ser og oppfatter seg selv som individ. Foreldrene uttrykker at de ser på det som en ressurs å kunne lære et nytt språk og at ved å lære seg norsk kan de integrere seg i det norske samfunnet og sosialisere seg med nordmenn. Ved å lære språket lærer de å forstå det norske samfunnet og den norske mentaliteten, eller som en mor sier "de sosiale kodene som fungerer i det norske systemet". Morsmålet er en faktor som de ser på som en viktig ressurs både for dem selv og for barnas fremtid, de verdsetter morsmålet høyt og anser det som verdig kapital i møte med Norge. I utvalget var foreldrene delt inn i to grupper, de som har bodd her i ca. 20-25 år og som tidligere har hatt barn i barnehagen og de som kun har bodd her i ca. 5 år og har barn i barnehagen nå. Ut ifra funnene kan man konkludere med at språket er en like viktig faktor for inkludering og integrering i dag som 20 år siden.

Funnene av analysen indikerer på at det er utfordrende å være minoritetsspråklig foreldre i dagens barnehage. Språket er den mest utfordrende delen av integreringsprosessen for foreldrene, språket gir oss mennesker makt til å kunne delta, utrykke meninger og gjøre oss forstått. I tillegg møter foreldrene daglig utfordringen av å være i "inntrådeprosessen" (Trondman, 1994) der deres verden møter den nye verden daglig. I denne prosessen finner foreldrene seg i å undre over "hvem er jeg", en identitetssøkende og integrerende prosess.

Fra barnehagens side er språkdelen en av de mest utfordrende faktorene i samarbeid med minoritetsspråklige foreldre. Ofte kan det være at foreldrene ikke kan verken norsk eller engelsk, i tillegg er det ikke alltid at barnehagene får tak i morsmålsassistenter som utgjør en ressurs både for barna, foreldre og barnehagen.

5.1a Minoritetsspråklige foreldre i skjæringspunktet mellom to kulturer:

Analysen viser at foreldrene tåler mye for barnas fremtid, de forteller om utfordringen knyttet til det å ha reist fra hjemlandet til det nye ukjente Norge. Det er håpet og drømmen om at barna skal få en bedre fremtid som får dem til å kjempe, holde hodet høyt og ikke gi opp når man møter de tøffe motbakkene med skam, utestengelse og tristhet. Foreldrene har drømmer,

ønsker og ambisjoner for barna og ser på skole og utdanning som muligheter til et bedre liv og fremtid. Foreldrene forteller at de har kjempet for at barna skal holde seg på rett spor, ha ambisjoner og innsatsvilje til å lykkes. Det er på grunn av barnas mulighet til en bedre fremtid at foreldrene har tatt klassereisen.

Utfordringene knyttet til å være foreldre mellom to kulturer er mange. Vi kan høre foreldrene forteller om utfordringer knyttet til synet på barn, barndom og oppdragelsen. En del av foreldrene forteller at i begynnelsen av deres liv her i Norge opplevde de en form for hjelpeløshet ovenfor oppdragelsen av barna i forhold til deres tradisjoner, kontekst og samfunn. Men med tiden har de tilpasset seg og har forståelse for at barna er blitt sosialisert i et annet samfunn enn dem selv. De møter også utfordringer knyttet til dem selv personlig som at de ikke helt passer inn og dette får de bekreftet ved utestengelse og ekskludering av de andre foreldrene i barnehagen. De uttrykker bekymringer for at barna skal oppleve rasisme og mobbing på grunn av hud- og hårfarge. Å være foreldre i mellom den latinske og den norske kulturen er ikke en dans på roser, men foreldrerollen er ikke enkel uansett om man er norsk, chilensk, afrikansk, dansk eller polsk. Å være foreldre er en de tøffeste oppgavene i livet der man ikke har fasitsvar eller en oppskrift man kan følge. Som foreldre må man prøve seg frem og feile. Likevel står minoritetsspråklige foreldre ovenfor en dobbel så hard oppgave.

Foreldrene bærer med seg i sin habitus den latinske kulturen, mens barna bærer med seg begge to, i større grad den norske kulturen da den blir forsterket gjennom barnehage, skole og venner. I følge Bourdieu (1930-2002) er habitus betegnelsen for den sosiale historien innkorporert i den biologiske kropp til hvert menneske. Det er de sosiale og kulturelle erfaringene og verdiene vi tar med oss fra fødselen av og som former oss til de individene vi er. Habitus er et sett av sosiale skapte disposisjoner, vi utvikler oss gjennom individuelle, kollektive og samfunnsmessige forhold (Gregersen & Mikkelsen, 2007). Foreldrene har en annen habitus enn norske foreldre. I tillegg har de minoritetsspråklige foreldrene utviklet seg gjennom andre samfunnsmessige forhold. Habitus er innvevd i oss alle og er selve prinsippet handlingene våre er basert på. Ved å arbeide med en integrerende sosialisering (Engen, 1989) tankegang og arbeidsmetode i samarbeid med minoritetsspråklige foreldre kan man ved hjelp av perspektivutvidelse endre ens habitus ved nye erfaringer og opplevelser.

Foreldrene uttrykker at de møter som foreldre utfordringer knyttet til ungdomsårene, det med å ønske å være selvstendig i en ung alder og drikkekulturen som dessverre starter i en veldig ung alder i Norge. Likevel ser foreldrene ikke på dette som en kulturell konflikt, men mer

som en utfordring av det å være foreldre. En mor sier at hvis noe er normalt her, men ikke er normalt for enn selv som person, så er det simpelthen ikke normalt. Ut ifra analysens funn tyder det på at det er mer av en utfordring for foreldrene å være i mellom to kulturer enn barna. De fleste av barna kommer til Norge i en alder av 1-4 år og blir automatisk sosialisert inn i det norske samfunnet gjennom barnehage, skole, venner og nærmiljø. De kjenner ikke så mye til det som er i hjemlandet bortsett fra det foreldrene forteller og kulturen som opprettholdes i hjemmet av foreldre. For foreldrene er det tvert imot, de kjenner til kulturen, samfunnet og tradisjonene fra hjemlandet, slik som den ene moren sier "hvordan systemet og kodene til det systemet fungerer", dette er innkorporert i deres habitus.

Å være foreldre i skjæringspunktet mellom to kulturer bringer med seg sine utfordringer. Foreldrenes stemmer er med på å gi oss et innblikk i hvordan de som foreldre opplever det å være i skjæringspunktet mellom to kulturer. Foreldrene uttrykker utfordringer som kan ses i sammenheng med Trondmans (1994) tredje mellommenneskelige prosess, "*Två världra, en människa*". Foreldrenes klassereise er gjort og de har tilpasset seg det norske samfunnet, de er forsonet og innforstått med at både de selv og barna "tilhører" to ulike "verdener". Det er ingen vei tilbake da klassereisen er fullført, utfordringen som foreldrene møter her er å finne balansen med å "tilhøre" to "verdener". I analysen uttrykker mødre for at det ikke finnes kulturelle konflikter for dem, men generelle konflikter som alle foreldre møter. Hadde det vært kulturelle konflikter, hadde det resultert i en hindring for kommunikasjon og manglende møtepunkter. Analysen forteller oss at dette er reflekterte foreldre med mye interesse i barnas fremtid, likevel bærer de med seg en del bekymringer knyttet til det å være minoritetsspråklige foreldre i skjæringspunktet mellom to kulturer. I følge Trondman (1994) blir man som reisende aldri helt 100 % integrerte medlemmer, man må resonere seg med å være "både – og". Det er her utfordringen i skjæringspunktet mellom to kulturer som minoritetsspråklige foreldre ligger. Det er to ulike sett av verdier som settes opp mot hverandre for foreldrene, et sett av verdier og normer som er viktige i deres kultur og et sett av verdier og normer som er viktige i det norske samfunnet (Ohna, 2001).

5.1b Barnas sosialiseringssprosess i skjæringspunktet mellom to kulturer.

Foreldrene i studien uttrykker viktigheten av at barna kjenner til sine røtter ifra hjemlandet. De legger stor vekt i at barna kan snakke spansk slik at de er i stand til å kommunisere med familien i hjemlandet. Et foreldrepar forteller om datteren deres på 5 år som er veldig bevisst på at hun er tokulturell, har to ulike språk, ulik mat og at datteren forstår kulturenes ulike

”koder”. De forteller at hun er fri til å velge og at deres barn er heldige som kan ta det beste med seg ifra begge kulturene. Mødrene uttrykker særlig en forståelse for at barna er blitt fornorsket og at de har enn annen kultur, meninger, holdninger og væremåte. Dette aksepterer de og ser på som en fordel for barnas fremtid. De har forståelse for at barna har blitt sosialisert inn i det norske samfunnet via barnehagen, skolen og venner, dermed er barna blitt mer ”norske” enn kun Chilenske, Colombianske og Mexicanske. Engens (1989) begrep integrerende sosialisering kan man se mye av i foreldrenes holdninger. Foreldrene har forståelse for at barna integreres i det nye samfunnet både rent språklig sett, men også tilegner seg de norske verdiene, normer og tankegang. De fleste barna kom hit i en alder av 1- 4 år, da gjennomgår de en resosialisering av den primære sosialiseringen. I integrerende sosialisering er det fullt interessefellesskap mellom barnehage og hjem samt delvis verdifellesskap mellom barnehage og hjem. Foreldre i utvalget forteller at de var veldig fornøyde med barnehagene fordi at de kunne se at barna deres lærte språket, sosialiserte seg med norske barn og kom hjem med nye læringserfaringer. Foreldrene var interessert i at barna skulle lære språket og sosialisere seg inn i det norske samfunnet, noe som også er en gjensidig interesse fra barnehagens side. I analysen kan man se at foreldrene forteller om stoltheten de følte når barna snakket norsk, lærte å være selvstendig i form av å kle på seg selv, drive med kunst og håndverk og være ute i all slags vær. Det er delvis verdifellesskap mellom barnehagen og foreldrene da de bærer med seg verdier ifra hjemlandet som ikke er helt lik de norske verdiene. Foreldrene forteller om utfordringer knyttet til kjønnsroller, som den ene moren som ikke liker at gutten hennes lager og går med smykker i barnehagen. Selvstendigheten som jenter har her i Norge i en veldig ung alder har vært en utfordring for foreldrene i oppdragelsen. Verdiene, synet og respekten man har for naturen, de eldre og lærere er ulik fra den Latin Amerikanske og den norske kulturen. Det nære familiebandet som de ikke finner her i Norden like sterkt som i Sør-Amerika oppleves som at nordmenn er kalde. Også skolesystemet er annerledes enn i deres hjemland med tanke på karaktersystemet og kravene som barna blir presentert for. I begynnelsen var dette vanskelig for foreldrene, at barna skulle vokse opp med andre verdier, men med tiden har foreldrene tilpasset seg og forstår at barna har mange av de norske verdiene og holdningene. En mødre forteller at hun forventet at sønnen hennes skulle oppføre seg etter den Chilenske oppdragelsen og prinsippene under hennes tak.

Ifølge Engen (1989) er resultatet av integrerende sosialisering at tidligere sosialisering forsterkes, samtidig som ny sosialisering foregår. Dette kan vi høre foreldrene forteller om i

analysen. Foreldrene og barnas kultur ble forsterket i barnehagene ved at de feiret deres nasjonaldag, satt opp flagget, hadde deres tradisjonelle matretter og musikk. Barnehagen viste interesse for deres røtter og viste like mye både foreldrene og barna en grad av bekreftelse. Ifølge Engen (1989) legger dette grunnlaget for perspektivutvidelse. I analysen av foreldrenes stemmer får vi et solid innblikk i foreldrenes tanker om barnas sosialiseringssprosess i skjæringspunktet mellom to kulturer. Foreldrene uttrykker forståelse og aksept for barnas sosialiseringssprosess i det norske samfunnet. De ønsker at barna skal lære språket, kulturen og integreres inn i det norske samfunnet. De ser på det som en fordel for barna og deres fremtid. Det er på bakgrunn av foreldrenes interesse for barnas fremtid at de har foretatt klassereisen fra det kjente til det ukjente. De har fullt interessefelleskap med barnehagen, men delvis verdifelleskap. Det er klart at foreldrene møter noen utfordringer i forhold til ulike verdier og normer, men de tilpasser seg for de har barnets beste interesse for fremtiden. Foreldrene uttrykker at barna deres er heldige som kan velge det beste fra to ”verdener”.

5.2 Barnehagens muligheter til å myndiggjøre minoritetsspråklige foreldre:

Muligheten og retten til å forstå, delta, si sin mening og tanker står i et direkte forhold til språket. Ved hjelp av kommunikasjon blir vi delaktige og kan være i samspill med våre medmennesker (Säljö, 2008). Säljö (2008) beskriver språkets funksjon todelt, språket som et system og som menneskelig virksomhet i kommunikasjon der vi mennesker utveksler informasjon med hverandre. Det er språkets kommunikative system som utgjør en viktig komponent. Hva kan så barnehagen gjøre for å myndiggjøre minoritetsspråklige foreldre? Basert på foreldrenes stemmer og erfaringer viser analysen at myndiggjøring av minoritetsspråklige foreldre i barnehagene er mulig ved å anerkjenne deres språklige og kulturelle kapital, som blir sett på som en ressurs av de ansatte. Foreldrenes språklige og kulturelle kapitaler blir aktivt tatt i bruk i barnehagen ved å markere deres nasjonaldag, flagg, mattradisjoner og språk. Foreldrene forteller om barnehagen som alltid inkluderer dem i fellessammenkomster. Den ene moren forteller at barnehagen ”insisterer” på at de skal komme, tar frem kalenderen og viser tidspunktet, de for også sønnen hennes til å oversette det de sier. Barnehagene viser at de ser, hører, respekterer og forstår de minoritetsspråklige foreldrene.

Når barnehagen viser foreldrenes røtter en form for status i form av at det er lærerikt, spennende og nyttig vokser foreldrenes selvtillit og kan kompensere for utryggheten rundt det norske språket. Når barnehagen anerkjenner foreldrenes sosial og kulturell kapital dannes det

verdi og interessefellesskap mellom barnehage og hjem. I følge Höem (1992) dannes det verdikonflikt mellom barnehage og hjem dersom barnehagen ikke anerkjenner foreldrenes kompetanse.

Analysen av foreldrenes stemmer viser at det er mulig for barnehagen å myndiggjøre og anerkjenne de minoritetsspråklige foreldrene ved at de inkluderes i barnehagehverdagen der deres ressurser og kompetanse blir aktivt tatt i bruk. Dette resulterer i positivitet ved at foreldrene får en mestringsfølelse, de inkluderes og dermed deltar de i alle fellesaktivitetene. Et foreldrepar skryter om barnehagen, der de forteller at de alltid ble godt tatt imot av alle de ansatte. Faren forteller om styreren i barnehagen som var en ”fantastisk hyggelig dame” som alltid gjorde kommunikasjonen mellom dem mulig på tross av deres manglende norskkunnskaper. Det som dette foreldreparet forteller om handler om respekt, tillit, åpenhet og anerkjennelse. Foreldrene forteller om utfordringer knyttet til foreldregruppen i barnehagen, her merkes det en form for utestengelse og lite interesse. Igjen er dette noe som er ulikt fra barnehage til barnehage, et foreldrepar sier at det ikke eksisterer grupperinger i barnehagen deres. I Rammeplanen for barnehagens oppgaver og innhold (2006) understrekes betydningen av samarbeid med hjemmet der det blant annet står skrevet at barnehagen må vise respekt og anerkjennelse for ulike familieforhold. Barnehagen skal komplimentere miljøet i hjemmet og representere dette i barnehagens miljø. Dette innebærer kommunikasjon, samarbeid, aksept og forståelse for hverandres kulturer, et inkluderingsyn. I tillegg myndiggjøres foreldrene ved hjelp av morsmålsassistenten som fungerer som en tolk og kulturformidler. For foreldrene som ikke har gode norskkunnskaper er morsmålsassistenten med på å gi dem en stemme i barnas hverdagsliv i barnehagen.

Ut ifra enkelte foreldres historier og erfaringer kan man konkludere med at det er mulig at minoritetsspråklige foreldre myndiggjøres i barnehagen i form av anerkjennelse, respekt, aksept og inkludering av deres sosiale og kulturelle kapital. Barnehagen anser foreldrenes kapitalformer som ressurser, dermed dannes det et likeverdige forhold, verdi og interessefellesskap finnes og dermed skapes det gode relasjoner mellom foreldre og ansatte. Men det problematiske i dataen er nettopp begrepet ”mulighet”. Ut ifra foreldrenes stemmer finnes det i barnehagen rom for muligheter i samarbeidet mellom barnehagen, foreldregruppen og minoritetsspråklige foreldre. Vi kan se og høre tendenser i noen av foreldrenes stemmer der barnehagen har et inkluderingsyn som åpner opp for dialog og samhandling på tross av ens ulike holdninger, kultur og språk. Likevel kan vi se motsatte

tendenser der foreldrene forteller om opplevelser der de har opplevd ekskludering, utestengelse og en del vonde følelser knyttet til barnehage og hjem samarbeidet. Det er rom for mulighet, for at de minoritetsspråklige foreldrene blir myndiggjort i barnehagen, dette kan vi se i analysen av foreldrenes stemmer der i de tilfellene foreldrene blir myndiggjort anerkjennes de som kompetente voksne. Vi får høre to tilfeller der to mødrer opplever det motsatte av myndiggjøring, påskefrokost episoden og garderobe situasjonen. Her blir mødrene ikke sett, hørt, respektert eller forstått. Som nevnt tidligere i studien ble utvalget delt inn i to grupper der de representerer to ulike kategorier. Tre foreldrepar har barn i barnehagen nå og de tre andre foreldrepårene hadde barn i barnehagen for ca 20 år siden. Det interessante er at disse to gruppene viser ingen signifikante forskjeller i dataen da det verken fremkommer noen tydelige eller store forskjeller.

Det er faktisk slik at det er barnehagens ansvar å bidra til å utjevne sosiale forskjeller og ha en forebyggende funksjon (Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver, 2006). Barnehagen som en institusjon med mye kunnskap og fag skal kunne ta fatt i denne problematikken og videreføre det til hele foreldregruppen. Slik jeg ser det er det et fokusområde man stadig skal arbeide med i barnehagen, ikke et tema som varer kun i en måned. Jeg kan prøve å forestille meg hvordan det må føles å være minoritetsspråklig foreldre i godt voksen alder, bli utestengt og oppleve ekskludering foran ditt barn. Jeg vet av egen erfaring fra mine foreldre og i fra informantenes historier at det gjør noe med deg som foreldre, du føler deg mindre verdt og at du ikke strekker til som foreldre. Det er i forhold til et fellesskap av individer at vi får vår sosiale betydning i et rom, hvilken sosial betydning får de minoritetsspråklige foreldrene? Det sender ut signaler om ulikhet, ”oss” og ”dem” (Høem, 1992).

6.0 Konklusjon:

Hovedintensjonen har vært å avdekke ulike prosesser og mekanismer om hvordan det er å være minoritetsspråklige foreldre i barnehagen. Disse mekanismene og prosessene er usynlige for øyet, men regulerer praksisen i barnehagen. Jeg har ønsket å studere hvordan barnehagen som en inkluderingsarena integrerer minoritetsspråklige foreldre. Når innholdet i intervjuene og i dagbøkene handler om å være minoritetsspråklige foreldre i Norge vil det automatisk komme frem ”vi og de” skiller. Studien er ikke en undersøkelse av ”vi og de”, men hvordan ”vi og de” fremkommer i den norske barnehagen (Ohna, 2001). Hvordan er det så å være minoritetsspråklige foreldre i barnehagen? Basert på analysen av foreldrenes stemmer er det tre sentrale utfordringer foreldrene belyser i dagens barnehage som minoritetsspråklige foreldre: språket, kultur og holdninger. Analysen av foreldrenes stemmer viser at når barnehagen anerkjenner foreldrenes språk, bakgrunn og kultur resulterer det i økt deltakelse og integrering, det er myndiggjøring. Samtidig gir analysen av foreldrenes stemmer en indikasjon på at barnehagen må arbeide videre og mye mer systematisk med holdninger rettet mot minoritetsspråklige foreldre. På bakgrunn av denne studien kan man konkludere med at barnehagen til en viss grad er med på å reprodusere de sosiale ulikhetene mellom minoritetsspråklige og norske foreldre.

6.1 Videre forskning:

Barnehagen har en sentral utfordring i videre arbeid og utvikling for å skape et fullverdig inkluderingsarena. Først og fremst ligger utfordringen og det videre arbeidet i hvordan førskolelærerutdanningen er lagt opp. Det må inn mer teori og problemstillinger om det flerkulturelle Norge i grunnutdanningen. Tematikken minoritetsspråklige foreldre må inn i grunnutdanningen og det må forskes mer om tematikken, ulike typer studier som belyser ulike aspekter av det å være minoritetsspråklige foreldre, ungdom og barn i det norske utdanningssystemet. Videre kan tematikken minoritetsspråklige foreldre studeres i mastergrad i barnehagevitenskap. Ved å studere og forske på de ulike aspektene og prosessene om tematikken minoritetsspråklige foreldre, ungdom og barn bevisstgjør man tema, synliggjør og slik kan man redusere de ulike utfordringene man møter ute i praksisfeltet. Det kan også tas videre til Ph.D.- program i utdanningsvitenskap der man kan bidra med tverrfaglig kunnskapsutvikling og bidra til styrkning av grunnutdanningen, praksisfeltet og førskolelærers profesjonskunnskap.

7.0 Litteraturliste:

- Bakken, A. (2003), *Minoritetsspråklige ungdom i skolen: reproduksjon av ulikhet eller sosial mobilitet?* Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring NOVA rapport 2003:15
- Bozarslan, A. (2001), *Möte med månfald. Förskolan som arena för integration.* Stockholm: RUNA förlag AB
- Engen, T.O. (1989) *Dobbeltkvalifisering og kultursammenlikning: utkast til en oppdragslæreplan-og planleggingsmodell.* Vallset: Oplandske bokforlag.
- Eriksen, T.H. (red.). (2001) *Flerkulturell forståelse.* Oslo: Universitetsforlaget.
- Giddens, A. (i samarbeide med Birdsall, K): nyöversättning: Nilsson, B. fackgranskning: Carle, J. (2003) *Sociologi.* Lund: Studentlitteratur.
- Gilje, N. og Grimen, H. (2009) *Samfunnsvitenskapenes forutsetninger: Innføring i samfunnsvitenskapenes vitenskapsfilosofi.* Oslo: Universitetsforlaget.
- Gregersen, C. & Mikkelsen S.S. (2007), *Ingen arme, ingen kager! En Bourdieu-inspirert praksisanalyse af skolens sociale sortering.* København: UP- Unge pædagoger.
- Hoëm, A. (1992) *Sosialisering. En teoretisk og empirisk modellutvikling.* Oslo: Universitetsforlaget.
- Høigård, A. (2006) *Barns språkutvikling, muntlig og skriftlig tale.* Oslo: Universitetsforlaget AS.
- Kunnskapsdepartementet (2006) *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver.*
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2010) *Det kvalitative forskningsintervju.* Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Løkken, G. & Søbstad, F. (2003) *Observasjon og intervju i barnehagen.* Universitetsforlaget.
- Nevøy, A. (2007). *"Forskningsprosessen". I A. Nevøy en analyse av spesialpedagogikkens institusjonelle selvforståelse.* Doktoravhandling, Universitetet i Stavanger.
- Ohna, S.E. (2001) *"Metode". I S.E. Ohna å skape et selv. Døves fortellinger om interaksjon med hørende, s. 91-134.* Oslo: Unipub (44 sider).
- Sand, T. & Walle- Hansen, W. (red.). (1992) *Sosialisering i dag.* Oslo: Ad Notam Gyldendal
- Säljö, R. (2008) *Læring i praksis, et sosiokulturelt perspektiv.* Oslo: Cappelen akademisk forlag.

Stavanger Aftenblad (06.09.11). *Det flerkulturelle Norge. Selvbildet utfordres.*

Thagaard, T. (2009). *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitativ metode.* Bergen: Fagbokforlaget

Trondman, M. (1994) *Bilden av en klassresa: Sexton arbetarklassbarn på väg till och i högskola.* Stockholm: Carlssons bokförlag AB.

Utdanning Nr. 14/09.september 2011. Portrett: Foreldrelederen, Loveleen Brenna. Oslo: Utdanningsforbundet.

Wennerström, U.B. (2003) *Den kvinnliga klassresan.* Göteborg: Department of Sociology, Göteborg University.

Widerberg, K. (2001). *Historien om et kvalitativt forskningsprosjekt.* Oslo: Universitetsforlaget.

Internett:

<http://www.ssb.no/innvandring/>

<http://www.stavanger.kommune.no/Om-Stavanger/Stavangerstatistikken/>

Vedlegg 1

Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS
NORWEGIAN SOCIAL SCIENCE DATA SERVICES

For full NSD-fakta:
N-5007 Ber
Norway
Tel: +47 55 58 58
Fax: +47 55 58 58
nsd@nsd.uib.no
www.nsd.uib.no
Org.nr. 985 32

Anne Newøy
Institutt for allmennlærerutdanning og spesialpedagogikk
Universitetet i Stavanger
4036 STAVANGER

Vår dato: 26.01.2011

Vår ref: 25822 / 3 / MSS

Deres dato:

Deres ref:

TILRÅDING AV BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 20.12.2010. All nødvendig informasjon om prosjektet forelå i sin helhet 24.01.2011. Meldingen gjelder prosjektet:

25822	<i>Minoritetspråklige barn og foreldre i det Norske utdanningssystemet, barnehaggeforundersøkelser</i>
Behandlingsansvarlig	Universitetet i Stavanger, ved institusjonens øverste leder
Daglig ansvarlig	Anne Newøy
Student	Daniella Maglio

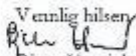
Personvernombudet har vurdert prosjektet, og finner at behandlingen av personopplysninger vil være regulert av § 7-27 i personopplysningsforskriften. Personvernombudet tilrår at prosjektet gjennomføres.

Personvernombudets tilråding forutsetter at prosjektet gjennomføres i tråd med opplysningene gitt i medeskjemaet, korrespondanse med ombudet, eventuelle kommentarer samt personopplysningsloven/helseregisterloven med forskrifter. Behandlingen av personopplysninger kan settes i gang.

Det gjøres oppmerksom på at det skal gis ny melding dersom behandlingen endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for personvernombudets vurdering. Endringsmeldinger gis via et eget skjema, http://www.nsd.uib.no/personvern/forsk_stud/skjema.html. Det skal også gis melding etter tre år dersom prosjektet fortsatt pågår. Meldinger skal skje skriftlig til ombudet.

Personvernombudet har lagt ut opplysninger om prosjektet i en offentlig database, <http://www.nsd.uib.no/personvern/prosjektoversikt.jsp>.

Personvernombudet vil ved prosjektets avslutning, 27.05.2011, rette en henvendelse angående status for behandlingen av personopplysninger.

Vennlig hilsen

Bjørn Henriksen

Marie Strand Schildmann

Kontaktperson: Marie Strand Schildmann tlf 55 58 31 52
Vedlegg: Prosjektvurdering
Kopie: Daniella Maglio, Nedre Stokkavei 71 B, 4023 STAVANGER

Avdelingskontor / District Office

OSLO: NSD, Universitetet i Oslo, Postboks 1053 Blindern, 0316 Oslo, Tel: +47 22 85 52 11, nsd@uio.no

TRONDHEIM: NSD, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, 7491 Trondheim, Tel: +47 73 79 19 07, kjenn@iuhed.net

TRONDHØP: NSD, HSL, Universitetet i Tromsø, 9237 Tromsø, Tel: +47 77 64 42 35, maria-anna.annem@uit.no

Personvernombudet for forskning

Prosjektvurdering - Kommentar

Prosjektnr: 25822

Prosjektets formål er å få innsikt i foreldreperspektivet i forhold til inkludering i barnehagen i det Norske samfunnet, å få tak i foreldrenes stemme om viktige prosesser som sosialisering, inkludering og kultur, samt å se om barnehagen er en arena som er med på å produsere eller utjevne/utviske sosiale ulikheter. Fokuset er på inkludering av minoritetsspråklige foreldre og barn i barnehagehverdagen.

Utvalget består av 6 - 8 minoritetsspråklige (spansktalende) foreldrepar med barn i barnehage. Utvalget rekrutteres gjennom to uformelle organisasjoner på Vestlandet. Leder av den enkelte organisasjonen formidler forespørsel om deltakelse til sine medlemmer.

Personvernombudet finner informasjonsskriv av 24.01.2011 tilfredsstillende. Informasjonsskriv er utformet både på norsk og spansk.

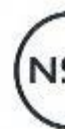
Datamaterialet innhentes gjennom personlig intervju og loggbøker. Loggbøkene skal fungere som dagbøker over en tidsperiode på 2-3 uker.

Det registreres direkte personidentifiserende opplysninger i form av navn og kontaktopplysninger. Det innhentes opplysninger knyttet til foreldrenes tanker og perspektiver om det å være minoritetsspråklige foreldre i barnehagen. Videre innhentes noen opplysninger om barnet (tredjeperson) og dets hverdag i barnehagen. Det overordnede perspektivet er foreldrenes.

Ombudet legger til grunn at det ikke registreres opplysninger om tredjeperson (ansatte i barnehagen), jf. e-post fra student den 19.01.2011.

Det registreres sensitive personopplysninger om etnisk bakgrunn jf. pol. § 2, punkt 8 a).

Prosjektslutt er 27.05.2011. Datamaterialet anonymiseres ved at verken direkte eller indirekte personidentifiserende opplysninger fremgår. Koblingsnøkkel og lydfiler slettes. Indirekte personidentifiserende opplysninger som f. eks navn på barnehage fjernes, omskrives eller grovkategoriseres.

Anne Nevøy
Institutt for allmennlærerutdanning og spesialpedagogikk
Universitetet i Stavanger
4036 STAVANGER

Vår dato: 26.10.2011

Vår ref: 25827 MSS/IK

Deres dato:

Deres ref:

TILBAKEMELDING PÅ ENDRINGSMELDING

Vi viser til endringsmelding mottatt den 19. mars og 24. oktober 2011 for prosjektet:

25822 *Minoritetspråklige barn og foreldre i det Norske utdanningssystemet,
barnehageforeldres perspektiv*

Endringene gjelder en utvidelse av prosjektperioden samt en endring av tittelen på prosjektet. Prosjektslutt endres fra 27.05.2011 til 31.12.2011. Tittel endres til "*Å være minoritetspråklige foreldre i barnehagen*".

Ombudet forutsetter at prosjektet forevrig gjennomføres i tråd med tidligere korrespondanse, samt vår vurdering og kommentar av 26.01.2011.

Ta gjerne kontakt dersom noe er uklart.

Vennlig hilsen

Vigdis Namtvedt Kvalheim

Marie Strand Schildmann

Kontaktperson: Marie Strand Schildmann df: 55 58 31 52
Kopi: Daniella Maglio, Nedre Stokkavei 71 B, 4023 STAVANGER

Andre representanter / Other Offices:

OSLO: NSD, Innkjøpsveset i Oslo, Postboks 1055 B Holm, 0415 Oslo. Tel: +47-22 81 52 11. nsd@nsd.no
TRONDHEIM: NSD, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, 7491 Trondheim. Tel: +47-73 92 19 07. lynn.warne@ntnu.no
VICIMAR: NSD, ITD, Universitetet i Tromsø, 9037 Tromsø. Tel: +47-77 61 43 35. marit.ane@iuh.uib.no

Vedlegg 2:

Intervjuguide:

Begynne med en avklaring av formålet med intervjuet. Det er anonymt, de deltar frivillig og materialet vil bli makulert senere.

Bakgrunn:

1. Når kom du/dere til Norge?
2. Hvilket land kommer du/familien din fra?
3. Kan du/dere fortelle om grunnen til at du/dere flyttet til Norge?
4. Hvilke utdannings- og arbeidserfaringer har du/dere fra "hjemlandet" og fra Norge?

Barnehagen:

1. Hva er dine/deres ønsker til barnehagen?
(er bhg en ressurs for barnet/avlastning for foreldre)
Kan du/dere beskrive/gi eksempler?
2. Hva håper du/dere og vil at barnehagen skal være for barnet deres?
Kan du/dere beskrive/gi eksempler?
(Hva tror du barnehagen ser på som sine oppgaver?)
3. Er det "noe" i barnehagen som ivaretar barnas "kulturelle røtter"? Hvordan i så fall?
Kan du/dere beskrive/gi eksempler?
4. Har barnet ditt/deres morsmålsassistent?
(Hvorfor ikke eller hvorfor ja, begrunne? Hva gjør de? Blir dere foreldre trukket inn?)

Innledning til neste spørsmål:

Å ha et annet språk kan være en utfordring i møte med den norske kulturen. En kan erfare utestengelse, forskjellsbehandling eller deltakelse i møte med den nye kulturen som minoritetsspråklig.

5. Kan du/dere fortelle om episoder i fra barnehagen?
Kan du/dere beskrive/ gi eksempler?

6. Deltar du/dere i dugnader, felles frokoster, høytidsfeiringer og ulike markeringer?
Hvordan er situasjonen da? Hvem prater dere med og hva prater dere om?
Kan du/dere beskrive/gi eksempler?
7. Er du/dere med i foreldrerådet? Har dere blitt spurt om å være en del av foreldrerådet?
Kan du/dere beskrive?
8. Hvordan opplever du/dere kommunikasjonen mellom barnehagen og dere? (I for eksempel situasjoner som møter, høytidsfeiring, garderobe osv).
Kan du/dere beskrive/gi eksempler?
9. Hvordan opplever du/dere at deres kultur blir møtt og respektert i barnehagen?
Kan du/dere beskrive/ gi eksempler?
10. Hvordan blir du/dere møtt som minoritetsspråklige foreldre (i møter, garderobesituasjon, festligheter, feiring av høytider, dugnad osv)?
Kan du/dere beskrive/gi eksempler?

Sosialisering:

1. Har du/dere gjort dere noen tanker om hvilken betydning det har at du/dere har spansk som morsmål i møte med norskspråklig barnehage? For eksempel ved levering/henting, foreldresamtale, foreldremøter og lignende?
(Barriere eller ressurs)
Kan du/dere beskrive/gi eksempler?
2. Hvilke tanker, ønsker og håp har du/dere om barnas skolefremtid?
(Eventuelle bekymringer?)
Kan du/dere beskrive/gi eksempler?
3. Hva er du/dere opptatt av når det gjelder oppdragelse og læring i barnehagen?
Kan du/dere beskrive/gi eksempler?
4. Hvordan ser du/dere på din/deres flerkulturelle bakgrunn, som et fortrinn eller en hindring i møte med barnehagen og skolen?

Kan du/dere beskrive/gi eksempler?

5. I hvilke situasjoner (bringe/hente, møter og lignende) snakker du/dere med de ansatte i barnehagen? Hva snakker dere om? Hva er bra/mindre bra?

Kan du/dere beskrive/gi eksempler?

Kultur:

1. Opplever du/dere kulturkonflikter som foreldre i Norge?

Kan du/dere beskrive/gi eksempler?

2. Hvilke utfordringer opplever du/dere med å oppdra barn som går i en norsk barnehage?

Kan du/dere beskrive/gi eksempler?

3. Hva vil du/dere si er de største "sosialiserings gapene" som minoritetsspråklige foreldre i møte med det norske utdanningssystemet og kultur? (Hvilke ulikheter møter man som foreldre, hva er det u-uttalte i den norske kulturen?)

Kan du/dere beskrive/gi eksempler?

Vedlegg 3:

Guía de entrevista:

Información Personal:

1. En que año llego usted a Noruega?
2. De qué país es usted y su familia?
3. Puede usted contarme cual fue el motivo de venir a Noruega?
4. Que tipo experiencias educativas y de trabajo tiene usted de su país y de Noruega?

Jardín infantil:

1. Cuáles son tus/sus expectativas/deseo para el jardín infantil?
(el jardín infantil es un espacio para los niños aprender o para los padres para descansar)
(Puede usted dar ejemplos y describir?)
2. Que desea y que quiere usted que el jardín infantil sea para sus niños?
(Puede usted dar ejemplos y describir?)
(Que crees tu el jardín infantil ve como sus responsabilidades y su trabajo?)
3. Hay "algo" en el jardín infantil que cumpla con las "raíces culturales" de los niños? Y como?
(Puede usted dar ejemplos y describir?)
4. Tienen sus niños traductor/asistente español en el jardín?
(Porque si o porque no? Qué hacen? Participan los padres?)

Introducción a la siguiente pregunta:

Tener otra idioma puede ser un desafío en el encuentro con la cultura noruega. Uno puede experimentar exclusión, discriminación o participación en el encuentro con la nueva cultura como una lengua minoritaria.

5. Puede usted dar ejemplos de situaciones del jardín infantil?
(Puede usted describir?)

6. Participa usted en los desayunos, voluntarios, celebraciones de días festivos y las marcas diferentes? Cómo es la situación entonces? Quién está hablando con usted y de que están hablando?
(Puede usted dar ejemplos y describir?)

7. Esta usted/ustedes en el consejo de los padres? Le han pedido ser parte de los padres del Consejo alguna vez?
(Puede usted dar ejemplos y describir?)

8. Cómo es la comunicación entre usted y el jardín infantil? (En situaciones tales como reuniones, celebraciones, armario, etc?)
(Puede usted dar ejemplos y describir?)

9. Como es su cultura recibida y respetada en el jardín infantil?
(Puede usted dar ejemplos y describir?)

10. Cómo se enfrenta/recibe ustedes como padres emigrantes? (en las reuniones, la situación de armario, fiestas, celebraciones, voluntarios, etc?)
(Puede usted dar ejemplos y describir?)

Socialización:

1. Usted/ustedes se han hecho algunas ideas acerca de la importancia que ustedes tienen español como lengua nativa en el encuentro con en jardín infantil noruego? (Por ejemplo en la entrega/recogida, los padres de llamadas, reuniones, etc?)
(Barrera o recurso)
(Puede usted dar ejemplos y describir?)

2. Qué pensamientos, deseos y esperanzas tiene usted sobre el futuro en relación a la educación de su hijo?
(O alguna preocupación?)

(Puede usted dar ejemplos y describir?)

3. Qué te preocupa en jardín infantil a lo que se refiere a la educación y el aprendizaje?

(Puede usted dar ejemplos y describir?)

4. Como ve usted en el fondo su multi-cultural como una ventaja o un obstáculo en la integración con el jardín infantil y en el futuro del niño en el sistema escolar?

(Puede usted dar ejemplos y describir?)

5. En qué situaciones (traer / llevar, reuniones, etc), habla usted con los empleados del jardín infantil? Y de qué hablan? (que es bueno/menos bueno?)

(Puede usted dar ejemplos y describir?)

Cultura:

1. Tiene usted experiencia sobre conflicto culturales como padres en la sociedad noruega?

(Puede usted dar ejemplos y describir?)

2. Que tipo de desafío, experiencia tiene usted sobre la crianza de los niños en un jardín infantil noruego?

(Puede usted dar ejemplos y describir?)

3. Qué diría usted que son las más grandes diferencias en la socialización noruega como padres emigrantes en el encuentro con el sistema noruego de educación y cultura? (Qué tipo de diferencias como padres extranjeros se encuentra uno en el camino? (lo que es no dicho en la cultura noruega?)

(Puede usted dar ejemplos y describir?)

Vedlegg 4:

Transkripsjonskonvensjoner:

F: Intervjuer.

I: Informant.

IM: Informant mor.

IF: Informant far.

... Pause.

STORE BOKSTAVER: noe som sies med ekstra trykk i og høy stemme.

() noe som sies med usikkerhet.

// noe som sies tenkende/nølende.

? Spørsmål/spørrende.

Kursiv noe som sies med lav tonehøyde, hviskes.

"" noe som sies med emosjonen trist.

\\ uenighet blant foreldreparet.

(())Utskriveren hører ikke hva som blir sagt.

Latter.

* * noe som sies med positivitet, fornøyd.

Mønster for analyse:

Hver tematikk får sin farge som man kan se igjen i intervjuene ved at ord/setninger fargelegges den fargen. Det dannes også en sirkel i den spesifikke fargen i et avsnitt som omhandler den tematikken. Dette for å kategorisere og tydeliggjøre eventuelle mønster.

- ✓ **Språk**
- ✓ **Familie**
- ✓ **Lengsel**
- ✓ **Kultur**
- ✓ **Annerledeshet /ulikhet / forandring**
- ✓ **Drømmer og ambisjoner.**
- ✓ **Ønsker / forventninger**
- ✓ **Tilpassing**
- ✓ **Inkludering: Bli sett og hørt**
- ✓ **Respekt**

- ✓ **Læring**
- ✓ **Utdanning**
- ✓ **Konflikter / utfordringer / bekymringer**
- ✓ **Samarbeid / deltakelse**
- ✓ **Kommunikasjon / kontakt / informasjon**
- ✓ **Mødrenes rolle**
- ✓ **Ensomhet**
- ✓ **”klassereise”**
- ✓ **Tristhet / lei seg**
- ✓ **Utestengt / ekskludert / forskjellsbehandling**
- ✓ **Arbeid.**

Vedlegg 5:

Informasjon:

Kontaktinformasjon:

Prosjektleder:

Daniella Maglio

dfemaglio@stud.uis.no

Tlf: 90 79 33 23

Veileder:

Anne Nevøy.

Anne.nevoy@uis.no

Tlf: 51 83 10 00 / 90 68 61 09

Informasjon om prosjektet:

Tittelen på prosjektet er ”Å være minoritetsspråklige foreldre i barnehagen”.

Prosjektets formål er å få innsikt i foreldreperspektivet i forhold til inkludering i barnehagen i det Norske samfunnet. Prosjektets intensjon er å få tak i foreldrenes stemmer om viktige prosesser som sosialisering, inkludering og kultur. Prosjektets formål er å se om barnehagen er en arena som er med på å produsere eller utjevne/utviske sosiale ulikheter. Fokuset er på inkludering av minoritetsspråklige foreldre i barnehagehverdagen.

Mitt ønske med prosjektet:

Det jeg ønsker med dette prosjektet er å få tak i stemmene til minoritetsspråklige foreldre i barnehagen. Jeg ønsker å få foreldreperspektivet på hvordan det er å ha barn i barnehagen som minoritetsspråklig foreldre. For å få til dette ønsker jeg å intervju dere og be dere skrive en loggbok som skal fungere som en barnehage ”dagbok”. Intervjuene og føring av ”dagbøkene” kan foregå og skrives på spansk. Jeg ønsker å snakke med dere om deres bakgrunn, deres tanker og planer for barnas fremtid, utdanning og sosialisering i det norske samfunnet. Hvordan det er å ha barn i barnehagen og hvordan barnehagen inkluderer dere. Ønsker også å ta opp temaer som kulturforskjeller og språk.

Med ”dagbok” mener jeg å skrive en sider hver dag, skal ikke ta mer enn 15 minutter der dere noterer ned situasjoner og tanker om barnehagehverdagen. Det vil bli brukt diktafon under intervjuet.

Tidspunkt og varighet:

Jeg vil levere ”dagbøkene” i april 2011 og hente dem etter 2 uker. Deretter ønsker jeg å foreta et intervju som vil vare i ca 1-2 timer i april/mai 2011.

”Dagbøkene” og intervjuene vil bli brukt i arbeidet med prosjektet og alle opplysninger vil bli anonymisert. Det betyr at ditt navn ikke vil stå i oppgaven. Jeg har også taushetsplikt. Det er kun jeg og min veileder som vil ha tilgang til datamaterialet. Alt vil bli slettet med en gang jeg er ferdig med oppgaven, som er i desember 2011.

Deltakelse i prosjektet skjer på frivillig basis. Når som helst mens studien pågår kan du velge å trekke deg fra å delta. Dersom du velger å trekke deg, vil allerede innhentede opplysninger bli slettet. Barnehagen og barnehage ansatte er ikke deltakere i prosjektet. Jeg vil derfor be dere om å ikke bruke navn på barnehagen og de ansatte i barnehagen.

Med vennlig hilsen

Daniella Maglio

Vedlegg 6:

Información:

Contacto información:

Daniella Maglio

Dfe.maglio@stud.uis.no

90 79 33 23

Información sobre el proyecto:

El título del proyecto es "Ser padres emigrantes en el jardín infantil".

El objetivo del proyecto es obtener una visión en la perspectiva de los padres en relación con inclusión en el jardín infantil en la sociedad noruega. La intención del proyecto es obtener la voz de los padres sobre importantes procesos como socialización, inclusión y cultura. La intención del proyecto es ver si el jardín infantil es una institución que produce o termina con las desigualdades sociales. La atención se centra en la inclusión de los padres de las lenguas minoritarias en la vida infantil.

Mis deseos del proyecto:

Lo que quiero con este proyecto es conseguir que las voces de los padres emigrantes en el jardín infantil se escuchen. Quiero que la perspectiva de los padres es saber lo que es tener hijos en el jardín infantil como padres de lenguas minoritarias. Para lograr esto, quiero hacerles una entrevista y le pediré que escriban un libro de registro que servirá como un "diario de vida". Las entrevistas y la escritura del "diario" se llevará a cabo y escrita en español. Quiero hablar con ustedes acerca de sus antecedentes, sus pensamientos y planes para el futuro de sus hijos, la educación y la socialización en la sociedad noruega. Cómo es tener hijos en el jardín infantil y cómo el jardín infantil los integran a ustedes. También hablaremos con ustedes sobre temas de diferencias culturales, socialización, idioma y comunicación.

En el "diario de vida" quiero decirles que escriban una o dos páginas todos los días, no debe tomar más de 15 minutos en el que anotaran las situaciones y sus pensamientos sobre los temas mencionados. El registrador de voz se utilizará durante la entrevista.

Hora y duración:

En primer lugar, les entregare el "diario de vida" en abril de 2011 y los ire a buscar después de 2 semanas. Después de trabajar con el "diario de vida" quiero hacerles una entrevista, que tendrá una duración de cerca de 1-2 horas en abril/mayo de 2011.

El "Diario de vida" y las entrevistas se utilizará en los trabajos del proyecto y será anónimo. Su nombre no estará en este estudio, voy a cambiar y ocultar la información. También tienen el deber de confidencialidad y sere la única que tiene acceso a los datos. Todo se borrará una vez que termine la tarea que sera entregada en diciembre 2011.

Participación en el proyecto se llevará a cabo sobre una base voluntaria, así que si no quieres participar, voy a respetarlo.

Atentamente a ustedes

Daniella Maglio

Vedlegg 7:

”Å være minoritetsspråklige foreldre i barnehagen”.

Informert samtykke: Foreldre

Universitetet i Stavanger

Kjell Arholmsgate

4036 Stavanger

Norge

Prosjektleder: Daniella Maglio

Veileder: Anne Nevøy, Universitetet i Stavanger.

Jeg har mottatt informasjon om prosjektet ”Å være minoritetsspråklige foreldre i barnehagen”.

Jeg ønsker å delta i prosjektet.

X

Signatur og dato av deltaker

X

Signatur og dato av prosjektleder

Vedlegg 8:

”Ser padres emigrantes en el jardín infantil”.

Consentimiento informacion: Padres

Universitetet i Stavanger

Kjell Arholmsgate

4036 Stavanger

Norge

Autora del proyecto: Daniella Maglio

Supervisor: Anne Nevøy, Universitetet i Stavanger.

He recibido informacion sobre el proyecto “Ser padres emigrantes en el jardín infantil”. He leído lo anterior y lo entiendo. Firmo y acepto la participación del proyecto.

X

Firma y dato de paricipadores

X

Firma y dato de autora

Vedlegg 9:

Veiledning til innholdet i dagbøkene:

Sett deg ned når du har tid og tenk over hvordan det er å være minoritetsspråklige foreldre i barnehagen. Dette er noe som ikke skal være tidskrevende for deg, skal ikke ta mer enn ca. 15 min og du trenger ikke å skrive mer en 1-2 sider. Dette er egentlig opp til deg selv, noen dager har du kanskje mer på hjertet enn andre dager ☺

Her er noen forslag til innhold i dagbøkene. Dette er en smørbrødsliste hvor du/dere velger de punktene som er mest aktuelle for dere.

- ✓ Hvordan vurderer du tilbudet i barnehagen? (Hva er bra/mindre bra?)
Kan du beskrive/gi eksempler?

- ✓ Noe spesielt som har hendt ved levering?
Kan du beskrive/gi eksempler?

- ✓ Noe spesielt som har hendt ved henting?
Kan du beskrive/gi eksempler?

- ✓ Hvordan er samarbeidet mellom barnehage og hjem?
Kan du beskrive/gi eksempler?

- ✓ I hvilke situasjoner (bringe/hente, møter og lignende) snakker du/dere med de ansatte i barnehagen? Hva snakker dere om? Hva er bra/mindre bra?
Kan du beskrive/gi eksempler?

- ✓ Hvordan oppleves det å ha et annet språk enn norsk i møte med barnehagen? For eksempel ved levering/henting, foreldresamtale, foreldremøter og lignende?
Kan du beskrive/gi eksempler

- ✓ Hvordan møter barnehagen kulturen deres?
Kan du beskrive/gi eksempler?

- ✓ Finnes det forskjellsbehandling på norske og ikke-norske i barnehagen?
Kan du beskrive/gi eksempler?

- ✓ Hvordan synliggjør barnehagen kulturen deres?
Kan du beskrive/gi eksempler?

- ✓ Finnes det kulturell bevissthet i barnehagen?
Kan du beskrive/gi eksempler?

- ✓ Hvordan blir du/dere møtt som minoritetsspråklige foreldre (i møter, garderobesituasjon, festligheter, feiring av høytider, dugnad osv)?
Kan du beskrive/gi eksempler?

- ✓ Hva sier barnet deres om barnehagen?
Kan du beskrive/gi eksempler?

Vedlegg 10:

Guía para el contenido de los “diarios de vida”:

Siéntese cuando tenga tiempo en el día y piense en cómo es ser padres emigrantes en el jardín infantil Noruego. Esto es algo que no debería tomar mucho tiempo para usted, no debe tomar más de aprox. 15 minutos y no es necesario escribir más que 1-2 páginas. Esto realmente depende de usted, algunos días es posible que tenga más que decir que otros días 😊

Aquí se presentan algunas sugerencias para el contenido de los diarios. Esta es una lista con diferentes puntos para usted seleccionar los puntos que son más relevantes para usted:

- ✓ Como considera usted el servicio del jardín? (Lo que es bueno/ y no tan bueno?)
Puede usted dar ejemplos y describir?

- ✓ Algo especial que ha sucedido en la entrega del niño?
Puede usted dar ejemplos y describir?

- ✓ Algo especial que ha sucedido al ir a recoger los niños?
Puede usted dar ejemplos y describir?

- ✓ Cómo es la cooperación entre el jardín infantil y el hogar?
Puede usted dar ejemplos y describir?

- ✓ En qué situaciones (traer / llevar, reuniones, etc) habla usted con el personal del jardín y sobre que hablan? Que temas? (Lo que es bueno/ y no tan bueno?)
Puede usted dar ejemplos y describir?

- ✓ Como se siente tener otra idioma que no es noruego en el encuentro con el jardín infantil? Por ejemplo en la entrega / recogida, los padres de llamadas, las reuniones de padres, etc?
Puede usted dar ejemplos y describir?

- ✓ Como es el jardín sobre la cultura de ustedes?
Puede usted dar ejemplos y describir?

- ✓ Existe diferencia en el tratamiento sobre los que son noruegos y los que son extranjeros?
Puede usted dar ejemplos y describir?

- ✓ Como ve usted su cultura en el jardin infantil?
Puede usted dar ejemplos y describir?

- ✓ Hay conciencia cultural en el jardin?
Puede usted dar ejemplos y describir?

- ✓ Como se enfrenta y recibe usted como padre/madre extranjera (en las reuniones, la situación de armario, fiestas, celebraciones de las fiestas, voluntarios, etc)
Puede usted dar ejemplos y describir?

- ✓ Que dice su hijo/hija sobre el jardin infantil y el personal?
Puede usted dar ejemplos y describir?